

Қазақстан Республикасының Қылмыстық-атқару кодексі

Күшін жойған

Қазақстан Республикасының 1997 жылғы 13 желтоқсандағы N 208 Кодексі. Күші жойылды - Қазақстан Республикасының 2014 жылғы 5 шілдедегі N 234 Кодексімен

Ескерту. Күші жойылды - ҚР 05.07.2014 № 234-V Кодексімен (қолданысқа енгізілу тәртібін 177-баптан қараңыз).

МАЗМҰНЫ

Ескерту. ҚР 1997.12.13 N 209 Заңының 4-7-баптарын қараңыз.
Ескерту. Мәтінде "бөлім" деген сөздің алдындағы "I - VIII" деген цифрлар тиісінше "1 - 8" деген цифрлармен ауыстырылды - ҚР 2004.12.20 N 13 (2005 жылғы 1 қаңтардан бастап қолданысқа енгізіледі), бүкіл мәтін бойынша "еңбек заңдарында", "Қазақстан Республикасының еңбек туралы заңдарымен", "Қазақстан Республикасының еңбек туралы заңдарына", "Қазақстан Республикасының еңбек туралы заңдарында", "еңбек туралы заңдарға", "еңбек туралы заңда" деген сөздер тиісінше "Қазақстан Республикасының еңбек заңнамасында", "Қазақстан Республикасының еңбек заңнамасымен", "Қазақстан Республикасының еңбек заңнамасына" деген сөздермен ауыстырылды - 2007.05.15 N 253, бүкіл мәтін бойынша әскери комиссариатқа" деген сөздер "жергілікті әскери басқару органына" деген сөздермен ауыстырылды - 2007.05.22 N 255 Заңдарымен.

Ж А Л П Ы

Б Ө Л І М

1-БӨЛІМ. ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ ҚЫЛМЫСТЫҚ-АТҚАРУ ЗАҢДАРЫ 1-тарау. ЖАЛПЫ ЕРЕЖЕЛЕР

1-бап. Қазақстан Республикасының қылмыстық-атқару заңдары

Қазақстан Республикасының қылмыстық-атқару заңдары осы Кодекстен және Қазақстан Республикасының өзге де заңдарынан, сондай-ақ жазаны және сотталғандарға қылмыстық-құқықтық ықпал етудің өзге де шараларын атқару мен өтеудің тәртібін және жағдайларын белгілейтін нормативтік құқықтық актілерден тұрады.

2-бап. Қазақстан Республикасының қылмыстық-атқару заңдарының мақсаттары мен міндеттері

1. Қазақстан Республикасының қылмыстық-атқару заңдарының мақсаттары әлеуметтік әділеттілікті қалпына келтіру, сотталғандарды түзеу, сотталғандардың да, өзге адамдардың да жаңа қылмыстар жасауының алдын алу болып табылады.
2. Аталған мақсаттарға сәйкес қылмыстық-атқару заңдарының міндеті жазаларды өтеудің тәртібі мен жағдайларын реттеу, сотталғандарды түзеу құралдарын анықтау, олардың құқықтарын, бостандығы мен заңды мүдделерін қорғау, оларға әлеуметтік бейімделуге көмек көрсету деп саналады.

3-бап. Қазақстан Республикасы қылмыстық-атқару заңдарының сотталған әскери қызметшілерге қатысты қолданылуы

1. Сотталған әскери қызметшілерді жазалау осы Кодекске, өзге де заңдар мен нормативтік құқықтық актілерге, сондай-ақ Қазақстан Республикасы Қорғаныс министрлігі бекіткен сотталған әскери қызметшілердің қылмыстық жазаларды өтеу ережелеріне сәйкес атқарылады.
2. Сотталған әскери қызметшілер Қазақстан Республикасының заңдарына сәйкес жазасын өтейді және әскери қызметтен өтеді. Оларға осы баптың 1-тармағында аталған нормативтік құқықтық актілерде көзделген шектеулер қолданылады.

4-бап. Қазақстан Республикасы қылмыстық-атқару заңдарының кеңістік пен уақыт тұрғысында қолданылуы

1. Қазақстан Республикасының аумағында жазасын өтеуші сотталғандарға Қазақстан Республикасының қылмыстық-атқару заңдары қолданылады.

2. Сотталғандардың қылмыстық жазаларды атқаруы, сондай-ақ оларға түзеу амалдарын қолдану мен босатылатындарға көмек көрсету жазаның осы түрін атқару кезінде қолданылып жүрген заңдарға сәйкес жүзеге асырылады.

5-бап. Жазаны атқару негіздемесі

Соттың заңды күшіне енген үкімі немесе қаулысы, сондай-ақ рақымшылық немесе кешірім жасау актісі жазаны атқару негіздемесі болып табылады.

6-бап. Қылмыстық-атқару заңдарының принциптері

Қылмыстық-атқару заңдары заңдылық, баршаның заң алдындағы теңдігі, гуманизм, демократизм және жариялылық, жазаларды атқарудың саралануы мен жеке-даралығын, жазаны түзеу ықпалымен біріктіруді қамтамасыз ететін принциптерге негізделеді.

7-бап. Сотталғандарды түзеудің негізгі құралдары

1. Сотталғанды түзеу - оның бойында құқық ұстанушылық мінез-құлықты, жеке адамға, қоғамға, еңбекке, адамзат қоғамының нормаларына, ережелері мен дәстүрлеріне оң көзқарастарды қалыптастыру.

2. Сотталғандарды түзеудің негізгі құралдары мыналар: жазаны атқару мен өтеудің белгіленген тәртібі (режимі), тәрбие жұмысы, қоғамдық-пайдалы еңбек, бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білім алу, кәсіптік даярлық пен қоғамдық ықпал ету.

3. Түзеу құралдары жазаның түрін, жасалған қылмыстың сипатын, қоғамдық қауіптілік дәрежесін, кінә нысаны мен себептерін, сотталушының жеке басы мен мінез-құлқын ескере отырып қолданылады.

Ескерту. 7-бапқа өзгерту енгізілді - Қазақстан Республикасының 2007.07.27. N 320 (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-баптан қараңыз) Заңымен.

7-1-бап. Қылмыстық-атқару жүйесіндегі пробация

Қылмыстық-атқару жүйесіндегі пробация – сынақ мерзімі мен пробация бақылауында болған кезеңде әрбір шартты түрде сотталған адамның жаңа қылмыс жасауының алдын алу мақсатымен, олардың жүріс-тұрысын одан әрі түзету үшін қылмыстық-атқару инспекциясының пробация қызметі оларға қатысты жеке әзірлейтін және іске асыратын әлеуметтік-құқықтық сипаттағы шаралар кешені.

Ескерту. Кодекс 7-1-баппен толықтырылды - ҚР 2012.02.15 N 556-IV (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңымен.

2-тарау. СОТТАЛҒАНДАРДЫҢ ҚҰҚЫҚТЫҚ ЖАҒДАЙЫ

8-бап. Сотталғандардың құқықтық жағдайының негіздері

1. Қазақстан Республикасы сотталғандардың құқықтарын, бостандығы мен заңды мүдделерін құрметтейді және қорғайды, олардың түзелуіне қажетті жағдайларды, әлеуметтік әділеттілік кепілдігін, олардың жазаларды атқару кезінде жеке басының әлеуметтік, құқықтық және өзге де қорғалуын қамтамасыз етеді.

2. Сотталғандар жазаның нақты түрін атқарудың тәртібі мен жағдайларын негізге ала отырып, Республика Конституциясында, Қылмыстық, Қылмыстық-атқару кодекстерінде және өзге де заңдарында белгіленген шектеулермен Қазақстан Республикасы азаматтарының құқықтары болады және солардың міндеттерін а т қ а р а д ы .

3. Сотталған шетелдіктер мен азаматтығы жоқ адамдардың жазаның нақты түрін атқарудың тәртібі мен жағдайларын негізге ала отырып, шетелдіктер мен азаматтығы жоқ адамдардың жағдайы туралы Конституцияға, халықаралық шарттарға, заңдарға сәйкес Қазақстан Республикасының Конституциясында қылмыстық, қылмыстық-атқару кодекстерінде және өзге де заңдарында көзделген шектеулері бар құқықтары болады және олар сондай міндеттер атқарады.

9-бап. Сотталғандардың негізгі міндеттері

1. Сотталғандар осы Кодекспен, өзге де нормативтік құқықтық актілермен және үкіммен белгіленген құқықтық шектеулерден туындайтын талаптарды сақтауға міндетті.

2. Сотталғандар жазаларды атқарушы мекемелер мен органдар әкімшіліктерінің өздерінің мінез-құлқына арнап белгілеген заңды талаптарын орындауға міндетті.

3. Сотталғандардың өздеріне жүктелген міндеттерді, сондай-ақ жазаларды атқарушы мекемелер мен органдар әкімшілігінің заңды талаптарын орындамауы Қазақстан Республикасының заңдарында белгіленген жауаптылыққа әкеп соғады.

10-бап. Сотталғандардың негізгі құқықтары

1. Сотталғандардың сот тағайындаған жаза түрін өтеудің тәртібі мен жағдайлары, өздерінің құқықтары мен міндеттері туралы ақпарат алуға құқығы бар. Ақпаратты жазаны атқарушы мекеме немесе орган б е р е д і .

2. Сотталғандар жазаны атқарушы мекеменің немесе органның әкімшілігіне, жазаны атқарушы мекемелер мен органдардан жоғары тұрған басқару органдарына, сотқа, прокуратура органдарына, мемлекеттік өкімет органдарына, қоғамдық бірлестіктерге, сондай-ақ адам құқығы мен бостандығын қорғау жөніндегі халықаралық ұйымдарға ауызша және жазбаша ұсыныстар, өтініштер жасауға және шағымдануға құқылы.

3. Сотталғандар түсініктеме беруге және хат алысуға, сондай-ақ осы баптың 2-тармағында аталғанындай ана тілінде немесе өзі білетін кез келген басқа тілде ұсыныстар, өтініштер жасауға және шағымдануға, қажет болған жағдайларда аудармашының қызметін пайдалануға құқылы. Сотталғандарға жауап өтініш жасаған тілінде қайтарылады. Өтініш жасаған тілде жауап қайтаруға мүмкіндік болмаған жағдайда ол Қазақстан Республикасының мемлекеттік тілінде немесе ресми қолданылатын орыс тілінде беріледі. Жауапты өтініш жасаған тілге аударуды жазаны атқарушы мекеме немесе орган қамтамасыз етеді.

4. Сотталғандар адвокаттардың, сондай-ақ осындай көмек беруге уәкілетті басқа адамдардың заң көмегін п а й д а л а н у ғ а қ ұ қ ы л ы .

5. Сотталғандардың әлеуметтік қамтамасыз етілуіне, оның ішінде Қазақстан Республикасының заңдарына с ә й к е с з е й н е т а қ ы а л у ғ а қ ұ қ ы ғ ы б а р .

6. Гауптвахтада ұстауға немесе бас бостандығынан айыруға сотталғандар өздерінің денсаулығын сақтау үшін қажетті материалдық-тұрмыстық және медициналық-санитариялық қамсыздандырылу құқығын п а й д а л а н а д ы .

7. Соттың үкімі бойынша бас бостандығынан айыру орындарында ұсталатын адамдарды қоспағанда, сотталғандардың мемлекеттік органдарды және жергілікті өзін-өзі басқару органдарын сайлауға және оларға сайлануға, сондай-ақ республикалық референдумға қатысуға құқығы бар.

8. Жазасын өтеген және сотталуына байланысты атқарып жүрген қызметінен босатылған адамдардың Қазақстан Республикасының заңдарына сәйкес еңбекке және тұрмыстық жағынан орналасуға, әлеуметтік көмектің б а с қ а т ү р л е р і н а л у ғ а қ ұ қ ы ғ ы б а р .

9. Жазасын өтеп жүрген адамдардың қызметкерлер тарапынан сыпайылық көру құқығы бар. Олар қатан немесе адамшылық қасиетін қорлайтындай қарауға ұшыратылмауға тиіс. Сотталғандарға мәжбүрлеу шараларын з а ң н е г і з і н е н өзгеше қолдануға б о л м а й д ы .

10. Бас бостандығынан айыруға сотталған шетелдіктердің өз мемлекеттерінің дипломатиялық өкілдерімен және консулдық мекемелерімен, ал Қазақстан Республикасында дипломатиялық және консулдық мекемелері жоқ елдердің азаматтарының - олардың мүдделерін қорғауды өз мойнына алған мемлекеттердің дипломатиялық өкілдіктерімен немесе оларды қорғаумен айналысатын халықаралық ұйымдармен б а й л а н ы с ж а с а у ғ а қ ұ қ ы ғ ы б а р .

11. Сотталғандардың құқықтарын іске асыру тәртібі осы Кодекспен, Қазақстан Республикасының заңдарымен және өзге де нормативтік құқықтық актілермен, Қазақстан Республикасы бекіткен мемлекетаралық ш а р т т а р м е н б е л г і л е н е д і .

Ескерту. 10-бапқа өзгерту енгізілді - ҚР 2007.03.26 N 240 (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-баптан қараңыз), 2011.01.18 № 393-IV (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңдарымен.

11-бап. Сотталғандардың жеке басының қауіпсіздігіне құқығы

1. Сотталғандардың және басқа адамдардың тарапынан сотталушының жеке басына қарсы қылмыс жасау қаупі туындаған кезде ол абактыда ұстау, бас бостандығынан айыру түріндегі жазаны атқарушы мекеменің кез келген лауазымды адамына өзін мұндай қатер жоқ қауіпсіз орынға ауыстыру туралы өтініш жасауға құқылы. Бұл жағдайда лауазымды адам сотталушыны қауіпсіз орынға ауыстыру жөнінде дереу ш а р а л а р қ о л д а н у ғ а м і н д е т т і .

2. Мекеменің бастығы сотталушыны қауіпсіз орынға ауыстыру туралы шешім, сотталушының жеке басына қарсы қылмыстың жасалу мүмкіндігін болғызбайтын өзге де шаралар қолданады, оның жазасын о д а н ә р і ө т е у о р н ы т у р а л ы м ә с е л е н і ш е ш е д і .

Ескерту. 11-бапқа өзгерту енгізілді - ҚР 2007.03.26 N 240 (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-баптан қараңыз), 2011.01.18 № 393-IV (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі), 2011.11.09 N 490-IV (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңдарымен.

12-бап. Сотталғандардың ар-ождан бостандығын қамтамасыз ету

1. Сотталғандарға ар-ождан бостандығына кепілдік беріледі.
  2. Бас бостандығынан айыру түріндегі жазасын өтеп жүрген адамдарға салт жораларының қажеттілігі болған жағдайда олардың немесе олардың туысқандарының өтініші бойынша Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіппен тіркелген діни бірлестіктердің діни қызметшілері шақырылады. Мекеме әкімшілігі қылмыстық-атқару қызметі саласындағы уәкілетті орган айқындайтын тәртіппен діни салт жораларды орындау үшін жағдайлар жасайды.
  3. Ерекше режимдегі колониялардың карцерлерінде, жалғыз адамдық камераларында, айыптық және тәртіптік оқшаулау орындарында, сондай-ақ камералық үлгідегі үй-жайларда ұсталатын сотталғандарға діни қызметшілер өздерінің жеке басының қауіпсіздігі қамтамасыз етілу шартымен жіберіледі.
  4. Ауыр науқасты сотталғандарға, сондай-ақ өлім жазасына сотталғандарға үкімді орындау алдында олардың өтініші бойынша діни қызметшілер шақырыла отырып, осы жағдайда қажетті барлық діни жораларды жасау мүмкіндігі қамтамасыз етіледі.
  5. Діни жораларды орындау ерікті болып табылады. Ол ішкі тәртіпті бұзбауға, сондай-ақ жазасын өтеп жүрген басқа адамдардың құқықтарына нұқсан келтірмеуге тиіс.
- Ескерту. 12-бап жаңа редакцияда - ҚР 2013.01.08 N 63-V (алғашқы ресми жариялағанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңымен.**

13-бап. Сотталғандардың өтініштерін қарау тәртібі

1. Сотталғандардың ұсыныстарын, арыздары мен шағымдарын жазаны атқарушы мекемелер мен органдардың әкімшілігі қарайды.
2. Гауптвахтада ұстауға, бас бостандығынан айыруға, өлім жазасына сотталғандардың осы Кодекстің 10-бабының 2-тармағында аталған органдарға жолданған ұсыныстары, арыздары мен шағымдары жазаны атқарушы мекемелер мен органдардың әкімшілігі арқылы жіберіледі. Жазаның өзге түрлеріне сотталғандар ұсыныстарын, арыздары мен шағымдарын өздері жібереді.
3. Гауптвахтада ұстауға, бас бостандығынан айыруға, өлім жазасына сотталғандардың жазаны атқарушы мекемелер мен органдардың қызметін бақылау мен қадағалауды жүзеге асырушы органдарға жолданған ұсыныстары, арыздары мен шағымдары цензураға жатпайды және бір тәуліктен кешіктірілмей (демалыс және мереке күндерін қоспағанда) тиісті жеріне жіберіледі.
4. Сотталғандардың жазаны атқарушы мекемелер мен органдар әкімшілігінің шешімдері мен іс-әрекеттері жөніндегі ұсыныстары, арыздары мен шағымдары бұл шешімдер мен іс-әрекеттердің атқарылуын тоқтатайды.
5. Органдар мен лауазымды адамдар өздеріне сотталғандар жолдаған ұсыныстарын, арыздары мен шағымдарын Қазақстан Республикасының заңдарында белгіленген мерзімдерде қарап, қабылданған шешімдерді сотталғандардың назарына жеткізуге тиіс.

Ескерту. 13-бапқа өзгерту енгізілді - ҚР 2009.07.10 N 177-IV, 2011.01.18 № 393-IV (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңдарымен.

3-тарау. ЖАЗАНЫ АТҚАРУШЫ МЕКЕМЕЛЕР МЕН ОРГАНДАР ЖӘНЕ ОЛАРДЫҢ ҚЫЗМЕТІНЕ БАҚЫЛАУ ЖАСАУ

14-бап. Жазаны атқарушы мекемелер мен органдар

1. Айыппұл салу немесе мүлікті тәркілеу түріндегі жазаны үкім шығарған сот, сондай-ақ мүліктің орналасқан жері бойынша және сотталушының жұмыс орны бойынша сот атқарады.
  2. Белгілі бір лауазымда болу немесе белгілі бір қызметпен айналысу құқығынан айыру түріндегі жазаны атқаруды сотталушының тұрғылықты жері бойынша қылмыстық-атқару инспекциясы, түзеу мекемесі жүзеге асырады. Белгілі бір лауазымда болу немесе белгілі бір қызметпен айналысу құқығынан айыру туралы сот үкімінің талаптарын сотталушының жұмыс орны бойынша ұйымның әкімшілігі, сондай-ақ лицензиатты жекелеген қызмет түрлерімен айналысу құқығына берілген лицензиясынан айыруға Қазақстан Республикасының заңдарына сәйкес құқықты органдар атқарады.
  3. Құрметті, әскери, арнайы немесе өзге де атақтардан, сыныптық шеннен, дипломатиялық дәрежеден және біліктілік сыныбынан айыру туралы сот үкімінің талаптарын атақты, сыныптық шенді, дипломатиялық дәрежені және біліктілік сыныбын берген лауазымды тұлға атқарады.
  4. Қоғамдық жұмыстарға тарту, түзеу жұмыстары, бас бостандығын шектеу түріндегі жазаларды сотталған адамның тұрғылықты жері бойынша қылмыстық-атқару инспекциялары атқарады.
  5. Өлім жазасы түріндегі жазаны қылмыстық-атқару жүйесінің мекемелері орындайды.
- 5-1. Бас бостандығынан айыру түріндегі жазаны қылмыстық-атқару жүйесінің түзеу мекемелері, сондай-ақ

шаруашылық қызмет көрсету жөніндегі жұмыстарды орындау үшін қалдырылған немесе этаппен жөнелтілген сотталғандарға қатысты тергеу изоляторлары орындайды.

6 . а л ы п т а с т а л д ы

7. Әскери қызметшілерге жазаларды: гауптвахтада ұстауды - сотталған әскери қызметшілерге арналған гауптвахталарда гарнизондардың командованиясі немесе гарнизон гауптвахталарының тиісті бөлімшелері; әскери қызмет бойынша шектеуді - аталған әскери қызметшілер қызметтен өтіп жүрген әскери бөлімдердің, мекемелердің, органдар мен әскери құрамалардың командованиясі (бұдан әрі - әскери бөлімдердің командованиясі) атқарады.

8 . а л ы п т а с т а л д ы

9. Шартты түрде сотталған адамдар, олардың жүріс-тұрысын одан әрі түзету және олардың жаңа қылмыс жасауының алдын алу мақсатымен әлеуметтік-құқықтық көмек көрсететін қылмыстық-атқару инспекциясы пробация қызметінің пробациялық бақылауында болады. Шартты түрде сотталған әскери қызметшілерге бақылауды әскери бөлімдердің командованиясі жүзеге асырады.

Ескерту. 14-бапқа өзгеріс енгізілді - ҚР 2002.12.21 N 363, 2007.01.12 N 222 (ресми жарияланған күнінен бастап алты ай өткеннен кейін қолданысқа енгізіледі), 2007.03.26 N 240 (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-баптан қараңыз), 2009.07.10 N 177-IV, 2011.01.18 № 393-IV (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі), 2012.02.13 N 553-IV (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі), 2012.02.15 N 556-IV (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңдарымен.

15-бап. Жазаны өтеу орны туралы хабарлау

Сотталушының жазасын өтеу орнына келгені туралы жазаны атқарушы мекеменің немесе органның әкімшілігі сотталушының қалауы бойынша жақын туыстарының не заңды өкілдерінің біріне 10 тәулік ішінде хабарлауға міндетті.

16-бап. Сотталғандарға медициналық сипаттағы мәжбүрлеу шараларын қолдану

1. Бас бостандығынан айыруға сотталған, алкоголизммен, нашақорлықпен немесе уытқұмарлықпен ауыратын, сондай-ақ есінің кемістігі болуы мүмкін, психикасының бұзылуынан зардап шегуші адамдарға атқарушы мекемелер соттың шешімі бойынша медициналық сипаттағы мәжбүрлеу шараларын қолданады.

2. Егер осы баптың 1-тармағында аталған жазаларды өтеу кезінде сотталушының алкоголизммен, нашақорлықпен немесе уытқұмарлықпен ауыратыны анықталса, жазалардың аталған түрлерін атқарушы мекеменің әкімшілігі сотқа мұндай сотталушыға медициналық сипаттағы мәжбүрлеу шараларын қолдану туралы ұ с ы н ы с ж і б е р е д і .

3. Бас бостандығынан айыруға байланысты емес жазаларға сотталған және осы баптың 1-тармағында аталған сырқаттармен ауыратын адамдарға Қазақстан Республикасы Қылмыстық кодексінің 88-95-баптарына сәйкес медициналық сипаттағы мәжбүрлеу шаралары қолданылады.

4. Бас бостандығынан айыруға сотталған адамдарға және туберкулезбен ауыратын немесе соз ауруынан емделудің толық курсынан өтпеген, сондай-ақ ЖҚТБ-мен ауыратын сотталғандарға жазалардың аталған түрлерін атқарушы мекеме медициналық комиссияның шешімі бойынша міндетті емдеу қолданады.

Ескерту. 16-бапқа өзгерту енгізілді - ҚР 2007.03.26 N 240 (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-баптан қараңыз), 2011.01.18 № 393-IV (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңдарымен.

17-бап. Жергілікті атқарушы органдардың бақылауы

1. Облыстың (республикалық маңызы бар қаланың, астананың) жергілікті атқарушы органдары өздерінің аумағында орналасқан түзеу мекемелерінің қызметіне бақылау жасауды осы Кодекске сәйкес жүзеге а с ы р а д ы .

2. Аудандардың (облыстық маңызы бар қалалардың) жергілікті атқарушы органдары өздерінің аумағында орналасқан қылмыстық-атқару инспекцияларының қызметіне бақылау жасауды Қазақстан Республикасының заңдарына сәйкес жүзеге асырады.

Ескерту. 17-бап жаңа редакцияда - ҚР 2004.12.20 N 13 (2005 жылғы 1 қаңтардан бастап қолданысқа енгізіледі), 2009.12.10 N 228-IV (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-б. қараңыз) Заңдарымен.

18-бап. Сот бақылауы

1. Жазаны өтеуден шартты-мерзімінен бұрын босату туралы, жазаның өтелмеген бөлігін жазаның неғұрлым жұмсақ түріне ауыстыру туралы, сотталушының ауыруына байланысты жазадан босату туралы, адамның жеке басына қарсы жасаған ауыр және аса ауыр қылмыстары үшін бес жылдан артық мерзімге

бас бостандығынан айыруға сотталғандарды қоспағанда, жүкті әйелдердің және он төрт жасқа дейін балалары бар әйелдердің және балаларды жалғыз өзі тәрбиелейтін еркектердің жазаларын өтеуін кейінге қалдыру туралы, сондай-ақ түзеу мекемесінің түрін өзгерту туралы мәселелерді шешу кезінде жазалардың атқарылуын сот бақылайды.

2. Қазақстан Республикасының заңдарында көзделген жағдайларда сотталғандар мен өзге де адамдардың жазаны атқарушы мекемелер мен органдардың іс-әрекетіне жасаған шағымдарын сот қарайды.

3. Жазаны атқарушы мекемелер мен органдар үкім шығарған сотқа сотталғандардың қоғамдық жұмыстарды, түзеу жұмыстарын, бас бостандығын шектеуді, гауптвахтада ұстауды, бас бостандығынан айыруды өтеуінің басталғаны және оның орны, айыппұл салу, белгілі бір лауазымда болу немесе белгілі бір қызметпен айналысу құқығынан айыру, арнайы, әскери немесе құрметті атақтан, сыныптық шеннен, дипломатиялық дәрежеден, біліктілік сыныбынан және мемлекеттік наградалардан айыру, әскери қызмет бойынша шектеу, мүлкін тәркілеу, өлім жазасы түріндегі жазалардың атқарылуы туралы хабарлайды.

Ескерту. 18-бапқа өзгерту енгізілді - ҚР 2007.03.26 N 240 (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-баптан қараңыз), 2009.07.10 N 177-IV, 2011.01.18 № 393-IV (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі), 2011.11.09 N 490-IV (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңдарымен.

19-бап. Ведомстволық бақылау

Жазаны атқарушы мекемелер мен органдардың қызметіне жоғары тұрған басқару органдары мен лауазымды адамдардың тарапынан ведомстволық бақылау жүзеге асырылады. Ведомстволық бақылауды жүзеге асыру тәртібі нормативтік құқықтық актілермен белгіленеді.

19-1-бап. Қоғамдық бақылау

1. Қоғамдық бақылауды қоғамдық бірлестіктер түзеу мекемелері мен тергеу изоляторларында ұсталатын адамдарға олардың Қазақстан Республикасының заңнамасында көзделген ұстау жағдайлары, медициналық-санитарлық қамтамасыз ету, еңбегін, бос уақытын және оларды оқытуды ұйымдастыру бөлігіндегі құқықтары мен заңды мүдделерін жүзеге асыруына жәрдемдесу мақсатында жүзеге асырады.

2. Қоғамдық бақылауды жүзеге асыру үшін Қазақстан Республикасының Үкіметі айқындайтын тәртіппен облыстық (республикалық маңызы бар қалалық, астаналық) қоғамдық байқау комиссиялары құрылады.

3. Қоғамдық байқау комиссиялары түзеу мекемелері мен тергеу изоляторларының әкімшіліктеріне түзеу мекемелері мен тергеу изоляторларында ұсталатын адамдардың құқықтарын, бостандықтарын мен заңды мүдделерін қамтамасыз ету үшін жәрдемдесуге құқылы.

4. Түзеу мекемелері мен тергеу изоляторлары әкімшіліктерінің қызметін қоғамдық бақылау және қоғамдық байқау комиссияларының оларға жәрдемдесуі еріктілік, тең құқықтық, өзін-өзі басқару және заңдылық принциптері негізінде жүзеге асырылады.

5. Қоғамдық бақылауды жүзеге асырған кезде түзеу мекемелері мен тергеу изоляторларының қызметіне, сондай-ақ жедел-ізвестіру, қылмыстық іс жүргізу қызметі мен әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізу жөніндегі қызметіне араласуға жол берілмейді.

Ескерту. 19-1-баппен толықтырылды - Қазақстан Республикасының 2004.12.29. N 25 Заңымен.

19-2-бап. Қоғамдық байқау комиссиясының өкілеттігі

1. Қоғамдық байқау комиссиясы, сондай-ақ қоғамдық байқау комиссиясының мүшелері:

1) түзеу мекемелері мен тергеу изоляторларында қоғамдық байқау комиссиясының кемінде екі мүшесі құрамында Қазақстан Республикасы Ішкі істер министрлігі (бұдан әрі – қылмыстық-атқару қызметі саласындағы уәкілетті орган) белгілеген тәртіппен кедергісіз болуға;

2) сотталғандармен олардың келісімі болған кезде әңгімелесуге, сондай-ақ олардың құқықтары мен заңды мүдделерінің бұзылу мәселелері жөніндегі өтініштері мен шағымдарын қабылдауға;

3) түзеу мекемелері мен тергеу изоляторларындағы адамдардың құқықтары мен заңды мүдделерін қамтамасыз етуге байланысты мәселелер жөнінде түзеу мекемелері мен тергеу изоляторларының әкімшілігіне және (немесе) прокуратура органдарына өтініш жасауға құқылы.

2. Түзеу мекемелері мен тергеу изоляторларында ерекше режим енгізілген кезеңде қоғамдық байқау комиссиясының аталған мекемелерге бару жөніндегі өкілеттігі тоқтатыла тұрады.

3. Қоғамдық байқау комиссиясының мүшелері өз өкілеттіктерін орындау кезінде түзеу мекемелері мен тергеу изоляторларының қызметін қамтамасыз ететін нормативтік құқықтық актілердің ережелерін сақтауға, сондай-ақ аталған мекемелер әкімшілігінің заңды талаптарына бағынуға міндетті. Қоғамдық бақылау іс-шараларын өткізу іс жүргізу әрекеттерін жүзеге асыруға кедергі келтірмеуге тиіс.

Ескерту. 19-2-баппен толықтырылды - ҚР 2004.12.29 N 25 Заңымен, өзгеріс енгізілді - ҚР 2012.01.18 N 547-IV (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңымен.

20-бап. Қылмыстық-атқару ісін жүргізудегі қадағалау

Жазаны атқарушы мекемелер мен органдар әкімшілігінің заңдарды сақтауын қадағалауды Қазақстан Республикасының заңдарына сәйкес Қазақстан Республикасының Бас Прокуроры мен оған бағынышты прокурорлар жүзеге асырады.

21-бап. Қылмыстық-атқару жүйесінің мекемелерінде болу

1. Жазаларды атқарушы мекемелерде, тергеу изоляторларында арнаулы рұқсатсыз болуға мыналардың

қ ұ қ ы ғ ы

б а р :

- 1) Қазақстан Республикасының Президенті, Қазақстан Республикасының Премьер-Министрі, Қазақстан Республикасы Парламентінің депутаттары, сондай-ақ тиісті аумақтардың шегінде облыстардың, республикалық маңызы бар қалалардың және республика астанасының әкімдері;
  - 2) Қазақстан Республикасының Бас Прокуроры мен оған бағынышты прокурорлар;
  - 3) Қылмыстық-атқару жүйесінің жоғары тұрған органдарының қызметкерлері;
  - 4) Адам құқықтары жөніндегі уәкіл.
2. Бұқаралық ақпарат құралдарының өкілдері мен өзге де адамдардың жазаны атқарушы мекемелерде, тергеу изоляторларында сол мекемелер әкімшілігінің немесе қылмыстық-атқару жүйесінің жоғары тұрған органдарының арнаулы рұқсаты бойынша қылмыстық-атқару қызметі саласындағы уәкілетті орган белгілеген тәртіппен болуға құқығы бар.
3. Сезіктілердің, айыпталушылардың және сотталғандардың қауіпсіздігі мен олардың күзетін қамтамасыз етуші объектілерді кино, фото және бейнекөрініске түсіру түзеу мекемесі, тергеу изоляторы әкімшілігінің рұқсатымен жүзеге асырылады.

4. Сотталғандарды кино, фото және бейнекөрініске түсіру, олармен сұхбат жүргізу, соның ішінде аудиобейнетехника құралдарын пайдаланып жүргізу сотталғандардың өз келісімімен жүзеге асырылады.

Ескерту. 21-бапқа өзгеріс енгізілді - ҚР 2004.12.29 N 25, 2009.12.10 N 228-IV (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-б. қараңыз), 2012.01.18 N 547-IV (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңдарымен.

3-1-тарау. Ұлттық алдын алу тетігі

Ескерту. Кодекс 3-1-тараумен толықтырылды - ҚР 02.07.2013 № 111-V Заңымен (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі).

21-1-бап. Ұлттық алдын алу тетігі

1. Ұлттық алдын алу тетігі ұлттық алдын алу тетігі қатысушыларының қызметі арқылы жұмыс істейтін, азаптаудың және басқа да қатыгез, адамгершілікке жатпайтын немесе ар-намысты қорлайтын іс-әрекеттер мен жазалау түрлерінің алдын алу жүйесі түрінде қолданылады.
2. Ұлттық алдын алу тетігінің қатысушылары өз қызметі шеңберінде жазаларды орындайтын мекемелерде (түзеу мекемелерінде, тергеу изоляторларында, гарнизондардың гауптвахталарында, гарнизондық гауптвахталардың бөлімшелерінде) және осы қатысушылардың болуы (бұдан әрі – алдын ала болу) үшін Қазақстан Республикасының заңдарында айқындалатын өзге де ұйымдарда болады.
3. Адам құқықтары жөніндегі уәкіл, сондай-ақ Үйлестіру кеңесі іріктейтін, азаматтардың құқықтарын, заңды мүдделерін қорғау жөніндегі қызметті жүзеге асыратын қоғамдық байқаушы комиссиялардың және қоғамдық бірлестіктердің мүшелері, заңгерлер, әлеуметтік қызметкерлер, дәрігерлер ұлттық алдын алу тетігінің қатысушылары болып табылады.
4. Адам құқықтары жөніндегі уәкіл ұлттық алдын алу тетігі қатысушыларының қызметін үйлестіреді, ұлттық алдын алу тетігі қатысушыларының қажетті әлеуеті мен кәсіптік білімін қамтамасыз ету үшін Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес шаралар қолданады.
5. Ұлттық алдын алу тетігі қатысушыларының алдын ала болу бойынша шығыстарын өтеу Қазақстан Республикасының Үкіметі айқындайтын тәртіппен бюджет қаражатынан жүзеге асырылады.

21-2-бап. Үйлестіру кеңесі

1. Ұлттық алдын алу тетігінің қызметін тиімді үйлестіруді қамтамасыз ету мақсатында Адам құқықтары жөніндегі уәкілдің жанынан Үйлестіру кеңесі құрылады. Адам құқықтары жөніндегі уәкілді қоспағанда, Үйлестіру кеңесінің мүшелерін Адам құқықтары жөніндегі уәкіл құратын комиссия Қазақстан Республикасы азаматтарының қатарынан сайлайды.
2. Адам құқықтары жөніндегі уәкілді жанындағы Үйлестіру кеңесі туралы ережені;

ұлттық алдын алу тетігінің қатысушыларын іріктеу тәртібін; алдын ала болу үшін ұлттық алдын алу тетігінің қатысушыларынан топтар құру тәртібін; алдын ала болу жөніндегі әдістемелік ұсынымдарды; алдын ала болу қорытындылары бойынша жыл сайынғы жинақталған баяндаманы дайындау тәртібін б е к і т е д і .

3. Үйлестіру кеңесі Біріккен Ұлттар Ұйымы Азаптауға қарсы комитетінің Азаптаудың және басқа да қатыгез, адамгершілікке жатпайтын немесе ар-намысты қорлайтын іс-әрекеттер мен жазалау түрлерінің алдын алу жөніндегі кіші комитетімен өзара іс-қимыл жасайды.

21-3-бап. Ұлттық алдын алу тетігінің қатысушыларына қойылатын талаптар

1 . М ы н а д а й :

- 1) заңда белгіленген тәртіппен жойылмаған немесе алынбаған соттылығы бар;
- 2) қылмыс жасады деп күдік келтірілген немесе айыпталған;
- 3) сот әрекетке қабілетсіз немесе әрекет қабілеті шектеулі деп таныған адамдар;
- 4) судьялар, адвокаттар, мемлекеттік қызметшілер және әскери қызметшілер, сондай-ақ құқық қорғау және арнаулы мемлекеттік органдар қызметкерлері;
- 5) психиатрда және (немесе) наркологта есепте тұратын адамдар ұлттық алдын алу тетігінің қ а т ы с у ш ы л а р ы б о л а а л м а й д ы .

2. Қасақана қылмыс жасағаны үшін ақталмайтын негіздер бойынша қылмыстық жауаптылықтан босатылған; теріс себептер бойынша мемлекеттік немесе әскери қызметтен, құқық қорғау және арнаулы мемлекеттік органдардан, соттардан босатылған немесе адвокаттар алқасынан шығарылған; адвокаттық қызметпен айналысуға арналған лицензиядан айырылған адамдар да ұлттық алдын алу тетігінің қатысушылары бола алмайды.

21-4-бап. Ұлттық алдын алу тетігі қатысушысының құқықтары

1. Ұлттық алдын алу тетігінің қатысушысы:

- 1) алдын ала болуға жататын мекемелерде ұсталатын адамдардың саны, осындай мекемелердің саны және олардың орналасқан жері туралы ақпарат алуға;
- 2) алдын ала болуға жататын мекемелерде ұсталатын адамдармен қарым-қатынас жасауға, сондай-ақ оларды ұстау жағдайларына қатысты ақпаратқа қол жеткізе алуға;
- 3) алдын ала болуды құрылған топтардың құрамында белгіленген тәртіппен жүзеге асыруға;
- 4) алдын ала болуға жататын мекемелерде ұсталатын адамдармен және (немесе) олардың заңды өкілдерімен куәларсыз, жеке өзі немесе қажет болған кезде аудармашы арқылы, сондай-ақ ұлттық алдын алу тетігі қатысушысының пікірі бойынша тиісті ақпарат бере алатын кез келген басқа адаммен ә н г і м е л е с у л е р ө т к і з у г е ;
- 5) алдын ала болуға жататын мекемелерді кедергісіз таңдауға және оларда болуға;
- 6) азаптаудың және басқа да қатыгез, адамгершілікке жатпайтын немесе ар-намысты қорлайтын іс-әрекеттер мен жазалау түрлерінің қолданылғаны туралы хабарламалар мен шағымдарды қабылдауға қ ұ қ ы л ы .

2. Ұлттық алдын алу тетігінің қатысушысы заңды қызметін жүзеге асырған кезде тәуелсіз болып табылады.

21-5-бап. Ұлттық алдын алу тетігі қатысушыларының міндеттері

1. Ұлттық алдын алу тетігінің қатысушылары өз өкілеттіктерін атқару кезінде Қазақстан Республикасының заңнамасын сақтауға міндетті.

2. Ұлттық алдын алу тетігі қатысушыларының алдын ала болуға жататын мекемелердің қызметіне а р а л а с у ы н а ж о л б е р і л м е й д і .

3. Алдын ала болу жөніндегі топқа кіретін ұлттық алдын алу тетігі қатысушысының тұрашылдығына күмән туғызатын мән-жайлар болған кезде, ол алдын ала болуға қатысудан бас тартуға міндетті.

4. Ұлттық алдын алу тетігінің қатысушылары азаптаудың және басқа да қатыгез, адамгершілікке жатпайтын немесе ар-намысты қорлайтын іс-әрекеттер мен жазалау түрлерінің қолданылғаны туралы қабылданатын хабарламалар мен шағымдарды Адам құқықтары жөніндегі уәкіл айқындайтын тәртіппен т і р к е у г е м і н д е т т і .

Қабылданған хабарламалар мен шағымдар Қазақстан Республикасының заңнамасында көзделген тәртіппен Адам құқықтары жөніндегі уәкілдің қарауына беріледі. Қабылданған және берілген хабарламалар мен шағымдар туралы ақпарат алдын ала болу нәтижелері ж ө н і н д е г і е с е п к е е н г і з і л е д і .

5. Осы Кодекстің ережелерін бұзған ұлттық алдын алу тетігінің қатысушылары Қазақстан Республикасының заңдарында белгіленген жауаптылықта болады.

21-6-бап. Ұлттық алдын алу тетігі қатысушысының өкілеттіктерін тоқтату

Ұлттық алдын алу тетігі қатысушысының өкілеттіктері:

- 1) осы Кодекстің ережелері бұзылған;
- 2) өз өкілеттіктерін доғару туралы жазбаша өтініш берілген;
- 3) ол қайтыс болған не оны қайтыс болды деп жариялау туралы сот шешімі заңды күшіне енген;
- 4) Қазақстан Республикасының шегінен тыс жерге тұрақты тұруға кеткен;
- 5) Қазақстан Республикасының азаматтығын жоғалтқан;
- 6) соттың айыптау үкімі заңды күшіне енген;
- 7) Қазақстан Республикасының заңдарында көзделген өзге де жағдайлар басталған кезде тоқтатылады.

21-7-бап. Алдын ала болудың түрлері мен кезеңділігі

1. Ұлттық алдын алу тетігі қатысушыларының алдын ала болуы мыналарға бөлінеді:

- 1) төрт жылда кемінде бір рет, ұдайы негізде жүргізілетін кезеңдік алдын ала болу;
- 2) алдыңғы кезеңдік алдын ала болу нәтижелері бойынша ұсынымдарды іске асыру мониторингі, сондай-ақ ұлттық алдын алу тетігінің қатысушылары әңгімелесулер өткізген адамдарды алдын ала болуға жататын мекемелердің әкімшіліктері тарапынан қудалаудың алдын алу мақсатында кезеңдік алдын ала болулар аралығындағы кезеңде жүргізілетін аралық алдын ала болу;
- 3) азаптаудың және басқа да қатыгез, адамгершілікке жатпайтын немесе ар-намысты қорлайтын іс-әрекеттер мен жазалау түрлерінің қолданылғаны туралы келіп түскен хабарламалардың негізінде жүргізілетін арнаулы алдын ала болу.

2. Үйлестіру кеңесі бөлінген бюджет қаражаты шегінде алдын ала болу мерзімдерін және алдын ала болуға жататын мекемелердің тізбесін айқындайды.

21-8-бап. Алдын ала болу тәртібі

1. Алдын ала болуды Адам құқықтары жөніндегі уәкілдің келісуі бойынша Қазақстан Республикасының Үкіметі бекітетін қағидаларға сәйкес Үйлестіру кеңесі ұлттық алдын алу тетігінің қатысушыларынан құратын топтар жүргізеді.

2. Алдын ала болу үшін топтар құру кезінде ұлттық алдын алу тетігі қатысушыларының ешқайсысын тегіне, әлеуметтік, лауазымдық және мүліктік жағдайына, жынысына, нәсіліне, ұлтына, тіліне, дінге көзқарасына, нанымына, тұрғылықты жеріне қатысты себептер бойынша немесе кез келген өзге де мән-жайлар бойынша қандай да бір кемсітуге болмайды.

3. Ұлттық алдын алу тетігі қатысушыларының қауіпсіздігін қамтамасыз ету алдын ала болуға жататын мекемелердің әкімшілігіне жүктеледі. Ұлттық алдын алу тетігі қатысушыларының құқыққа сыйымсыз әрекеттері орын алған жағдайда, алдын ала болуға жататын мекемелер әкімшілігінің басшысы Адам құқықтары жөніндегі уәкілді жазбаша хабардар етеді.

4. Әрбір алдын ала болудың нәтижелері бойынша топтың атынан Үйлестіру кеңесі бекіткен нысанда жазбаша есеп жасалады, оған алдын ала болуды жүзеге асырған топтың барлық мүшелері қол қояды. Ерекше пікірі бар топ мүшесі оны жазбаша түрде ресімдейді және есепке қоса береді.

21-9-бап. Ұлттық алдын алу тетігі қатысушыларының жыл сайынғы жинақталған баяндамасы

1. Үйлестіру кеңесі ұлттық алдын алу тетігі қатысушыларының жыл сайынғы жинақталған баяндамасын олардың алдын ала болу нәтижелері бойынша есептерін ескере отырып дайындайды.

2. Ұлттық алдын алу тетігі қатысушыларының жыл сайынғы жинақталған баяндамасына: уәкілетті мемлекеттік органдарға алдын ала болуға жататын мекемелерде ұсталатын адамдармен қарым-қатынас жағдайларын жақсарту және азаптаудың және басқа да қатыгез, адамгершілікке жатпайтын немесе ар-намысты қорлайтын іс-әрекеттер мен жазалау түрлерінің алдын алу бойынша ұсынымдар;

Қазақстан Республикасының заңнамасын жетілдіру бойынша ұсыныстар да енгізіледі. Ұлттық алдын алу тетігі қатысушыларының жыл сайынғы жинақталған баяндамасына өткен жылғы алдын ала болу жөніндегі қаржылық есеп қоса беріледі.

3. Ұлттық алдын алу тетігі қатысушыларының жыл сайынғы жинақталған баяндамасы қарау үшін уәкілетті мемлекеттік органдарға жіберіледі және оны Үйлестіру кеңесі бекіткен күннен бастап бір айдан кешіктірілмейтін мерзімде Адам құқықтары жөніндегі уәкілдің интернет-ресурсында орналастырылады.

21-10-бап. Құпиялылық

1. Ұлттық алдын алу тетігінің қатысушылары алдын ала болу барысында адамның жеке өмірі туралы өздеріне белгілі болған мәліметтерді осы адамның келісуінсіз жария етуге құқылы емес.
2. Ұлттық алдын алу тетігі қатысушыларының алдын ала болу барысында адамның жеке өмірі туралы өздеріне белгілі болған мәліметтерді осы адамның келісуінсіз жария етуі Қазақстан Республикасының заңдарында белгіленген жауаптылыққа әкеп соғады.

21-11-бап. Уәкілетті мемлекеттік органдардың ұлттық алдын алу тетігінің қатысушыларымен өзара іс-қимылы

1. Мемлекеттік органдар және олардың лауазымды адамдары ұлттық алдын алу тетігінің қатысушыларына заңды қызметін жүзеге асыруына жәрдем көрсетеді. Бірде-бір мемлекеттік орган немесе лауазымды адам азаптауды және басқа да қатыгез, адамгершілікке жатпайтын немесе ар-намысты қорлайтын іс-әрекеттер мен жазалау түрлерін қолдану фактілері туралы ұлттық алдын алу тетігінің қатысушыларына хабарлағаны үшін азаматтардың құқықтары мен бостандықтарын шектеуге құқылы емес. Ұлттық алдын алу тетігі қатысушыларының заңды қызметіне кедергі келтіретін лауазымды адамдар Қазақстан Республикасының заңдарында белгіленген жауаптылықта болады.
2. Уәкілетті мемлекеттік органдар ұлттық алдын алу тетігі қатысушыларының жыл сайынғы жинақталған баяндамасын алған күннен бастап үш ай ішінде Адам құқықтары жөніндегі уәкілді алынған баяндамаларды қарау нәтижелері бойынша қолданылған шаралар туралы жазбаша нысанда хабардар етеді.
3. Ұлттық алдын алу тетігі қатысушыларының алдын ала болу нәтижелері бойынша есептері негізінде Адам құқықтары жөніндегі уәкілдің Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіппен уәкілетті мемлекеттік органдарға немесе лауазымды адамдарға адамның және азаматтың құқықтары мен бостандықтарын бұзған лауазымды адамға қатысты тәртіптік немесе әкімшілік іс жүргізуді не қылмыстық істі қозғау туралы өтінішхат беруге құқығы бар.

Е Р Е К Ш Е

Б Ө Л І М

2-БӨЛІМ. СОТТАЛУШЫНЫ ҚОҒАМНАН ОҚШАУЛАУҒА БАЙЛАНЫСТЫ ЕМЕС ЖАЗАЛАРДЫ АТҚАРУ

4-тарау. АЙЫППҰЛ ТҮРІНДЕГІ ЖАЗАНЫ АТҚАРУ

22-бап. Айыппұл түріндегі жазаны атқару тәртібі

1. Сотталушы үкім заңды күшіне енген соң бір айдан кешіктірмей айыппұл төлеуге міндетті.
2. Сотталушының айыппұлды бір жолғы төлеуге мүмкіндігі болмаған жағдайда, сотталушының өтініші бойынша төлемнің мерзімін ұзартуға немесе алты айға дейін бөліп-бөліп төлетуге жол беріледі.
3. Сотталушы айыппұлды ерікті түрде төлемеген кезде жазаны атқару сот берген атқару парағының негізінде мәжбүрлеп жүргізіледі. Айыппұл сотталушының мүлкінен, соның ішінде оның сотта айқындалған ортақ меншік құқықтарындағы мүліктегі үлесінен өндіріп алынуы мүмкін.
4. Айыппұлды өндіріп алу кезінде осы Кодекске қосымшамен белгіленген тізбеге сәйкес тәркілеуге жатпайтын мүлікті алып қоюға болмайды.

23-бап. Айыппұл төлеуден жалтару

Ескерту. 23-баптың тақырыбына өзгеріс енгізілді - ҚР 15.01.2014 № 164-V Заңымен (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі).

1. Айыппұлды осы Кодекстің 22-бабының 1-тармағында белгіленген мерзімде төлемеген және өзінің кірістері мен мүлкін мәжбүрлеп өндіріп алудан жасырушы сотталушы айыппұл төлеуден жалтарушы деп т а н ы л а д ы .

2. Айыппұл төлеуден жалтарушы сотталғандар жөнінде сот орындаушысы сотқа айыппұлды Қазақстан Республикасы Қылмыстық кодексінің 40-бабының төртінші бөлігіне сәйкес жазаның басқа түрімен а у ы с т ы р у т у р а л ы ұ с ы н ы с ж і б е р е д і .

Ескерту. 23-бапқа өзгерістер енгізілді - ҚР 2010.04.02 N 262-IV (2010.10.21 бастап қолданысқа енгізіледі); 15.01.2014 № 164-V (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) З а ң д а р ы м е н .

5-тарау. БЕЛГІЛІ БІР ЛАУАЗЫМДА БОЛУ НЕМЕСЕ БЕЛГІЛІ БІР ҚЫЗМЕТПЕН АЙНАЛЫСУ ҚҰҚЫҒЫНАН АЙЫРУ ТҮРІНДЕГІ ЖАЗАНЫ АТҚАРУ

- 24-бап. Белгілі бір лауазымда болу немесе белгілі бір қызметпен айналысу құқығынан айыру түріндегі жазаның атқарылуын ұйымдастыру

1. Негізгі жаза ретінде белгілі бір лауазымда болу немесе белгілі бір қызметпен айналысу құқығынан айыру түріндегі, сондай-ақ негізгі жазаға қосымша ретінде айыппұл, түзеу жұмыстары, бас бостандығын шектеу немесе қоғамдық жұмыстарға тарту түріндегі, сондай-ақ шартты соттау кезіндегі жазаның атқарылуын ұйымдастыруды сотталған адамның тұрғылықты жері бойынша қылмыстық-атқару инспекциясы қылмыстық-атқару қызметі саласындағы уәкілетті орган бекіткен тәртіппен жүзеге асырады.

2. Бас бостандығынан айыру түріндегі негізгі жазаға қосымша ретінде тағайындалған бұл жазаның атқарылуын ұйымдастыруды негізгі жазаны атқарушы орган, ал негізгі жазаны өтеген соң - сотталушының тұрғылықты жері бойынша қылмыстық-атқару инспекциясы жүзеге асырады.

3. Қылмыстық-атқару инспекциясы: сотталғандардың есебін жүргізеді; сотталғандардың сот үкімінде көзделген белгілі бір лауазымда болуына немесе белгілі бір қызметпен айналысуына тыйым салудың сақталуын бақылайды; сотталушының жұмыс орны бойынша ұйым әкімшілігінің, сондай-ақ сотталушыға тыйым салынған қызметтің тиісті түрлерімен айналысуға берілген рұқсатты қайтып алуға құқығы бар органдардың үкімді орындауын тексереді; жазаны өтеуден жалтарған сотталған адамдарға қатысты бастапқы іздестіру іс-шараларын жүргізеді және сотқа іздестіру жариялау туралы ұсыным енгізеді.

3-1. Тұратын жері үш күннен астам уақыт ішінде анықталмаған сотталған адам жазаны өтеуден жалтарған деп танылады.

4. Өзінде жазаның негізгі түрін өтеп жүрген, сондай-ақ белгілі бір лауазымда болу немесе белгілі бір қызметпен айналысу құқығынан айыру түріндегі қосымша жазаға сотталған адамды мекеменің (ұйымның) әкімшілігі сотталушының орындауына тыйым салынған жұмыстарға тарта алмайды.

5. Сотталғандар әскери қызметке шақырылған немесе олар баламалы арнайы мемлекеттік қызметке кірген жағдайларда қылмыстық-атқару инспекциялары жергілікті әскери басқару органына немесе сотталғандардың тұрғылықты жері бойынша қызмет өткеру кезінде сол жазаны атқаруға арналған сот үкімінің көшірмесін жібереді.

Ескерту. 24-бапқа өзгеріс енгізілді - ҚР 2007.03.26 N 240 (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-баптан қараңыз), 2009.07.10 N 177-IV, 2009.12.10 N 228-IV (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-б. қараңыз), 2011.01.18 № 393-IV (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі), 2011.11.09 N 490-IV (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі), 2012.01.18 N 547-IV (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Зандарымен.

25-бап. Ұйымдар әкімшіліктерінің сот үкімін атқару жөніндегі міндеттері

1. Белгілі бір лауазымдарда болу құқығынан айыру туралы сот үкімінің талаптары мемлекеттік мекемелер мен жергілікті өзін-өзі басқару органдарының әкімшіліктері үшін міндетті. Белгілі бір қызметпен айналысу құқығынан айыру туралы сот үкімінің талаптары сотталған адамның жұмыс орнындағы ұйымның әкімшілігі үшін міндетті.

2. Сотталушының жұмыс орны бойынша ұйымның әкімшілігі: сот үкімінің көшірмесін не қылмыстық-атқару инспекциясының хабарламасын алған соң үш күннен кешіктірмей сотталушыны лауазымынан немесе ол айналысу құқығынан айырылған қызмет түрінен босатуға; қылмыстық-атқару инспекциясына сот үкімінің талаптарын орындау туралы хабарлауға; қылмыстық-атқару инспекциясының талап етуі бойынша жазаны атқаруға байланысты құжаттарды табыс етуге;

сотталушымен еңбек шарты өзгерген немесе тоқтатылған жағдайда бұл туралы қылмыстық-атқару инспекциясына үш күн мерзім ішінде хабарлауға міндетті.

Ескерту. 25-бапқа өзгерту енгізілді - Қазақстан Республикасының 2007.03.26. N 240 (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-баптан қараңыз) Заңымен.

26-бап. Белгілі бір қызметпен айналысуға берілген рұқсатты қайтып алуға құқықты органдардың міндеттері

1. Сотталғандарды белгілі бір қызметпен айналысу құқығынан айыру туралы сот үкімінің талаптары қызметтің тиісті түрімен айналысуға берілген рұқсатты қайтып алуға құқықты органдар үшін міндетті.

2. Аталған органдар сот үкімінің көшірмесін немесе қылмыстық-атқару инспекциясының хабарламасын алған соң үш күннен кешіктірмей сотталушыға тыйым салынған қызмет түрімен айналысуға берілген рұқсатты қайтып алуға, осы адамға қызметтің көрсетілген түрімен айналысуға құқық беретін тиісті

құжатты қайтарып алуға және бұл туралы қылмыстық-атқару инспекциясына хабарлама жіберуге міндетті

27-бап. Белгілі бір лауазымда болу немесе белгілі бір қызметпен айналысу құқығынан айыру түріндегі жазаны атқару мерзімдерінің есептелуі

1. Негізгі жаза ретінде немесе айыппұлға, бас бостандығын шектеуге, қоғамдық жұмыстарға немесе түзеу жұмыстарына тарту, сондай-ақ шартты соттау кезінде қосымша жаза түрі ретінде тағайындалған белгілі бір лауазымда болу немесе белгілі бір қызметпен айналысу құқығынан айыру мерзімі, егер бұл жағдайда қосымша жазаның атқарылуы кейінге қалдырылмаса, сот үкімі заңды күшіне енген кезден бастап е с е п т е л е д і .

2. Бас бостандығынан айыруға қосымша жаза ретінде белгілі бір лауазымда болу немесе белгілі бір қызметпен айналысу құқығынан айыру түріндегі жаза қолдану кезінде ол жазаның аталған негізгі түрлерін өтеудің бүкіл уақытына қолданылады, бірақ бұл орайда оның мерзімі оларды өтеу кезінен бастап е с е п т е л е д і .

Ескерту. 27-бапқа өзгерту енгізілді - ҚР 2009.07.10. N 177-IV, 2009.12.10 N 228-IV (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-б. қараңыз), 2011.01.18 № 393-IV (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңдарымен.

28-бап. Белгілі бір лауазымда болу немесе белгілі бір қызметпен айналысу құқығынан айыру түріндегі жазаға сотталушының міндеттері

Белгілі бір лауазымда болу немесе белгілі бір қызметпен айналысу құқығынан айыру түріндегі жазаға сотталғандар сот үкімінің талаптарын орындауға, қылмыстық-атқару инспекциясының талап етуі бойынша аталған жазаны атқаруға байланысты құжаттарды беруге, жұмыс орны және тұрғылықты жері мен олардың өзгергені және одан босағаны туралы инспекцияға хабарлауға, сондай-ақ шақыру бойынша инспекцияға келуге міндетті. Сотталушы келмей қалған жағдайда оған еріксіз келтіру қолданылуы мүмкін

Ескерту. 28-бапқа өзгерту енгізілді - Қазақстан Республикасының 2007.03.26. N 240 (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-баптан қараңыз) Заңымен.

29-бап. Белгілі бір лауазымда болу немесе белгілі бір қызметпен айналысу құқығынан айыру туралы сот үкімін орындамаудың салдары

Соттың белгілі бір лауазымда болу немесе белгілі бір қызметпен айналысу құқығынан айыру туралы үкімінің орындалмауына кінәлі өкімет өкілдері, мемлекеттік қызметшілер, жергілікті өзін-өзі басқару органының қызметшілері, мемлекеттік мекемелердің, коммерциялық немесе өзге де ұйымдардың қызметшілері, сондай-ақ сот үкімінің талаптарын бұзушы сотталғандар Қазақстан Республикасының заңдарында белгіленген тәртіппен жауапты болады.

6-тарау. ҚОҒАМДЫҚ ЖҰМЫСТАРҒА ТАРТУ ТҮРІНДЕГІ ЖАЗАНЫ АТҚАРУ

30-бап. Қоғамдық жұмыстарға тарту түріндегі жазаны атқару тәртібі

1. Қоғамдық жұмыстарға тарту түріндегі жазаны тізімдерін қылмыстық-атқару инспекциясының келісімімен облыстық маңызы бар қаланың жергілікті атқару органдары, республикалық маңызы бар қаладағы, астанадағы ауданның, аудандық маңызы бар қаланың, кенттің, ауылдың, ауылдық округтің әкімдері тоқсан сайын сотқа ұсынатын объектілерде сотталған адамның тұрғылықты жері бойынша қылмыстық-атқару инспекциясы қылмыстық-атқару қызметі саласындағы уәкілетті орган айқындаған т ә р т і п п е н а т қ а р а д ы .

2. Қоғамдық жұмыстарға тарту түріндегі жаза жөніндегі сот үкімі соттың тиісті өкімі үкімнің (ұйғарымның, қаулының) көшірмесімен қоса қылмыстық-атқару инспекциясына келіп түскен күннен бастап он күн мерзімнен кешіктірілмей атқарылады.

3. Қылмыстық-атқару инспекциясы: сотталғандардың есебін жүргізеді; оларға жазаны өтеудің тәртібі мен ережелерін түсіндіреді; аудандардың (қалалардың) жергілікті атқарушы органдарында қоғамдық жұмыстардың объектілерін с ұ р а т ы п а л а д ы ; сотталғандардың мінез-құлқын бақылайды; жазаны өтеуден жалтарған сотталған адамдарға қатысты бастапқы іздестіру іс-шараларын жүргізеді және сотқа іздестіру жариялау туралы ұсыным енгізеді; олардың атқарған уақытының жиынтық есебін жүргізеді және сотталғандардың орындаған жұмыстары үшін қаржы қаражатының тиісті бюджеттерге уақытылы түсуін бақылайды.

Ескерту. 30-бапқа өзгерістер енгізілді - ҚР 2004.12.20 N 13 (2005.01.01 бастап қолданысқа енгізіледі), 2007.03.26 N 240 (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-баптан қараңыз), 2009.12.10 N 228-IV (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-б. қараңыз), 2012.01.18 N 547-IV (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңдарымен; 03.07.2013 № 121-V (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Конституциялық заңымен.

31-бап. Қоғамдық жұмыстарға тарту түріндегі жазаны атқару ережелері

1. **С о т т а л ғ а н д а р :**
жазаны өтеудің белгіленген тәртібі мен ережелерін сақтауға, еңбекке адал қарауға; өздеріне белгіленген объектілерде жұмыс істеуге және сот белгілеген қоғамдық жұмыстардың мерзімін атқаруға;
тұрғылықты жерінің өзгергені туралы қылмыстық-атқару инспекциясына хабарлап отыруға міндетті.
2. Сотталушыға негізгі жұмыс орны бойынша кезекті демалыстың берілуі қоғамдық жұмыстар орындауды тоқтатпайды.
3. Сотталушы бірінші немесе екінші топтағы мүгедек деп танылған жағдайда қылмыстық-атқару инспекциясы сотқа оны жазасын одан әрі өтеуден босату туралы, ал сотталған әйел жүкті болған жағдайда - оның жазасын өтеуін кейінге қалдыру туралы ұсыныс жасайды.

32-бап. Қоғамдық жұмыстарға тарту түріндегі жаза мерзімінің есептелуі

1. Қоғамдық жұмыстарға тарту түріндегі жазаның мерзімі сотталушы қоғамдық жұмыстарды орындаған сағаттармен есептеледі.
2. Қоғамдық жұмыстар уақыты демалыс күндері мен сотталушы негізгі жұмыспен немесе оқумен айналыспаған күндері - төрт сағаттан; жұмыс күндері - жұмыс немесе оқу аяқталған соң екі сағаттан, ал сотталушының келісімімен - төрт сағаттан аспауы керек. Егер сотталған адамның тұрақты жұмыс орны болмаса немесе ол оқумен айналыспаса, қоғамдық жұмыстардың уақыты күніне сегіз сағаттан аспайды. Қоғамдық жұмыстар уақыты апта ішінде, әдетте, он екі сағаттан кем болмауы керек. Дәлелді себептері болған кезде қылмыстық-атқару инспекциясы сотталушыға апта ішінде саны аз сағат жұмыс істеуге рұқсат береді.

Ескерту. 32-бапқа өзгерту енгізілді - ҚР 2009.12.10 N 228-IV (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-б. қараңыз) Заңымен.

33-бап. Сотталғандардың қоғамдық жұмыстарға тарту түріндегі жазаны өтеу орны бойынша ұйымдар әкімшілігінің міндеттері

1. Сотталғандардың қоғамдық жұмыстарға тарту түріндегі жазаны өтеу орны бойынша ұйымдардың әкімшілігіне сотталғандардың өздеріне белгіленген жұмыстарды орындауына бақылау жасау, қылмыстық-атқару инспекциясына жұмыс істелген сағаттар саны туралы немесе сотталғандардың жазаны өтеуден жалтаруы туралы хабарлау жүктеледі.
2. Қоғамдық жұмыстарға тарту түріндегі жазаға сотталған адамдардың еңбегін ұйымның пайдалануы өтеусіз негізде жүзеге асырылады. Сотталған адамдар орындаған жұмыстың көлемі мен құны ұйымда қолданылып жүрген бағалау бойынша бөлек есептеледі және есептелген ақшалай қаражат тиісті бюджетке аударылады.

Ескерту. 33-бапқа өзгерту енгізілді - ҚР 2002.12.21 N 363 Заңымен.

34-бап. Қоғамдық жұмыстарға тарту түріндегі жазаны өтеуден қасақана жалтару

С о т т а л у ш ы :
қоғамдық жұмыстарға дәлелді себептерсіз бір айдың ішінде екі реттен астам шықпаса; еңбек тәртібін бір айдың ішінде екі реттен артық бұзса; жазаны өтеуден жалтару мақсатымен жасырынса, қоғамдық жұмыстарға тарту түріндегі жазаны өтеуден қасақана жалтарған деп танылады.

35-бап. Қоғамдық жұмыстарға тарту түріндегі жазаны өтеуші адамдардың жауаптылығы

1. Сотталғандардың қоғамдық жұмыстарға тарту түріндегі жазаны өтеудің тәртібі мен ережелерін бұзғаны үшін қылмыстық-атқару инспекциясы оған Қазақстан Республикасының қылмыстық заңдарына сәйкес жауапты болатынын ескертеді.
2. Қоғамдық жұмыстарға тарту түріндегі жазаны өтеуден қасақана жалтарушы сотталғандар жөнінде қылмыстық-атқару инспекциясы Қазақстан Республикасы Қылмыстық кодексінің 42-бабының екінші бөлігіне сәйкес сотқа қоғамдық жұмыстарды жазаның басқа түрлерімен ауыстыру туралы ұсыныс

ж а с а й д ы .

7-тарау. ТҮЗЕУ ЖҰМЫСТАРЫ ТҮРІНДЕГІ ЖАЗАНЫ АТҚАРУ

36-бап. Түзеу жұмыстары түріндегі жазаны атқару тәртібі

1. Түзеу жұмыстары сотталған адамның негізгі жұмыс орны бойынша өтеледі. Түзеу жұмыстарын орындау жөніндегі қылмыстық-атқару инспекциясының қызметін ұйымдастыру тәртібін қылмыстық-атқару қызметі саласындағы уәкілетті орган айқындайды.

2. Түзеу жұмыстарына сотталғандар жазаны өтеуге қылмыстық-атқару инспекциясына үкімнің (ұйғарымның, қаулының) көшірмесі мен соттың тиісті өкімі келіп түскен күннен бастап он бес күн мерзімнен кешіктірілмей тартылады.

3. Қылмыстық-атқару инспекциялары: сотталғандардың есебін жүргізеді; жазаны өтеудің тәртібі мен ережелерін түсіндіреді; сотталғандардың жазаны өтеу ережелерін сақтауын және сотталғандардың жұмыс орны бойынша ұйымдар әкімшілігінің үкім талаптарын атқаруын бақылайды; сотталғандармен тәрбие жұмысын жүргізеді; сотталғандардың мінез-құлқын бақылайды, қажет болған жағдайда оларды еңбекке орналастыру үшін жұмыспен қамту орталықтарына жібереді; шақыру бойынша немесе тіркелуге дәлелді себептерсіз келмеген сотталғандарды еріксіз келтіру туралы ш е ш і м қ а б ы л д а й д ы ; жазаны өтеуден жалтарған сотталған адамдарға қатысты бастапқы іздестіру іс-шараларын жүргізеді және сотқа іздестіру жариялау туралы ұсыным енгізеді; жазаны өтеу кезеңінде өз қалауы бойынша жұмыстан босауға рұқсат береді.

Ескерту. 36-бапқа өзгеріс енгізілді - ҚР 2007.03.26 N 240 (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-баптан қараңыз), 2009.12.10 N 228-IV (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-б. қараңыз), 2012.01.18 N 547-IV (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңдарымен.

37-бап. Түзеу жұмыстары түріндегі жазаны өтеу ережелері

1. Түзеу жұмыстарына сотталғандар жазаны өтеудің белгіленген тәртібі мен ережелерін сақтауға, еңбекке адал қарауға, өздеріне қылмыстық-атқару инспекциясы жүктеген міндеттерді орындауға және оның шақыруы бойынша тіркелу үшін айына екі рет келуге міндетті.

2. Түзеу жұмыстарына сотталғандардың табысынан сот үкімімен белгіленген мөлшерде ақы ұсталып қ а л а д ы .

3. Жазаны өтеу мерзімі ішінде сотталғандарға қылмыстық атқару инспекциясының жазбаша рұқсатынсыз өз қалауы бойынша жұмыстан босауына тыйым салынады. Рұқсат жұмыстан босау себептерінің негізділігін тексерген соң берілуі мүмкін. Жұмыстан босауға рұқсат беруден бас тарту дәлелденуге тиіс. Бас тарту туралы шешімге заңда белгіленген тәртіппен шағым жасалуы мүмкін.

4. Сотталушы қылмыстық-атқару инспекциясына жұмыс орны мен тұратын жерінің өзгергені туралы он күн мерзімде х а б а р л а у ғ а м і н д е т т і .

5. Сотталушы жұмыс істейтін ұйымның әкімшілігі жазаны өтеу уақытында қылмыстық-атқарушы инспекцияның келісімі бойынша кезекті демалыс, сондай-ақ он күнге және одан да көп күнге қосымша демалыс береді. Сотталғандарға Қазақстан Республикасының еңбек заңнамасында көзделген демалыстың өзге түрлері жалпы негіздерде беріледі.

38-бап. Түзеу жұмыстары түріндегі жаза мерзімінің есептелуі

1. Түзеу жұмыстарының мерзімі сотталушы жұмыс істеген және оның табысынан ақы ұсталып қалған жылдармен және айлармен есептеледі. Сотталушының жұмыс істеген күндерінің саны соттың жаза мерзімін белгілеген әрбір айындағы жұмыс күндерінің санынан кем болмауға тиіс. Егер сотталушы көрсетілген күндер санында жұмыс істемесе және жұмыс істелмеген күндерді жаза мерзіміне есептеу үшін осы Кодексте белгіленген негіздеме болмаса, түзеу жұмыстарын өтеу сотталушының тиісті жұмыс күндерінің санында толық жұмыс істегенге дейін жалғастырылады.

2. Ұйым әкімшілігінің сот үкімінің (қаулысының) көшірмесін алған күні жазаны өтеу мерзімінің басталуы б о л ы п т а б ы л а д ы .

3. Сотталушының дәлелді себептермен жұмыс істемеген уақыты жазаны өтеу мерзіміне есептеледі. Бұл мерзімге сотталушы ресми түрде жұмыссыз деп танылған уақыт та есептеледі.

4. Сотталушы қатарынан төрт айдан астам ұзақ ауырған кезде қылмыстық-атқару инспекциясы сотқа оны жазасын өтеуден босату туралы ұсыныс жасайды.

5. Жазаны өтеу кезінде сотталушы әйел жүкті болған жағдайда қылмыстық-атқару инспекциясы сотқа жүктілігі бойынша демалыс берілген кезден бастап оның жазаны өтеуін кейінге қалдыру туралы ұсыныс ж а с а й д ы .

6. Жұмыс уақытының жиынтық есебі қолданылатын ұйымдарда жұмыс істейін сотталғандардың жазасын өтеу мерзімі есепті кезең үшін белгіленген жұмыс сағатының санынан аспайтын жұмыс уақытының ұзақтығы негізге ала отырып есептеледі.

7. Осы баптың 3-тармағында көзделген жағдайларды қоспағанда, сотталушының жұмыс істемеген уақыты ; алкогольдік, нашақорлық немесе уытқұмарлық масаңданудан болған немесе соларға байланысты іс-әрекеттерден болған ауыру уақыты; қамау түріндегі әкімшілік жазаны өтеу, сондай-ақ жазаны өтеу кезеңінде басқа іс бойынша тыйым салу шарасы тәртібінде қамау уақыты жазаны өтеу мерзіміне есептелмейді.

39-бап. Сотталғандардың түзеу жұмыстарын өтеу орны бойынша ұйымдар әкімшілігінің міндеттері

Ескерту. Тақырыпқа өзгерту енгізілді - ҚР 2011.11.09 N 490-IV (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңымен.

Түзеу жұмыстарына сотталғандардың оны өтеу орны бойынша ұйымдар әкімшілігіне: сотталушының табысынан ұсталып қалатын ақыны дұрыс және уақтылы жүргізу мен ұсталған сомаларды белгіленген тәртіппен аударып отыру; сотталғандардың өндірістегі мінез-құлқына бақылау жасау және сотталғандармен тәрбие жұмысын жүргізуде инспекцияға жәрдемдесу; осы Кодексте көзделген жазаны өтеудің ережелерін сақтау; қылмыстық-атқару инспекциясына сотталушыға қолданылған көтермелеу және жазалау шаралары туралы, оның жазаны өтеуден жалтаруы туралы, ұсталған соманың мөлшері және оны аудару мерзімдері туралы хабарлап отыру, сондай-ақ басқа қызметке ауыстырылуы мен босатылуы туралы алдын ала хабарлау жүктеледі .

Ескерту. 39-бапқа өзгерту енгізілді - ҚР 2009.12.10 N 228-IV (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-б. қараңыз), 2011.11.09 N 490-IV (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Зандарымен.

40-бап. Түзеу жұмыстарына сотталғандардың жалақысынан ұстап қалуды жүргізу тәртібі

1. Қылмыстық-атқару инспекциясы, сотталушының өзі немесе ол жұмыс істейтін ұйымның әкімшілігі оның материалдық жағдайы нашарлаған ретте жалақысынан ұстап қалу мөлшерін кеміту туралы сотқа өтініш жасауға құқылы. Ұстап қалу мөлшерін кеміту туралы шешім сотталушының барлық табыстары ескеріле отырып шығарылады .

2. Ұстап қалу жалақы төлеу кезінде әрбір жұмыс істелген ай үшін атқару құжаттары бойынша, сотталушыға талаптардың болуына қарамастан, негізгі жұмыс орны бойынша жалақының барлық түрінен жүргізіледі .

3. Сотталғандардың жалақысынан ұстап қалуды жүргізу кезінде оның ақшалай және заттай бөлігі ескеріледі. Ұсталған ақша сомалары ай сайын мемлекет кірісіне аударылып отырады.

4. Ұстап қалу әлеуметтік сақтандыру және әлеуметтік қамсыздандыру тәртібімен алатын жәрдемақылардан, бір жолғы сипаттағы төлемдерден жүргізілмейді.

5. Түзеу жұмыстарына сотталғандарға еңбекке уақытша жарамсыздығы бойынша жәрдемақы сот үкімімен тағайындалған ұстап қалу шегеріліп тасталғандағы жалақысынан есептеледі.

6. Істің қысқартылуымен сот үкімінің күші жойылған немесе ол өзгертілген жағдайда сотталушының жалақысынан артық ұсталған сомалар оған толық қайтарылады.

7. Қылмыстық-атқару инспекциясы сотталғандардың жалақысынан дұрыс және мерзімінде ұстап қалуға және ұсталып қалған соманың мемлекет кірісіне аударылуына бақылау жасауды жүзеге асырады.

41-бап. Түзеу жұмыстары түріндегі жазаны өтеуші адамдарға қолданылатын көтермелеу шаралары

Тәрбиелік іс-шараларға белсенді қатысатын және жәбірленушінің денсаулығына және мүлкіне келтірген залалды, мемлекетке келтірген материалдық залалды өтеу жөнінде шаралар қолданатын және сот тағайындаған жазаны толық өтеуді қажет етпейтін сотталған адамдарды сот осы Кодексте көзделген тәртіппен шартты түрде мерзімінен бұрын босатуы мүмкін.

Ескерту. 41-бап жаңа редакцияда - ҚР 2007.03.26 N 240 (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-баптан қараңыз) Заңымен.

42-бап. Еңбекпен түзеу жұмыстары түріндегі жазаны өтеудің тәртібі мен шарттарын бұзғаны үшін және жазаны өтеуден қасақана жалтарғаны үшін жауаптылық

1. Түзеу жұмыстары түріндегі жазаны өтеудің тәртібі мен ережелерін бұзу мыналар болып табылады: жазбаша ескертуден кейін дәлелді себептерсіз қылмыстық-атқару инспекциясына келмеу; жазбаша ескертуден кейін осы Кодексте белгіленген міндеттерді бұзу; жұмысқа келмеуі немесе мас күйінде немесе нашақорлық не уытқұмарлық масаң күйде келу.

2. Түзеу жұмыстары түріндегі жазаны өтеудің тәртібі мен ережелерін бұзғаны үшін сотталушыларға түзеу жұмыстарын жазаның басқа түрімен ауыстыру туралы жазбаша ескерту түріндегі жаза қолданылуы м ү м к і н .

3. Осы баптың 1-тармағында аталғандардың кез келгенін бұзғаны үшін жазбаша ескерту хабарланған соң түзеу жұмыстары түріндегі жазаны өтеудің тәртібі мен ережелерін қайталап бұзуға жол берген, сондай-ақ тұратын жерінен жасырынған, жүрген жері белгісіз адам түзеу жұмыстары түріндегі жазаны өтеуден қ а с а қ а н а ж а л т а р у ш ы деп т а н ы л а д ы .

4. Түзеу жұмыстары түріндегі жазаны өтеуден қасақана жалтарушы сотталғандар жөнінде қылмыстық-атқару инспекциясы сотқа Қазақстан Республикасы Қылмыстық кодексінің 43-бабының төртінші бөлігіне сәйкес түзеу жұмыстарын жазаның басқа түрлерімен ауыстыру туралы ұсыныс жасайды.

Ескерту. 42-бапқа өзгерту енгізілді - ҚР 2009.12.10 N 228-IV (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-б. қараңыз) З а ң ы м е н .

8-тарау. БАС БОСТАНДЫҒЫН ШЕКТЕУ ТҮРІНДЕГІ ЖАЗАНЫ АТҚАРУДЫҢ ТӘРТІБІ МЕН Ш А Р Т Т А Р Ы

Ескерту. 8-тарау жана редакцияда - ҚР 2002.12.21 N 363 Заңымен.

43-бап. Бас бостандығын шектеу түріндегі жазаны өтеу орны

1. Бас бостандығын шектеуге сотталған адамдар жазаны оларға қадағалауды қылмыстық-атқару инспекцияларының жүзеге асыруы жағдайында тұратын жері бойынша өтейді.

2. Аудандардың (қалалардың) жергілікті атқарушы органдары қылмыстық-атқару инспекцияларына бас бостандығын шектеуге сотталған адамдардың еңбекке орналастырылып, тұрмыстық жайластырылуына ж ә р д е м д е с у г е м і н д е т т і .

Ескерту. 43-бапқа өзгерту енгізілді - ҚР 2004.12.20 N 13 (2005 жылғы 1 қаңтардан бастап қолданысқа енгізіледі) Заңымен.

44-бап. Бас бостандығын шектеуге сотталған адамдарды жазасын өтеу орнына жіберу

1. Бас бостандығынан айырудың өтелмеген бөлігі бас бостандығын шектеу түріндегі жазаға ауыстырылған сотталған адамдар күзетте ұстаудан босатылады және жазасын өтеу орнына мемлекет есебінен өздері барады. Түзеу мекемесінің әкімшілігі сотталған адамға оны есепке қою үшін қылмыстық-атқару инспекциясына бару бағыты мен уақытын көрсете отырып, жазаны өтеу орнына бару туралы нұсқама б е р е д і .

2. Сотталған адам жазасын өтеу орнына белгіленген мерзімде бармаған кезде қылмыстық-атқару инспекциясы бастапқы іздестіру іс-шараларын жүргізеді және сотталған адамның орналасқан жері анықталмаса, сотқа іздестіру жариялау туралы ұсыныс енгізеді.

3. Алынып тасталды - ҚР 2009.12.10 N 228-IV (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-б. қараңыз) Заңымен. Ескерту. 44-бапқа өзгерту енгізілді - ҚР 2009.12.10 N 228-IV (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-б. қараңыз) Заңымен.

45-бап. Бас бостандығын шектеу түріндегі жазаның мерзімін есептеу

1. Бас бостандығын шектеу түріндегі жазаның мерзімі қылмыстық-атқару инспекциясының үкімді орындауға қабылдаған кезінен бастап есептеледі.

2. Сотталған адамның жұмыста немесе тұрғылықты жерінде бір тәуліктен артық өз бетімен болмаған уақыты жаза мерзіміне есептелмейді.

46-бап. Бас бостандығын шектеу түріндегі жазаны өтеу тәртібі

1. Бас бостандығын шектеу түріндегі жазаны өтейтін адамдар қадағалауда болады және: қылмыстық-атқару инспекцияларының қылмыстық-атқару қызметі саласындағы уәкілетті органның нормативтік құқықтық актілерімен бекітілген жазаны өтеудің тәртібі мен шарттарынан туындайтын т а л а п т а р ы н о р ы н д а у ғ а ;

қылмыстық-атқару инспекциясының рұқсатынсыз жұмыс, оқу орнын және тұрғылықты жерін а у ы с т ы р м а у ғ а ;

оқудан және жұмыстан бос уақытта тұратын жерінде болуға;

қылмыстық-атқару инспекциясы белгілеген мерзімде тіркелу және тәрбиелік іс-шаралар өткізуге қатысу үшін қылмыстық-атқару инспекциясына келуге;

жұмыс немесе оқу кестесінің өзгеруі туралы қылмыстық-атқару инспекциясын жиырма төрт сағат ішінде х а б а р д а р е т у г е ;

жеке басын куәландыратын құжатты өзімен бірге алып жүруге міндетті.

2. Бас бостандығын шектеу түріндегі жазаны өтеуші сотталған адамдарға жазаны өтеу орны бойынша облыс шегінде орналасқан жоғары және арнаулы орта оқу орындарында оқуға рұқсат етіледі. Сотталған адам қылмыстық-атқару инспекциясының келісімімен өзге жерде орналасқан жоғары және арнаулы орта оқу орындарында оқи алады.

Ескерту. 46-бапқа өзгеріс енгізілді - ҚР 2007.03.26 N 240 (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-баптан қараңыз), 2012.01.18 N 547-IV (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңдарымен.

47-бап. Бас бостандығын шектеу түріндегі жазаны өтеуші адамдардың еңбек жағдайлары

1. Бас бостандығын шектеуге сотталған адамдардың еңбегі, осы Кодекспен белгіленген ережелерді қоспағанда, Қазақстан Республикасының еңбек заңнамасымен реттеледі.

2. Сотталған адамды басқа жұмысқа, оның ішінде басқа жерге ауыстыру қылмыстық-атқару инспекциясының келісімімен жүзеге асырылады.

Ескерту. 47-бапқа өзгерту енгізілді - Қазақстан Республикасының 2007.03.26. N 240 (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-баптан қараңыз) Заңымен.

48-бап. Бас бостандығын шектеу түріндегі жазаны өтеуші адамдармен тәрбие жұмысы

1. Қылмыстық-атқару инспекциясы бас бостандығын шектеу түріндегі жазаны өтеуші адамдармен тәрбие жұмысын жүргізеді.

2. Сотталған адамдардың тәрбиелік сипатта жүргізілетін іс-шараларға белсенді қатысуы көтермеленеді және түзелу деңгейін анықтаған кезде ескеріледі.

Ескерту. 48-бапқа өзгерту енгізілді - ҚР 2007.03.26 N 240 (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-баптан қараңыз) Заңымен.

49-бап. Бас бостандығын шектеу түріндегі жазаны өтеуші адамдарға қолданылатын көтермелеу шаралары

1. Қылмыстық-атқару инспекциясы жазаны өтеудің белгіленген тәртібін адал орындағаны үшін сотталған адамдарға мынадай көтермелеу шараларын:

а л ғ ы с ж а р и я л а у ;

бұрын қолданылған жазаны мерзімінен бұрын алу;

демалыс және мереке күндерін тұратын жерінің шегінен тыс жерлерде өткізуге рұқсат беру; демалысын тұратын жерінің шегінен шығып өткізуге рұқсат беру шараларын қолдана алады.

2. Тәрбиелік іс-шараларға белсенді қатысатын және жәбірленушінің денсаулығына, мүлкіне келтірген залалды және мемлекетке келтірген материалдық залалды өтеу жөнінде шаралар қолданатын және сот тағайындаған жазаны толық өтеуді қажет етпейтін сотталған адамдарды сот осы Кодексте көзделген тәртіппен шартты түрде мерзімінен бұрын босата, сондай-ақ жазаның олар өтемеген бөлігін жазаның неғұрлым жұмсақ түрімен ауыстыра алады.

Ескерту. 49-бапқа өзгерту енгізілді - ҚР 2007.03.26 N 240 (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-баптан қараңыз), 2009.12.10 N 228-IV (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-б. қараңыз) Заңдарымен.

50-бап. Бас бостандығын шектеу түріндегі жазаны өтеуші адамдарға қолданылатын жазалау шаралары

1. Қылмыстық-атқару инспекциясы жазаны өтеу тәртібін бұзушы сотталған адамдарға мынадай жазалау шараларын:

с ө г і с б е р у ;

демалыс және мереке күндерінде тұратын жерінің шегінен шығуға бір айға дейінгі мерзімге тыйым салу; бас бостандығын шектеудің бас бостандығынан айырумен ауыстырылуы мүмкін екендігі туралы ескерту шараларын қолдана алады.

2. Қылмыстық-атқару инспекциясы жазасын өтеуден қасақана жалтарушы адамдарға қатысты бас бостандығын шектеуді бас бостандығынан айырумен ауыстыру туралы мәселелерді шешу үшін сотқа материалдарды табыс етеді.

Ескерту. 50-бапқа өзгерту енгізілді - ҚР 2007.03.26 N 240 (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-баптан қараңыз) Заңымен.

51-бап. Бас бостандығын шектеу түріндегі жазаны өтеуші адамдарға көтермелеу және жазалау шараларын қолдану тәртібі

1. Көтермелеу және жазалау шаралары жазбаша түрде қолданылады.
2. Жазалау шараларын қолдану кезінде құқық бұзушылық жасалған мән-жайлар, сотталған адамның жеке басы мен оның теріс қылық жасағанға дейінгі мінез-құлқы ескеріледі. Тағайындалатын жаза сотталған адам жасаған теріс қылықтың сипаты мен ауырлығына сәйкес болуға тиіс. Жаза теріс қылық анықталған күннен бастап он тәуліктен кешіктірілмей, ал егер теріс қылыққа байланысты тексеру жүргізілсе - оның аяқталған күнінен бастап, бірақ теріс қылық жасалған күннен бастап бір айдан кешіктірілмей тағайындалады. Жаза жиырма төрт сағат ішінде, ал ерекше жағдайларда - ол тағайындалған күннен бастап бір айдан кешіктірілмей атқарылады.
3. Осы Кодексте көзделген көтермелеу және жазалау шараларын қолдану құқығын қылмыстық-атқару инспекциясының бастығы немесе оның орнында қалған адам толық көлемде пайдаланады.

52-бап. Бас бостандығын шектеу түріндегі жазаны өтеуден қасақана жалтару және бас бостандығын шектеу түріндегі жазаны өтеудің тәртібі мен шарттарын бұзу

1. Кейін жасалған әрбір тәртіп бұзушылық алдыңғысына жаза тағайындалғаннан кейін жасалған жағдайда, тұрғылықты жеріне, жұмыс немесе оқу орнына келудің белгіленген кестесін бұзу, өзіне сот жүктеген міндеттерді орындаудан жалтару, электрондық бақылау құралдарын қасақана бұзу (бүлдіру), сондай-ақ сол үшін әкімшілік жаза қолданылған сотталған адамның қоғамдық тәртіп пен имандылыққа, кәмелетке толмағандардың құқықтарына, жеке тұлғаға және отбасылық-тұрмыстық қарым-қатынастар аясына қол сұғатын әкімшілік құқық бұзушылық жасау жазаны өтеу тәртібі мен шарттарын бұзушылық болып табылады.
2. Осы баптың 1-тармағында аталған бұзушылықтарды бір жылдың ішінде қайталап жасау, сондай-ақ еңбек демалысынан немесе демалыс және мереке күндері демалыс өткізу орнынан дәлелсіз себептермен дер кезінде келмеу, қылмыстық-атқару инспекциясы қызметкерлерінің заңды талаптарын орындаудан бас тарту, сол сияқты оларды қорлау не оларға қатысты күш қолданамын деп қорқыту, сондай-ақ тұрғылықты жерінен, жұмыс немесе оқу орындарынан өз бетінше кетіп қалу бас бостандығын шектеу түріндегі жазаны өтеуден қасақана жалтару болып табылады.
3. Тұрғылықты жерінен, жұмыс немесе оқу орындарынан өз бетінше кетіп қалған сотталған адамдарға қатысты қылмыстық-атқару инспекциясы бастапқы іздестіру іс-шараларын жүргізеді және сотқа іздеу жариялау туралы ұсыным енгізеді.

Ескерту. 52-бап жаңа редакцияда - ҚР 2007.03.26 N 240 (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-баптан қараңыз) Заңымен, өзгерту енгізілді - ҚР 2009.12.10 N 228-IV (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-б. қараңыз), 2011.11.09 N 490-IV (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі), 2012.01.18 N 547-IV (2012.07.01 бастап қолданысқа енгізіледі) Заңдарымен.

53-бап. Сотталған адамдарды қадағалау және бас бостандығын шектеу түріндегі жазаны өтеу тәртібін бұзушылықтың алдын алу шаралары

1. Бас бостандығын шектеу түріндегі жазаны өтеушілерді қадағалау қылмыстық-атқару инспекциясымен жүзеге асырылады және сотталған адамдарды олардың тұратын жері мен жұмыс орны бойынша, сондай-ақ жұмыстан бос уақытында байқау және бақылау жасаумен қамтамасыз етіледі. Тиісті бақылауды қамтамасыз ету және сотталған адамдардың жүрген жері туралы ақпарат алу үшін қылмыстық-атқару инспекциялары Қазақстан Республикасының Үкіметі түрлерін айқындайтын электрондық бақылау құралдарын пайдалануға құқылы. Оларды қолдану тәртібі мен қылмыстық-атқару инспекциясының қадағалауды жүзеге асыру жөніндегі қызметін ұйымдастыруды қылмыстық-атқару қызметі саласындағы уәкілетті орган айқындайды.
2. Сотталған адамға бас бостандығын шектеу түріндегі жазаны бас бостандығынан айыруға ауыстыру туралы мәселені шешу кезінде оны ішкі істер органдары соттың санкциясымен жазаны өтеуден жалтарудың жолын кесу және материалдарды сотқа беру мақсатында он тәулікке дейінгі мерзімге ұстауы мүмкін.
3. Жазаны өтеуден әдейі жалтарушы сотталған адамды ішкі істер органы жалтару себептерін анықтау үшін соттың санкциясымен он тәулікке дейінгі мерзімге ұстауы мүмкін. Қажет болған жағдайда, ішкі істер органы ұсталған адамды жазаны өтеу орнына бас бостандығынан айыруға сотталған адамдар үшін белгіленген тәртіппен жібереді және жазаны өтеуден әдейі жалтарғаны туралы деректер болған кезде қылмыстық-атқару инспекциясы сотталған адамның бас бостандығын шектеудің өтелмеген мерзімін бас бостандығынан айыруға ауыстыру туралы мәселені шешу үшін материалдарды сотталған адамның ұсталған жері бойынша сотқа береді.
4. Сотталған адам электрондық бақылау құралдарын бұзған (бүлдірген) жағдайда, қылмыстық-атқару

инспекциясы тиісті акт жасайды.

5. Электрондық бақылау құралдарын қасақана бұзған (бүлдірген) кезде сотталған адамдар Қазақстан Республикасының заңдарына сәйкес жауапты болады.

Ескерту. 53-бап жаңа редакцияда - ҚР 2012.01.18 N 547-IV (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-б. қараңыз) **З а ң ы м е н .**

9-тарау. ҚОСЫМША ЖАЗАЛАРДЫ АТҚАРУ

56-бап. Арнаулы, әскери немесе құрметті атақтан, сыныптық шеннен, дипломатиялық дәрежеден, біліктілік сыныбынан және мемлекеттік наградалардан айыру туралы сот үкімін атқару

1. Сотталушыны арнаулы, әскери немесе құрметті атақтан, сыныптық шеннен, дипломатиялық дәрежеден, біліктілік сыныбынан айыру туралы үкім шығарған сот үкім заңды күшіне енген соң оның көшірмесін сотталушыға атақты, сыныптық шенді, дипломатиялық дәрежені, біліктілік сыныбын берген лауазымды адамға жібереді.

2. Лауазымды адам белгіленген тәртіппен тиісті құжаттарға сотталушыны арнаулы, әскери немесе құрметті атақтан, сыныптық шеннен, дипломатиялық дәрежеден, біліктілік сыныбынан айыру туралы жазба жасайды, сондай-ақ оны тиісті атағы, шені, дәрежесі, сыныбы бар адамдар үшін көзделген құқықтармен жеңілдіктерден айыру жөнінде шаралар қолданады.

3. Запастағы әскери қызметші жөніндегі сот үкімінің көшірмесі оның әскери есепке алынған орны бойынша жергілікті әскери басқару органына жіберіледі.

4. Лауазымды адам үкімнің көшірмесін алған күннен бастап бір айдың ішінде үкімді шығарған сотқа оның орындағаны туралы хабарлайды.

5. Қазақстан Республикасының Президенті Қазақстан Республикасы Қылмыстық кодексінің 50-бабының екінші бөлігіне сәйкес сотталған адамды құрметті, әскери, арнаулы немесе өзге де атақтан, сыныптық шеннен, дипломатиялық дәрежеден, біліктілік сыныбынан немесе мемлекеттік наградадан айыру туралы шешім қабылдаған кезде тиісті мемлекеттік орган осы баптың 2-тармағында көрсетілген шараларды қолданады. Мемлекеттік наградаларды оларға қоса берілген құжаттармен бірге алып қоюды қылмыстық-атқару қызметі саласындағы уәкілетті орган айқындайтын тәртіппен олар болатын жердегі қылмыстық-атқару инспекциясы жүргізеді.

Ескерту. 56-бапқа өзгеріс енгізілді - ҚР 2004.12.09 N 10, 2007.03.26 N 240 (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-баптан қараңыз), 2012.01.18 N 547-IV (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңдарымен.

57-бап. Мүлкікті тәркілеу туралы сот үкімін атқару тәртібі

1. Сотталушының мүлкін тәркілеу туралы үкім шығарған сот ол заңды күшіне енген соң атқару парағын, мүлік тізімінің көшірмесін және үкімнің көшірмесін атқару үшін мемлекеттік сот орындаушысына жібереді, бұл туралы уәкілетті мемлекеттік органға хабарлайды. Істе сотталушы мүлкінің тізімі болмаған жағдайда мүлік тізімі жүргізілмегені туралы анықтама жіберіледі.

2. Мүлкікті тәркілеу түріндегі жазаны орындауды мүлкінің тұрған жері бойынша мемлекеттік сот орындаушысы жүргізеді.

Ескерту. 57-бапқа өзгерту енгізілді - ҚР 2000.06.23 N 57, 2001.12.24 N 276, 2010.04.02 N 262-IV (2010.10.21 бастап қолданысқа енгізіледі) Заңдарымен.

Р Қ А О - н ы ң е с к е р т п е с і !

58-бап 01.01.2018 бастап күшін жойды - ҚР 05.07.2014 № 234-V Кодексімен.

58-бап. Тәркілеуге жататын мүлік

1. Сотталушының мүлкі, соның ішінде оның ортақ немесе бірлескен меншіктегі үлесі, ақшасы мен бағалы қағаздары, сотталушының банкроттердегі салымдары мен кез келген меншік нысанындағы активтерге өзге де салымдары сот үкімі бойынша тәркіленуге жатады. Сондай-ақ қылмыстық іс-әрекет объектісі, қылмыс жасау қаруы немесе құралы, айналымнан алынып қойылған зат болып табылатын мүлік сот үкімі бойынша тәркіленуге жатады.

Сыбайлас жемқорлық қылмыстарын жасағаны үшін сотталған адамның меншігінен басқа, қылмыстық жолмен алынған, не қылмыстық жолмен алынған қаражатқа сатып алынған, сотталған адамның басқа адамдардың меншігіне берген мүлік те заңнамада белгіленген тәртіппен тәркілеуге жатады.

2. Сотталушының сот үкімі бойынша тәркіленуге жатпайтын мүліктің Тізбесінде аталған мүлкі тәркіленуге жатпайды (қоса тіркеледі).

3. Соттың үкімі бойынша тәркіленуге жататын мүліктің кімге тиесілі екендігі туралы даулар азаматтық

сот ісін жүргізу тәртібімен шешіледі.

Ескерту. 58-бапқа өзгерту енгізілді - ҚР 2002.12.21 N 363, 2007.07.21 N 308 Заңдарымен.

59-бап. Мемлекеттік сот орындаушысының мүлікті тәркілеу туралы сот үкімін атқару жөніндегі іс-әрекеті

Ескерту. Тақырыпқа өзгерту енгізілді - ҚР 2010.04.02 N 262-IV (2010.10.21 бастап қолданысқа енгізіледі) Заңымен.

1. Мемлекеттік сот орындаушысы атқару парағын алған соң дереу тізімде көрсетілген мүліктің бар-жоғын тексереді, тәркілеуге жататын басқа мүлікті анықтайды, сөйтіп оны тізімге кіргізеді. Егер мүліктің тізімі жүргізілмеген болса, Мемлекеттік сот орындаушысы сотталушының тәркіленуге жататын мүлкін анықтауға шара қолданады, сөйтіп оны тапқан жағдайда Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес сол мүліктің тізімін жасайды.

2. Тізімде әрбір заттың толық және дәл атауы, оның айырым белгілері, соның ішінде түсі, мөлшері, тозу дәрежесі мен жеке сипаттамасы көрсетіледі. Тізімделген заттар сүргіленеді, мөрленеді және сақтауға беріледі, бұл туралы тізімге белгі соғылады.

3. Мемлекеттік сот орындаушысы тәркіленуге жататын және тізімге алынған мүлікті сақтауға қажетті шаралар қолданады.

4. Алып тасталды - ҚР 2010.04.02 N 262-IV (2010.10.21 бастап қолданысқа енгізіледі) Заңымен.

5. Сотталушының ортақ және бірлескен меншіктегі үлесін мемлекеттік сот орындаушысының ұсынуы бойынша сот азаматтық сот ісін жүргізу тәртібімен анықтайды. Ескерту. 59-бапқа өзгерту енгізілді - ҚР 2010.04.02 N 262-IV (2010.10.21 бастап қолданысқа енгізіледі) Заңымен.

60-бап. Тәркіленген мүлікті уәкілетті мемлекеттік органға беру

1. Сотталушының тәркіленген мүлкін уәкілетті мемлекеттік органға беру Қазақстан Республикасының заңдарына сәйкес оған қойылатын барлық талаптар қанағаттандырылғаннан кейін жүргізіледі. Тәркіленген мүлік есебінен қанағаттандыруға жататын талаптар жөнінде мемлекет оны сатудан немесе одан әрі пайдаланудан алынған қаражат шегінде жауап береді.

2. Тәркіленген мүлікті уәкілетті мемлекеттік органға беру тәртібін Қазақстан Республикасының Үкіметі белгілейді.

Ескерту. 60-бапқа өзгерту енгізілді - ҚР 2000.06.23 N 57, 2001.12.24 N 276, 2006.06.22 N 147 Заңдарымен.

61-бап. Тәркіленуге жататын мүлікке байланысты үшінші тұлғалардың міндеттері

1. Өзінде сот үкімімен тәркіленуге жататын мүлік бар ұйымдар мен азаматтар бұл туралы сотқа немесе уәкілетті мемлекеттік органға хабарлауға міндетті.

2. Аталған мүліктің жасырылуына, бүлінуіне немесе ұрлануына кінәлілер заңға сәйкес жауапқа тартылады.

Ескерту. 61-бапқа өзгерту енгізілді - ҚР 2000.06.23 N 57, 2001.12.24 N 276 Заңдарымен.

62-бап. Үкімді атқарудан кейін анықталған мүлікті тәркілеу

Үкім барлық мүлікті тәркілеу бөлігінде атқарылып, бірақ айыптау үкімін атқарудың заңмен белгіленген өтеу мерзімдері біткенге дейін сотталушының оған үкім шығарылғанға дейін немесе үкім шығарылғаннан кейін ол тәркілеуге жататын қаражатқа сатып алған тәркіленбеген мүлкі табылған жағдайларда, үкім шығарған сот немесе үкімді атқару орны бойынша сот, егер мүлік заң бойынша тәркіленуі мүмкін болса, мемлекеттік сот орындаушысының ұсынуымен табылған мүлікті тәркілеуді атқаруға жіберу туралы қаулы шығарады.

Ескерту. 62-бапқа өзгерту енгізілді - ҚР 2010.04.02 N 262-IV (2010.10.21 бастап қолданысқа енгізіледі) Заңымен.

3 БӨЛІМ. ҚАМАУ ТҮРІНДЕГІ ЖАЗАНЫ АТҚАРУ

Ескерту. 3-бөлім алып тасталды - ҚР 2011.01.18 № 393-IV (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңымен.

4 БӨЛІМ. БАС БОСТАНДЫҒЫНАН АЙЫРУ ТҮРІНДЕГІ ЖАЗАНЫ АТҚАРУ

11-тарау. БАС БОСТАНДЫҒЫНАН АЙЫРУ ТҮРІНДЕГІ ЖАЗАНЫ АТҚАРУДЫҢ ЖАЛПЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ

68-бап. Бас бостандығынан айыру түріндегі жазаны атқару орындары

1. Осы баптың 2 және 3-тармақтарында көзделген жағдайларды қоспағанда, бас бостандығынан айыруға сотталған адамдар сотталғанға дейін өздері тұрған облыстың аумағындағы Қазақстан Республикасының түзеу мекемелерінде жазасын өтейді.
2. Сотталғанға дейін тұрған жері бойынша тиісті түрдегі түзеу мекемесі болмаған жағдайда, сондай-ақ сотталғандардың денсаулығының жай-күйіне байланысты немесе олардың қауіпсіздігін қамтамасыз ету үшін қылмыстық атқару жүйесінің уәкілетті органының нұсқауы бойынша олар жазасын өтеу үшін басқа облыстың тиісті түзеу мекемесіне жіберіледі.
3. Түзеу мекемесінде құқық тәртібін сақтау үшін қылмыстық атқару жүйесі уәкілетті органының нұсқауы бойынша сотталғандарды құлыпталатын үй-жайларда бөлек ұстауды қамтамасыз еткен жағдайда олар жазасын өтеу үшін басқа облыстың қылмыстық атқару жүйесінің тиісті мекемесіне жіберіледі не осы Кодекстің 69-бабында көзделген жазасын өтеу орны бойынша оқшауланған учаскенің құлыпталатын үй-жайларына ауыстырылады.
- Басқа мекемелерге жіберілген не осы баптың 3-тармағына сәйкес жазасын өтеу орны бойынша ауыстырылған сотталғандарға сот тағайындаған түзеу колониясының түрі үшін осы Кодексте белгіленген жағдайлар қолданылады.
4. Қылмыстарды өте қауіпті қайталау жағдайында сотталғандар, өмір бойы бас бостандығынан айыруға сотталғандар, жазаны түрмеде өтеуге сотталғандар, өлімге кесу түріндегі жазасы кешірім жасау тәртібімен бас бостандығынан айыруға ауыстырылған адамдар, сотталған әйелдер, сотталған кәмелетке толмағандар жазасын өтеу үшін орналасқан жері бойынша тиісті түзеу мекемелеріне жіберіледі.
5. Бас бостандығынан айыруға сотталған, Қазақстан Республикасының түзеу мекемелерінде жазаларын өтеп жатқан шетелдіктер жазаларын одан әрі өтеу үшін өздері азаматтары (боданы) болып табылатын мемлекеттерге Қазақстан Республикасы ратификациялаған халықаралық шарттарда белгіленген тәртіппен жіберілуі мүмкін.

Ескерту. 68-бап жаңа редакцияда - ҚР 2011.11.09 N 490-IV (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңымен.

69-бап. Түзеу мекемелерінің түрлері

1. Түзеу колониялары, тәрбиелеу колониялары, түрмелер түзеу мекемелері болып табылады. Тергеушілік оқшаулау орындары шаруашылықтық қызмет көрсету жөніндегі жұмысты орындауға қалдырылған (осы Кодекстің 72-бабы), сондай-ақ түзеу мекемесінде құқық тәртібін қамтамасыз ету үшін жіберілген және осы Кодекстің 68-бабының тәртібімен ауыстырылған сотталғандарға қатысты түзеу мекемелерінің міндетін атқарады.
2. Түзеу колониялары кәмелетке толған бас бостандығынан айыруға сотталған адамдардың жазасын өтеуіне арналған. Олар колония-қоныстар, жалпы, қатаң және айрықша режимдегі колониялар болып бөлінеді.
- Сотталған адамдар құлыпталатын үй-жайларда тұратын бір түзеу колониясында әртүрлі режим түрлері бар оқшауланған учаскелер жасалуы мүмкін.
3. Колония-қоныстарда абайсызда жасаған қылмысы үшін бас бостандығынан айыруға сотталғандар және қасақана қылмыс жасағаны үшін бір жылға дейінгі мерзімге бас бостандығынан айыруға алғаш рет сотталған адамдар, сондай-ақ сотталғандардың осы Кодекстің 73-бабының 2-тармағы негізінде және сонда белгіленген тәртіп бойынша жалпы және қатаң режимдегі түзеу колонияларынан ауыстырылғандары жазасын өтейді.
4. Жалпы режимдегі түзеу колонияларында әдейі жасаған кішігірім немесе орта ауырлықтағы қылмыстар және ауыр қылмыстар жасағаны үшін бір жылдан астам мерзімге бас бостандығынан айыруға алғаш рет сотталған адамдар, сондай-ақ қоғамдық жұмыстарға тарту, түзеу жұмыстары немесе бас бостандығын шектеу алты айға дейінгі мерзімге бас бостандығынан айыруға ауыстырылған адамдар жазасын өтейді.
5. Қатаң режимдегі түзеу колонияларында аса ауыр қылмыстар жасағаны үшін бас бостандығынан айыруға алғаш рет сотталған, сондай-ақ сотталушы бұрын бас бостандығынан айыруды өтеген болса, қылмыстар қайталанған жағдайда сотталған еркектер мен қылмыстар аса қауіпті қайталанған жағдайда әйелдер жазасын өтейді.
6. Айрықша режимдегі түзеу колонияларында қылмыстар аса қауіпті қайталанған жағдайда еркектер, өмір бойы бас бостандығынан айырылғандар, сондай-ақ өлімге кесу түріндегі жазасы кешірім жасау тәртібімен бас бостандығынан айыруға ауыстырылып сотталғандар жазасын өтейді.
7. Мәжбүрлеп және міндетті емдеуді жүзеге асыратын түзеу мекемелерінде осы Кодекстің 16-бабының 1 және 4-тармақтарында аталып өткен сотталғандар жазасын өтейді.

8. Түрмелерде ерекше ауыр қылмыс жасағаны үшін, қылмыстар аса қауіпті қайталанған жағдайда бес жылдан астам мерзімге сотталған, сондай-ақ жазаны өтеудің белгіленген тәртібін қасақана бұзып, түзеу колонияларынан ауыстырылған және (немесе) осы Кодекстің 68-бабының 3-тармағына сәйкес жіберілген адамдар жазасын өтейді, сондай-ақ өлім жазасын орындауға мораторий енгізілгенге дейін немесе мораторий қолданылған уақытта өздеріне қатысты өлім жазасы туралы үкім күшіне енген адамдар ұ с т а л а д ы .

9. Тәрбиелеу колонияларында бас бостандығынан айыруға сотталған кәмелетке толмағандар, сондай-ақ жиырма жасқа жеткенге дейін тәрбиелеу колонияларында қалдырылған сотталғандар жазасын өтейді. Ескерту. Осы Кодекстің баптарында құлыпталатын үй-жайлар деп онда болуы жазалау шараларына байланысты емес, алты адамға дейін бас бостандығынан айыруға сотталғандарды ұстауға арналған камера , құлыпқа жабылған үй-жай түсіндіріледі.

Ескерту. 69-бапқа өзгеріс енгізілді - ҚР 2000.05.05 N 47, 2004.03.10 N 529, 2007.03.26 N 240 (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-баптан қараңыз), 2009.12.10 N 228-IV (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-б. қараңыз), 2011.11.09 N 490-IV (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі), 2011.11.29 N 502-IV (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңдарымен.

70-бап. Бас бостандығынан айыруға сотталғандарды жазасын өтеуге жіберу

1. Бас бостандығынан айыруға сотталған адамдар тергеу изоляторларының әкімшілігі соттың үкімі заңды күшіне енгені туралы хабарламаны алған күннен бастап он күннен кешіктірілмей жазасын өтеуге жіберіледі. Осы мерзім ішінде сотталған адамның туыстарымен немесе өзге адамдармен қысқа мерзімді кездесуге құқығы бар. Сотталған адамдарды түзеу мекемелеріне жіберу тәртібін қылмыстық-атқару қызметі саласындағы уәкілетті орган айқындайды.

2. Тергеушілік оқшаулау орнының әкімшілігі сотталушының қалауы бойынша туыстарының бірін не заңды өкілін оның жазасын өтеу үшін қайда жіберіліп отырғаны туралы хабардар етуге міндетті.

Ескерту. 70-бапқа өзгеріс енгізілді - ҚР 2004.12.29 N 25, 2012.01.18 N 547-IV (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңдарымен.

71-бап. Бас бостандығынан айыруға сотталғандардың орнын ауыстыру

1. Бас бостандығынан айыруға сотталғандар жазасын өтеу орнына жіберіледі және бір жазасын өтеу орнынан екіншісіне айдап апару арқылы ауыстырылады.

2. Сотталғандарды айдап апару арқылы орнын ауыстыру ұстау ережелері сақтала отырып: еркектер әйелдерден бөлек, кәмелетке толмағандар - ересектерден бөлек; өлім жазасына кесілгендер - сотталғандардың басқа санаттарынан бөлек; бір қылмыстық іс бойынша өтуші тергеліп-сотталғандар - бөлек-бөлек, туберкулезбен ауыратындар немесе соз ауруынан емделудің толық курсынан өтпегендер, жүйкесі ауыратындар - бір-бірінен бөлек және дені саулардан бөлек, қажет болған жағдайда дәрігердің қорытындысы бойынша медицина қызметкерлерінің еріп жүруімен жүзеге асырылады.

3. Сотталғандарды айдап апару арқылы орнын ауыстыру кезінде олар қажетті тұрмыстық және санитариялық-гигиеналық жағдайлармен қамтамасыз етіледі.

4. Сотталғандарды орнын ауыстыру кезінде оларды мекеме (жөнелтуші орган) маусымдық киіммен, аяқ киіммен, сондай-ақ жолдағы бүкіл кезеңде сотталғандар үшін белгіленген нормалар бойынша тамақпен қ а м т а м а с ы з е т е д і .

5. Сотталғандардың орнын ауыстыру мемлекет есебінен жүзеге асырылады.

6. Сотталған адамдардың орын ауыстыру тәртібі қылмыстық-атқару қызметі саласындағы уәкілетті органның нормативтік құқықтық актілерінде айқындалады.

7. Сотталған адамды жазаны өтеу орнына жіберу немесе жазасын өтейтін бір орыннан екіншісіне ауыстыру кезінде оның жеке шотындағы ақшалары сотталған адам жіберілген не ауыстырылған мекемедегі оның жеке шотына аударылады.

Ескерту. 71-бапқа өзгеріс енгізілді - ҚР 2007.03.26 N 240 (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-баптан қараңыз), 2009.12.10 N 228-IV (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-б. қараңыз), 2012.01.18 N 547-IV (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңдарымен.

72-бап. Бас бостандығынан айыруға сотталғандарды тергеушілік оқшаулау орнында немесе түрмеде қалдыру

1. Жазасын өтеу жалпы режимдегі түзеу колониясына тағайындалған, бес жылдан аспайтын мерзімге бас бостандығынан айыруға алғаш рет сотталған адамдар ерекше жағдайларда өздерінің келісімімен шаруашылық қызмет көрсету жөніндегі жұмыстарды орындау үшін тергеушілік оқшаулау орнында немесе

түрмеде

қалдырылуы

мүмкін.

2. Сотталғандарды шаруашылық қызмет көрсету жөніндегі жұмыстарды орындау үшін қалдыру сотталушының жазбаша келісімі болған жағдайда тергеушілік оқшаулау орны немесе түрме бастығының қаулысымен жүргізіледі.

3. Тергеушілік оқшаулау орнында немесе түрмеде шаруашылық қызмет көрсету жөніндегі жұмыстарды орындау үшін қалдырылған сотталғандар жалпы режимдегі түзеу колониялары үшін осы Кодексте көзделген жағдайларда өзге адамдардан оқшау ұсталады.

4. Басқа адам жасаған қылмыс туралы іс бойынша тергеу іс-әрекетін жүргізу қажет болған жағдайда жазасын түзеу колониясында немесе тәрбиелеу колониясында өтеумен бас бостандығынан айыруға сотталушы Қазақстан Республикасының қылмыстық іс жүргізу заңдарында белгіленген мерзімге тергеушілік оқшаулау орнында немесе түрмеде қалдырылуы мүмкін.

5. Басқа адам жасаған қылмыс туралы іс бойынша сот қарауына қатысу қажет болған жағдайда сотталушы соттың қаулысы бойынша істі сотта қарау уақытында тергеушілік оқшаулау орнында немесе түрмеде қалдырылуы мүмкін.

6. Егер сотталушы басқа іс бойынша қылмыстық жауапқа тартылып, ол жөнінде қамауға алу түрінде тыйым салу шарасы таңдап алынған болса, оны тергеушілік оқшаулау орнында ұстау мерзімдері Қазақстан Республикасының қылмыстық іс жүргізу заңдарына сәйкес белгіленеді.

7. Сотталушы түзеу мекемесінен тергеушілік оқшаулау орнына немесе түрмеге осы баптың 4, 5 және 6-тармақтарында аталған негіздер бойынша, сондай-ақ түзеу мекемесінде құқық тәртібін қамтамасыз ету үшін және осы Кодекстің 68-бабының тәртібімен ауыстырылуы мүмкін.

8. Түзеу мекемесінде құқық тәртібін қамтамасыз ету үшін және осы Кодекстің 68-бабының тәртібімен тергеушілік оқшаулау орындарына ауыстырылған сотталғандар тергеушілік оқшаулау орнында қамауда отырған және шаруашылық қызмет көрсету жөніндегі жұмыстарды орындау үшін қалдырылған адамдардан оқшау, осы Кодексте түзеу мекемелері үшін көзделген жағдайларда құлыпталатын қамераларда ұсталады.

Ескерту. 72-бапқа өзгерту енгізілді - ҚР 2011.11.09 N 490-IV (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңымен.

73-бап. Түзеу мекемесінің түрін өзгерту

1. Бас бостандығынан айыруға сотталғандарға мінез-құлқына және еңбекке көзқарасына қарай түзеу мекемесінің түрі өзгертілуі мүмкін.

2. Өзін жақсы жағынан көрсеткен сотталғандар жазасын одан әрі өтеу үшін: сотталғандар түрмеде сот үкімі бойынша тағайындалған мерзімінің кемінде жартысын өтегеннен кейін түрмеден түзеу колониясына;

ұстаудың жеңілдетілген жағдайларындағы сотталғандар ауыр емес және орташа ауыр қылмыстар жасағаны үшін жаза мерзімінің кемінде төрттен бірін, ауыр қылмыстар жасағаны үшін жаза мерзімінің кемінде үштен бірін өтегеннен кейін, ал бас бостандығын айыруды өтеуден шартты түрде мерзімінен бұрын босатылған және жазаның өтелмей қалған кезеңінде жаңа қылмыстар жасаған сотталғандар жаза мерзімінің кемінде үштен екісін өтегеннен кейін жалпы және қатаң режимдегі түзеу колонияларынан колония-қонысқа ауыстырылуы мүмкін.

3. Мыналар:

қылмыстардың аса қауіпті қайталануы жағдайында сотталғандар; аса ауыр қылмыстар жасағаны үшін сотталғандар; өмір бойы бас бостандығынан айыруға сотталғандар, сондай-ақ өмір бойы бас бостандығынан айыру кешірім жасау тәртібімен белгілі бір мерзімге бас бостандығынан айыруға ауыстырылып сотталғандар; өлім жазасы кешірім жасау тәртібімен бас бостандығынан айыруға ауыстырылып сотталғандар; міндетті емделуден өтпеген, сондай-ақ жабық үлгідегі медицина мекемелерінде арнайы емдеуді талап ететін сотталғандар;

колония-қонысқа ауыстыруға жазбаша түрде келісім бермеген сотталғандар колония-қонысқа көшірілуге жатпайды.

4. Жазаны өтеудің белгіленген тәртібін қасақана бұзушылар болып табылатын сотталғандар: колония-қоныстан бұрын сот айқындаған түрдегі түзеу колониясына; сот үкімі бойынша өздері жіберілген колония-қоныстан жалпы режимдегі түзеу колониясына; жалпы, қатаң және айрықша режимдегі түзеу колонияларынан түрмеге өздері жіберілген режим түріндегі түзеу колониясында жазаның қалған мерзімін өтеуге үш жылдан аспайтын мерзімге түрмеге

5. Түзеу мекемесінің түрін өзгертуді түзеу мекемесі бастығының ұсынуы негізінде сот жүзеге асырады. **Ескерту. 73-бапқа өзгерту енгізілді - ҚР 2002.12.21 N 363, 2007.03.26 N 240 (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-баптан қараңыз), 2011.11.09 N 490-IV (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңдарымен.**

74-бап. Бас бостандығынан айыруға сотталғандарды түзеу мекемелеріне қабылдау

1. Бас бостандығынан айыруға сотталғандарды түзеу мекемелеріне Ішкі тәртіп ережелерінде белгіленген тәртіппен түзеу мекемелерінің әкімшілігі қабылдайды.
2. Түзеу мекемелеріне келген сотталғандар он бес тәулікке дейінгі мерзімге карантин бөлімшесіне орналастырылады. Сотталғандар карантин бөлімшесінде болған кезеңінде әдеттегі жазаны өтеу жағдайларында болады.

75-бап. Бас бостандығынан айыруға сотталғандарды түзеу мекемелерінде бөлек ұстау

1. Түзеу мекемелерінде бас бостандығынан айыруға сотталған еркектер мен әйелдерді, кәмелетке толмағандар мен ересектерді бөлек ұстау белгіленеді.
2. Осы баптың 5-тармағында көрсетілген адамдарды қоспағанда, бас бостандығынан айыруға алғаш рет сотталған адамдар бұрын бас бостандығынан айыруды өтеген сотталғандардан бөлек ұсталады. Бір түзеу мекемесінде бас бостандығынан айыруға алғаш рет сотталған әйелдер бұл жазаны бұрын өтеген әйелдерден бөлек ұсталуы мүмкін. Қылмыстар аса қауіпті қайталанған жағдайда сотталғандар; өмір бойы бас бостандығынан айыруға сотталғандар; өмір бойы бас бостандығынан айыру кешірім жасау тәртібімен белгілі бір мерзімге бас бостандығынан айыруға ауыстырылып сотталғандар; өлім жазасы кешірім жасау тәртібімен бас бостандығынан айыруға ауыстырылған сотталғандар басқа сотталғандардан оқшау, сондай-ақ бөлек ұсталады.
3. Сотталған бұрынғы сот және құқық қорғау органдарының қызметкерлері бөлек түзеу мекемелерінде ұсталады. Бұл мекемелерге өзге де сотталғандар жіберілуі мүмкін.
4. Сотталғандарды бөлек ұстаудың осы бапта белгіленген талаптары мәжбүрлеп және міндетті емдеуді жүзеге асыру мекемелеріне, сондай-ақ балалар үйлері бар түзеу мекемелеріне қолданылмайды. Сотталғандар аталған мекемелерге жіберіледі, сот тағайындаған колонияның түрі үшін заңмен белгіленген жағдайларда ұсталады.
5. Әртүрлі жұқпалы аурулармен ауырған сотталғандар жеке-жеке және дені сау сотталғандардан бөлек ұсталады. Емдеу-профилактикалық мекемелерінде (ауруханаларда, арнайы психиатриялық және туберкулезді емдеу ауруханаларында) сотталған ер адамдар сот белгілеген режим түріне қарамастан бірге ұсталады. Туберкулезді емдеу ауруханаларында және емдеу құқығы бар түзеу мекемелерінде сотталған адамдарды бөлек ұстау медициналық айғақтамалармен айқындалады.

Ескерту. 75-бапқа өзгерту енгізілді - Қазақстан Республикасының 2007.03.26. N 240 (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-баптан қараңыз) Заңымен.

76-бап. Бас бостандығынан айыруға сотталғандардың бүкіл жаза мерзімін бір түзеу мекемесінде өтеуі

1. Бас бостандығынан айыруға сотталушы жазаның бүкіл мерзімін, әдетте, бір түзеу колониясында, түрмеде немесе тәрбиелеу колониясында өтеуге тиіс.
2. Сотталушыны жазасын одан әрі өтеу үшін бір колониядан сондай түрдегі басқа колонияға көшіруге ол ауырған жағдайда не оның қауіпсіздігін қамтамасыз ету үшін, түзеу мекемесін қайта ұйымдастыру немесе тарату кезінде, өндіріске қажет болған жағдайда сотталушының келісімімен, сондай-ақ сотталушының сол түзеу мекемесінде одан әрі болуына кедергі жасайтын өзге де ерекше мән-жайлар кезінде жол беріледі.

12-тарау. ТҮЗЕУ МЕКЕМЕЛЕРІНДЕГІ РЕЖИМ ЖӘНЕ ОНЫ ҚАМТАМАСЫЗ ЕТУ ҚҰРАЛДАРЫ

77-бап. Түзеу мекемелеріндегі режимнің негізгі талаптары

1. Түзеу мекемелеріндегі режим - сотталғандарды күзету мен оқшаулауды қамтамасыз ететін заңда және заңға сәйкес нормативтік құқықтық актілермен белгіленген жазаны атқару мен өтеу тәртібі; оларды ұдайы қадағалау; өздеріне жүктелген міндеттерді атқару; олардың құқықтары мен заңды мүдделерін жүзеге асыру; сотталғандар мен қызметкерлердің қауіпсіздігі; сотталғандардың түрлі санаттарын бөлек ұстау; сот тағайындаған түзеу мекемесінің түріне қарай ұстаудың түрлі жағдайлары; жазаны өтеу шарттарын өзгерту.
2. Режим сотталғандарды түзеудің басқа құралдарын қолдануға жағдайлар жасайды.
3. Түзеу мекемелерінде қылмыстық-атқару қызметі саласындағы уәкілетті орган бекітетін Ішкі тәртіп қағидалары қолданылады.
4. Түзеу мекемелерінде сотталғандар нормативтік құқықтық актілермен айқындалатын белгіленген

жалтарып жүрген сотталғандарды белгіленген тәртіппен іздестіру; сотталғандардың түзеу мекемесіне келгенге дейін жасаған қылмыстарын анықтау мен ашуға жәрдемдесу.

2. Жедел-іздестіру жұмысын түзеу мекемелерінің оралымды қызметтері жүзеге асырады.

80-бап. Түзеу мекемелеріндегі айрықша жағдайлар режимі

1. Табиғи апат, түзеу мекемесі орналасқан ауданға төтенше, ерекше жағдай немесе соғыс жағдайы енгізілген, сотталғандардың топтасып бағынбаушылығы жағдайларында, сондай-ақ жаппай тәртіпсіздіктер кезінде түзеу мекемесінде ерекше жағдайлар режимі енгізілуі мүмкін.

2. Ерекше жағдайлар режимі қолданылған кезеңде түзеу мекемесінде сотталғандардың осы Кодексте көзделген кейбір құқықтарының жүзеге асырылуы тоқтатыла тұруы, күзет пен қадағалаудың күшейтілген нұсқасы, объектілерге жіберудің ерекше тәртібі енгізілуі, күн тәртібінің өзгертілуі, өндірістік, коммуналдық-тұрмыстық, мәдени-ағартушылық, медициналық-санитариялық және өзге қызметтердің жұмысы шектелуі мүмкін.

3. Ерекше жағдайлар режимі қылмыстық-атқару қызметі саласындағы уәкілетті органның Қазақстан Республикасының Бас прокурорымен келісілген шешімі бойынша отыз тәулікке дейінгі мерзімге енгізіледі. Ерекше жағдайлар режимін енгізу тәртібін қылмыстық-атқару қызметі саласындағы уәкілетті орган белгілейді. Айрықша реттерде ерекше жағдайлар режимінің қолданылу уақыты осы бапта айқындалған тәртіппен қосымша отыз тәулікке ұзартылуы мүмкін.

Ескерту. 80-бапқа өзгеріс енгізілді - ҚР 2001.07.16. N 244, 2009.12.10 N 228-IV (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-б. қараңыз), 2012.01.18 N 547-IV (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңдарымен.

81-бап. Қауіпсіздік шаралары және оларды қолдану негіздері

1. Егер сотталғандар түзеу мекемелерінің қызметкерлеріне қарсылық көрсетсе, олардың заңды талаптарына қасақана бағынбаса, бой бермеушілік танытса, жаппай тәртіпсіздіктерге, аманаттар басып алуға қатысса немесе осы секілді өзге де іс-әрекеттер жасаса, азаматтарға шабуыл жасаса, сондай-ақ түзеу мекемелерінен қашып шығу немесе қашқандарды ұстау кезінде сотталғандарға аталған құқыққа қарсы әрекеттерді тыю, сондай-ақ бұл адамдардың айналасындағыларға немесе өздеріне өздері зиян келтіруіне жол бермеу мақсатында дене күші, арнаулы құралдар мен қару қолданылады.

2. Осы баптың 1-тармағында аталған қауіпсіздік шараларын қолдану тәртібі Қазақстан Республикасының заңдарымен белгіленеді.

3. Өміріне нақты қатер төнгені туралы деректер түскен сотталушылардың сазайын тарттырудан қорғау қажет болған жағдайда мұндай адамдарды жалпы негіздерде бір айға дейінгі мерзімде жеке камераларда ұстауға рұқсат етіледі.

13-тарау. ТҮЗЕУ МЕКЕМЕЛЕРІНДЕ ЖАЗАНЫ ӨТЕУ ЖАҒДАЙЛАРЫ

82-бап. Бас бостандығынан айыруға сотталғандардың жазасын өтеу жағдайлары

1. Жалпы немесе қатаң режимдегі бір түзеу колониясының, сондай-ақ тәрбиелеу колониясының шектерінде сотталғандар жазаны өтеудің дағдылы, қатаң, жеңілдетілген және жеңілдікті жағдайларында болуы мүмкін.

2. Ерекше режимдегі түзеу колониясында сотталғандар жазаны өтеудің дағдылы, қатаң және жеңілдетілген жағдайларында болуы мүмкін.

3. Түрмеде ұсталатын сотталғандар үшін режимнің жалпы және қатаң түрлері белгіленеді.

4. Сотталғандарды осы Кодекстің 116, 118, 120, 123, 126-баптарында аталған негіздер бойынша бір жағдайдан екіншісіне ауыстыру түзеу мекемесі комиссиясының шешімімен жүргізіледі, оның жұмысына облыстың (республикалық маңызы бар қаланың, астананың) жергілікті атқарушы органдарының өкілдері қатыса алады. Түзеу мекемесінің комиссиясы түрмеде отырған сотталғандарды режимнің жалпы түрінен қатаң және қатаңынан жалпы режимге ауыстыру туралы мәселені де шешеді. Тәрбиелеу колонияларында сотталған адамдарды бір жағдайдан екінші жағдайға ауыстыру осы кодекстің 128-бабына сәйкес жүргізіледі.

5. Сотталушы түзеу колониясындағы жазаны өтеудің қатаң жағдайларына немесе түрмедегі режимнің қатаң түріне ауыстыруға келіспеген жағдайда ол ауыстыру туралы заңда белгіленген тәртіппен шағым жасауға құқылы.

Ескерту. 82-бапқа өзгерту енгізілді - Қазақстан Республикасының 2004.12.20. N 13 (2005 жылғы 1 қаңтардан бастап қолданысқа енгізіледі), 2007.03.26. N 240 (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-баптан қараңыз) Заңдарымен.

83-бап. Бас бостандығынан айыруға сотталғандардың тамақ өнімдері мен бірінші кезекте қажет заттарды сатып алуы

1. Бас бостандығынан айыруға сотталғандардың тамақ өнімдері мен бірінші кезекте қажет заттарды жазасын өтеу кезеңінде тапқан ақшасына, сондай-ақ алатын зейнетақылары мен әлеуметтік жәрдемақыларының есебінен шектеу қоюсыз қолма-қол есеп айырыспай сатып алуына болады.
2. Осы баптың 4-тармағында көрсетілген адамдарды қоспағанда, сотталған адамдардың жұмсауына рұқсат етілетін ақшаның жалпы сомасы, олардың жазасын өтеу кезінде тапқанын қоспағанда, осы Кодекстің 117, 119, 121, 127, 129-баптарымен реттеледі.
3. Рұқсат етілген ақша сомасы ағымдағы айда жұмсалмаған жағдайда сотталғандардың тамақ өнімдері мен бірінші кезекте қажетті заттарды жұмсалмаған сомаға кейінгі айларда сатып алуына болады.
4. Жүкті әйелдердің, жанында балалары бар әйелдердің, сондай-ақ I және II топтағы мүгедектер мен емдеу түзеу мекемелерінде ұсталатын сотталған адамдардың тамақ өнімдері мен бірінші кезекте қажетті заттарды өздерінің жеке шоттарындағы қаражаттың есебінен шектеусіз сатып алуына болады.

5. а л ы п т а с т а л д ы

6. Сотталғандарға сатуға тыйым салынған тамақ өнімдері мен бірінші кезекте қажетті заттардың тізбесі және олардың саны түзеу мекемелерінің Ішкі тәртіп ережелерімен белгіленеді.
Ескерту. 83-бапқа өзгерту енгізілді - Қазақстан Республикасының 2002.12.21. N 363, 2007.03.26. N 240 (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-баптан қараңыз) Заңдарымен.

84-бап. Бас бостандығынан айыруға сотталғандардың кездесулері

1. Сотталғандарға түзеу мекемесінің аумағында ұзақтығы екі сағаттан төрт сағатқа дейін қысқа мерзімді, ұзақтығы бір тәуліктен үш тәулікке дейін ұзақ кездесулер беріледі. Осы Кодексте көзделген жағдайларда сотталғандарға түзеу мекемесінен тыс тұру арқылы ұзақтығы бес тәулік болатын ұзақ мерзімді кездесулер берілуі мүмкін. Бұл жағдайда кездесудің тәртібі мен өтетін жерін түзеу мекемесінің бастығы белгілейді.
2. Туған-туыстарымен немесе өзге адамдармен қысқа мерзімді кездесулер түзеу мекемесінің әкімшілігі өкілінің қатысуымен беріледі. Ұзақ кездесулер жұбайымен /зайыбымен/ және жақын туыстарымен /ата-аналар, балалар, асырап алғандар, асырап алынғандар, ағалы-інілілер, апалы-сіңлілер, атасы, әжесі, немерелері/, ерекше жағдайларда түзеу мекемесі бастығының рұқсаты бойынша өзге адамдармен бірге тұру қ ұ қ ы ғ ы м е н б е р і л е д і .
3. Сотталған адамдарға өздерінің өтініші бойынша ұзақ кездесуді қысқа мерзімдісімен, ал тәрбиелеу колонияларында мекемеден тыс бірге тұрумен ұзақ кездесуді колониядан тысқары шығатын қысқа мерзімдісімен ауыстыруға рұқсат етіледі. Ауыстыру тәртібін қылмыстық-атқару қызметі саласындағы уәкілетті орган белгілейді.
4. Сотталғандарға заң көмегін алу үшін олардың санына, ұзақтығына шек қойылмай және олардың құпиялылығын қамтамасыз ететін жағдайларда, олардың арызы бойынша адвокаттармен кездесуге рұқсат беріледі .

Ескерту. 84-бапқа өзгерту енгізілді - ҚР 2001.07.16 N 244, 2007.03.26 N 240 (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-баптан қараңыз), 2009.12.11 N 230-IV (2010.01.01 бастап қолданысқа енгізіледі), 2012.01.18 N 547-IV (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңдарымен.

85-бап. Сотталғандардың посылкалар, сәлемдемелер мен бандерольдер алуы

1. Бас бостандығынан айыруға сотталғандарға түзеу мекемелерінде осы Кодекстің 117, 119, 121, 123, 129-баптарында белгіленген мөлшерде посылкалар, сәлемдемелер мен бандерольдер алуға рұқсат етіледі. Бір посылканың немесе бандерольдің ең жоғары салмағы почта ережелерімен айқындалады. Бір сәлемдеменің салмағы бір посылкаға белгіленген салмақтан аспауға тиіс.
2. Ауру сотталғандардың, I және II топтағы мүгедектердің, жүкті сотталған әйелдер мен балалары түзеу мекемесінің балалар үйлерінде жүрген сотталған әйелдердің мөлшері мен түр-түрі медициналық қорытындыда белгіленген қосымша посылкалар мен сәлемдемелер алуына болады.
3. Сотталғандардың медициналық қорытындыға сәйкес алатын дәрілік заттары мен медициналық мақсаттағы бұйымдары осы баптың 1-тармағында айқындалған посылкалардың, сәлемдемелер мен бандерольдердің санына қосылмайды. Олар сол сотталғандарды емдеу үшін түзеу мекемесінің медициналық бөліміне жіберіледі.
4. Посылкалар, сәлемдемелер мен бандерольдер тексеріледі.
5. Сотталған адамдардың посылкаларды, сәлемдемелер мен бандерольдерді алу тәртібін қылмыстық-атқару қызметі саласындағы уәкілетті орган айқындайды.
6. Сотталғандар түзеу мекемесі әкімшілігінің рұқсатымен посылкалар мен бандерольдер жөнелте алады.

Ескерту. 85-бапқа өзгеріс енгізілді - ҚР 2001.07.16 N 244 Заңымен, 2012.01.18 N 547-IV (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңдарымен.

86-бап. Бас бостандығынан айыруға сотталғандардың хат алысуы, ақша аударымдарын жіберуі мен алуы

1. Сотталғандарға хаттар мен жеделхаттарды санына шек қоймай өз есебінен алуға және жіберуге рұқсат етіледі.
2. Сотталған адамдардың жіберетін және алатын хат-хабарына қылмыстық-атқару қызметі саласындағы уәкілетті орган айқындайтын тәртіппен цензура қолданылады.
3. Туыстар болып табылмайтын, бас бостандығынан айыру орындарында ұсталушы сотталғандардың арасында хат алысуға түзеу мекемесі әкімшілігінің рұқсатымен жол беріледі.
4. Сотталғандар ақша аударымдарын алуға, сондай-ақ жақын туыстарына, ал әкімшіліктің рұқсатымен ақша аударымын өзге адамдарға жіберуге құқылы.

Ескерту. 86-бапқа өзгеріс енгізілді - ҚР 2007.03.26 N 240 (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-баптан қараңыз) Заңымен, 2012.01.18 N 547-IV (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңдарымен.

87-бап. Бас бостандығынан айыруға сотталғандардың телефон арқылы сөйлесуі

1. Сотталған адамның телефон арқылы әр сөйлескенде ұзақтығы он бес минутқа дейін сөйлесуге құқығы бар. Телефон арқылы сөйлесу ақысы сотталғандардың немесе олардың жұбайының (зайыбының) жақын туыстарының жеке қаражатынан төленеді.

2. (а л ы п т а с т а л д ы)

3. Қатаң ұстау жағдайындағы сотталғандарға, сондай-ақ жазалау шарасын айыптылық, тәртіптік окшаулау орындарында, камералық үлгідегі үй-жайларда және жалғыз адамдық камераларда өтеушілерге телефон арқылы сөйлесуге ерекше жеке жағдайлар кезінде ғана рұқсат етілуі мүмкін.
4. Түзеу мекемелерінде ұсталатын сотталғандардың арасында телефон арқылы сөйлесуге тыйым салынады.
5. Сотталған адамдардың телефон арқылы сөйлесулерін түзеу мекемелерінің қызметкерлері бақылайды. Қылмыстық-атқару жүйесінің сотталған адамдардың телефон арқылы сөйлесулерін бақылау жөніндегі қызметін ұйымдастыру тәртібі Қазақстан Республикасының заңнамасымен айқындалады.

Ескерту. 87-бапқа өзгерту енгізілді - ҚР 2002.12.21 N 363, 2007.03.26 N 240 (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-баптан қараңыз), 2009.12.10 N 228-IV (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-б. қараңыз) Заңдарымен.

88-бап. Бас бостандығынан айыруға сотталғандардың әдебиеттер және жазу керек-жарағын сатып алуы мен сақтауы

1. Сотталғандардың бандерольдарда, посылкалар мен сәлемдемелерде жазу керек-жарақтарын алуына, сауда желісі арқылы әдебиеттер сатып алуына, сондай-ақ жеке шотындағы қаражат есебінен газеттер мен журналдарға шек қоюсыз жазылуға рұқсат етіледі.
2. Сотталғандарға конституциялық құрылысты күштеп өзгертуді, Республиканың тұтастығын бұзуды, мемлекет қауіпсіздігіне нұқсан келтіруді, соғысты, әлеуметтік, нәсілдік, діни, әлеуметтік және рулық артықшылықты, сондай-ақ қаталдық пен зорлық-зомбылыққа табынуды насихаттайтын басылымдарды, сондай-ақ әдепсіздік сипаттағы басылымдарды алуға, сатып алуға, оларға жазылуға, сақтауға және таратуға тыйым салынады.
3. Сауда желісі арқылы сатып алынатын әдебиет сотталушы алуға құқылы посылкалар мен бандерольдардың санына кірмейді.
4. Сотталушыға өзінде он данадан аспайтын кітап пен журнал ұстауына рұқсат етіледі.
5. Саны осы баптың 4-тармағында аталған мөлшерден артық әдебиетті сотталушы сақтауға өткізеді не оның келісімімен түзеу мекемесі кітапханасының пайдаланылуына беріледі.

89-бап. Бас бостандығынан айыруға сотталғандардың сейілдеуі

1. Жабылатын үй-жайларда, айыптылық окшаулау орындарында, тәртіптік окшаулау орындарында, камералық үлгідегі үй-жайларда, жалпы және жалғыз адамдық камераларда бас бостандығынан айыруды өтеуші сотталғандардың, егер олар ашық жерде жұмыс істемейтін болса, ұзақтығы осы Кодекстің 114, 117, 119, 121, 123, 127-баптарымен белгіленген уақытта сейілдеуге құқығы бар.
2. Сотталғандардың сейілдеуі күндізгі уақытта түзеу мекемесі аумағының арнайы жабдықталған бөлігінде өткізіледі. Сейілдеу сотталғандар түзеу мекемелерінің Ішкі тәртіп ережелерін бұзған жағдайда мерзімінен бұрын тоқтатылуы мүмкін.

90-бап. Бас бостандығынан айыруға сотталғандардың кинофильмдер мен телехабарлар көруі, радиобахбарлар тындауы

1. Жазасын түрмеде өтеушілерді қоспағанда, бас бостандығынан айыруға сотталғандарға, сондай-ақ айыптылық оқшаулау орындарына, камералық үлгідегі үй-жайларға және жалғыз адамдық камераларға көшірілген сотталғандарға аптасына кемінде бір рет кинофильмдер көрсетіледі.
2. Айыптылық оқшаулау орындарына, камералық үлгідегі үй-жайларға және жалғыз адамдық камераларға көшірілгендерді қоспағанда, сотталғандарға күн тәртібімен түнгі демалыс үшін бөлінген уақыттан басқа жұмыстан бос сағаттарда телехабарлар көруге рұқсат етіледі.
3. Сотталғандар мен сотталушылар топтарының өз қаражаттарының есебінен сауда желісі арқылы теледидар қабылдағыштары мен радиоқабылдағыштар сатып алуына немесе оларды туған-туыстарынан және өзге адамдардан алуына болады.
4. Сотталғандарға күн тәртібімен түнгі демалысқа бөлінген уақыттан басқа жұмыстан бос сағаттарда радиобахбарлар тындауға рұқсат етіледі. Тұрғын үй-жайлар, тәрбие жұмысы бөлмелері, демалыс бөлмелері, жұмыс үй-жайлары, айыптылық оқшаулау камералары, камералық үлгідегі үй-жайлар, жалғыз адамдық камералар түзеу мекемесінің қаражаты есебінен радионүктелермен жабдықталады.

91-бап. Бас бостандығынан айыруға сотталғандардың айдауылсыз немесе қосып ертпей жүруі

1. Бас бостандығынан айыруды түзеу және тәрбиелеу колонияларында өтеуші, сондай-ақ тергеушілік оқшаулау орындары мен түрмелерде шаруашылық қызмет көрсету жөніндегі жұмысқа қалдырылған, өзін жақсы жағынан көрсеткен сотталғандарға, егер бұл олардың орындайтын жұмысының сипаты бойынша қажет болса, күзетілетін аумақтан тыс жерде айдауылсыз немесе қосып ертпей жүруіне рұқсат етілуі мүмкін.
2. Қайталап аса қауіпті қылмыс жасап сотталғандарға; өлім жазасы түріндегі жазасы кешірім жасау тәртібімен бас бостандығынан айыруға ауыстырылған сотталғандарға; өмір бойы бас бостандығынан айыруға сотталғандарға; белгілі бір түзеу мекемесінде кемінде алты ай болған сотталғандарға; жазалары алынбаған немесе өтелмеген сотталғандарға; аса ауыр қылмыстары үшін сотталғандарға; сотталған шетелдіктер мен азаматтығы жоқ адамдарға; ұстаудың қатаң жағдайларындағы сотталғандарға; жазасын өтеу кезеңінде қасақана жасаған қылмыстары үшін сотталғандарға; алкоголизмнен, уытқұмарлықтан, нашақорлықтан, туберкулезден немесе соз ауруынан емделудің толық курсынан өтпеген сотталғандарға күзетілетін аумақ шегінен айдауылсыз немесе қосып ертпей жүруге жол берілмейді.

Ескерту. 91-бапқа өзгерту енгізілді - Қазақстан Республикасының 2007.03.26. N 240 (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-баптан қараңыз) Заңымен.

92-бап. Бас бостандығынан айыруға сотталғандарға айдауылсыз немесе қосып ертпей жүру құқығын беру тәртібі

1. Сотталушыға түзеу мекемесінің аумағынан тысқары айдауылсыз немесе қосып ертпей жүру құқығы түзеу мекемесі бастығының дәлелді қаулысымен беріледі.
2. Айдауылсыз немесе қосып ертпей жүру құқығын пайдаланушы сотталғандар бөлек тұрғын үй-жайларда орналастырылуға тиіс. Оларға түзеу мекемесінің шегінен тысқары, бірақ облыстың (республикалық маңызы бар қаланың, астананың) жергілікті атқарушы органдарының келісімімен түзеу мекемесінің әкімшілігі белгілеген шекте жатақханаларда тұруға рұқсат етілуі мүмкін.
3. Түзеу мекемесінің шегінен тыс жерде айдауылсыз немесе қосып ертпей жүруге рұқсат берілген сотталғандардың іс-қылығы түзеу мекемесінің Ішкі тәртіп ережелерімен реттеледі.
4. Сотталушы іс-қылық ережелерін бұзған жағдайда не жұмысының сипаты өзгерген кезде айдауылсыз немесе қосып ертпей жүрудің түзеу мекемесі бастығының қаулысымен күші жойылады.

Ескерту. 92-бапқа өзгерту енгізілді - Қазақстан Республикасының 2004.12.20. N 13 (2005 жылғы 1 қаңтардан бастап қолданысқа енгізіледі) Заңымен.

93-бап. Бас бостандығынан айыруға сотталғандардың түзеу мекемелерінің шегінен тысқары жол жүруі

1. Түзеу және тәрбиелеу колонияларында ұсталатын сотталғандарға, сондай-ақ шаруашылық қызмет көрсету жөніндегі жұмысты жүргізу үшін белгіленген тәртіппен тергеушілік оқшаулау орындары мен түрмелерде қалдырылған сотталғандарға түзеу мекемелерінің шегінен тысқары: ерекше жеке жағдайларға байланысты (жақын туысының өлуі немесе науқастың өміріне қатер төндіріп ауыр сырқаттануы; сотталушыға немесе оның отбасына елеулі материалдық залал келтірген табиғи зілзала); сондай-ақ босатылғаннан кейінгі еңбек және тұрмыстық жайласу мәселелерін алдын ала шешу үшін бару-қайту жолына қажет (бес тәуліктен аспайтын) уақытты есептемегенде, жеті тәуліктен аспайтын мерзімге - қысқа мерзімді; жыл сайынғы ақылы демалыс уақытында, ал жұмыс істемейтін адамдарға заңға сәйкес демалыс

мерзіміне тең мерзімге - ұзақ мерзімді жол жүруіне рұқсат етілуі мүмкін.

2. Түзеу колонияларының балалар үйлерінде балалары бар сотталған әйелдерге балаларын туған-туыстарына не балалар үйіне орналастыру үшін бару-қайту жолына қажет уақытты есептегенде, түзеу мекемелерінің шегінен тысқары жеті тәулікке дейінгі мерзімге қысқа мерзімді жол жүруге, түзеу колониясынан тыс жерде кәмелетке толмаған мүгедек балалары бар сотталған әйелдерге олармен кездесуі үшін жылына дәл сондай мерзімге бір рет қысқа мерзімді жол жүруге рұқсат етілуі мүмкін.

3. Осы баптың 1 және 2-тармақтарында аталған негіздер бойынша жол жүруге аса қауіпті қайталап қылмыс жасап сотталғандарға; өлімге кесу түріндегі жазасы кешірім жасау тәртібімен бас бостандығынан айыруға ауыстырылған адамдарға; өмір бойы бас бостандығынан айыруға сотталғандарға; есінің дұрыстығы жоққа шығарылмайтын, психикасының бұзылуынан зардап шегуші деп танылғандарға; алкоголизмнен, уытқұмарлықтан, нашақорлықтан, туберкулезден, соз ауруынан емделуді аяқтамағандарға

р ұ қ с а т

б е р і л м е й д і .

4. Есінің дұрыстығы жоққа шығарылмайтын, психикасының бұзылуынан зардап шегуші сотталғандарға, I және II топтардағы мүгедектер болып табылатын және денсаулық жағдайына қарай үнемі күтімді қажет етуші сотталғандарға, сондай-ақ кәмелетке толмаған сотталғандарға түзеу мекемесінің шегінен тысқары жол жүруге туысының еріп жүруімен немесе өзге адамның еріп жүруімен рұқсат етіледі.

5. Сотталушының ерекше жеке жағдайларға байланысты қысқа мерзімді жол жүруі туралы өтініші бір тәуліктен кешіктірілмей қаралуға тиіс. Қысқа мерзімді жол жүруге арналған рұқсатты сотталушының жеке басы мен мінез-құлқын ескере отырып, түзеу мекемесінің бастығы береді.

6. Сотталушының түзеу мекемесінің шегінен тыс болған уақыты жазаны өтеу мерзіміне есептеледі.

7. Сотталушының бас бостандығынан айыру орнынан тыс жолының шығындары оның жеке шотында бар қаражатынан төленеді не өзге адамдар төлейді. Сотталушының түзеу мекемесінен тыс болған уақыты

ү ш і н

о ғ а н

т а б ы с

е с е п т е л м е й д і .

8. Сотталушының белгіленген мерзімде қайтып оралуын қиындататын күтпеген жағдайлар туындаған ретте сотталушының болған жеріндегі ішкі істер органы бастығының дәлелді қаулысымен түзеу мекемесіне оралу мерзімі түзеу мекемесі әкімшілігіне қабылданған шешім туралы міндетті түрде шұғыл мәлімденіп, бес тәулікке дейін ұзартылуы мүмкін.

9. Сотталғандарға бас бостандығынан айыру орнынан тыс қысқа мерзімді жол жүрудің тәртібі түзеу мекемелерінің Ішкі тәртіп ережелерімен белгіленеді.

10. Сотталушы түзеу мекемесіне белгіленген мерзімде оралудан жалтарған кезде оны жазасын өтеу орнына айдап апару немесе қылмыстық жауапқа тарту туралы мәселені шешу үшін болған жері бойынша прокурордың санкциясымен оны отыз тәуліктен аспайтын мерзімге ішкі істер органы ұстауға тиіс.

11. Сотталғандардың басқа мемлекеттің аумағына жол жүруіне тиісті мемлекеттермен келісімдерде көзделген тәртіп пен жағдайларда рұқсат етіледі.

Ескерту. 93-бапқа өзгерту енгізілді - Қазақстан Республикасының 2007.03.26. N 240 (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-баптан қараңыз) Заңымен.

94-бап. Бас бостандығынан айыруға сотталғандарды мемлекеттік әлеуметтік сақтандыру әлеуметтік және зейнетақымен қамтамасыз ету

1. Еңбекпен айналысушы бас бостандығынан айыруға сотталғандар міндетті мемлекеттік әлеуметтік сақтандыруға жатады, ал әйелдер жүктілігі мен тууы бойынша жалпы негіздерде жәрдемақылармен

қ а м т а м а с ы з

е т і л е д і .

2. Бас бостандығынан айыруға сотталғандардың Қазақстан Республикасының заңдарына сәйкес әлеуметтік және зейнетақымен қамтамасыз етілуге құқығы бар.

3. Бас бостандығынан айыруға дейін зейнетақы тағайындалған, сондай-ақ жазасын өтеу кезінде еңбек қабілетін жоғалтқан адамдарды әлеуметтік және зейнетақымен қамсыздандыру Қазақстан Республикасының заңдарына сәйкес жүргізіледі.

4. Сотталғандардың зейнетақылары мен жәрдемақыларынан ұсталынып қалады. Зейнетақылар мен жәрдемақылардан ұстап қалудың негізі, түрлері мен тәртібі, сондай-ақ ұсталып қалғанның бәріне қарамастан сотталушының жеке шотына есептелетін зейнетақылар мен жәрдемақылардың ең төменгі проценті осы Кодекстің 103-бабымен белгіленеді.

5. Бас бостандығынан айыруды түзеу мекемелерінде өтеуші сотталғандар жөнінде ерікті медициналық сақтандырудың қолданылуы түзеу мекемелерінде болу мерзімі аяқталғанға дейін тоқтатыла тұрады.

95-бап. Бас бостандығынан айыруға сотталғандардың материалдық-тұрмыстық жағынан қамтамасыз етілуі

1. Бір сотталушыға шаққандағы тұрғын алаңның нормасы түзеу колонияларында - екі шаршы метрден, түрмелерде - екі жарым шаршы метрден, әйелдерді ұстауға арналған колонияларда - үш шаршы метрден, тәрбиелеу колонияларында - үш жарым шаршы метрден, мәжбүрлеп түзеуді жүзеге асыратын түзеу мекемелерінде үш шаршы метрден кем болмауы керек.

2. Сотталғандарға жеке жатын орындары мен төсектік керек-жарақтар беріледі. Олар жынысы және климат жағдайлары ескеріліп, маусымдық киіммен, іш киіммен және аяқкиіммен қамтамасыз етіледі.

3. Сотталғандарды тамақпен және материалдық-тұрмыстық жағынан қамтамасыз ету нормаларын Қазақстан Республикасының Үкіметі белгілейді. Сотталған адамдар мемлекет есебінен тамақпен, киіммен және бірінші кезекте қажетті заттармен қамтамасыз етіледі. Сотталғандарды еңбекке тартушы кәсіпорындардың қаражаты есебінен оларға белгіленген нормадан тыс қосымша тамақтандыру ұйымдастырылуы мүмкін.

4 . а л ы п т а с т а л д ы

5. Жүкті әйелдерге, бала емізуші аналарға, кәмелетке толмағандарға, сондай-ақ аурулар мен I және II топтағы мүгедектерге жақсартылған тұрғын үй-тұрмыстық жағдайлар жасалады және тамақтың көтеріңкі нормасы белгіленеді.

6 . а л ы п т а с т а л д ы

7. Тамақ өнімдерін және бірінші кезекте қажетті заттарды сатып алуға жұмсауға рұқсат етілетін, осы Кодекстің 83, 117, 119, 121, 127, 129-баптарында белгіленген ақша сомасынан тыс сотталғандардың жеке шоттарындағы қаражаттан түзеу мекемелерінде пайдалануға рұқсат етілген аяқкиім мен киімді, оның ішінде спорттық киімді қосымша сатып алуына, қосымша емдеу-профилактикалық және өздерінің қалауы бойынша нормативтік құқықтық актілермен белгіленген өзге де қосымша қызметтерге ақы төлеп, медициналық көрсету бойынша қажетті диеталық тамақ алуына болады.

Ескерту. 95-бапқа өзгерту енгізілді - Қазақстан Республикасының 2007.03.26. N 240 (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-баптан қараңыз) Заңымен.

96-бап. Сотталған жүкті әйелдерді, бала емізуші сотталған аналарды және балалары бар сотталған әйелдерді материалдық-тұрмыстық жағынан қамтамасыз етудің ерекшеліктері

1. Балалары бар сотталған әйелдер жазасын өтеп жатқан түзеу мекемелерінде балалар үйлері ұйымдастырылуы мүмкін. Түзеу мекемелерінің балалар үйлерінде балалардың қалыпты тұруы мен дамуы үшін қажетті жағдайлар қамтамасыз етіледі. Сотталған әйелдер түзеу мекемелеріндегі балалар үйлеріне өздерінің үш жасқа дейінгі балаларын орналастырып, олармен жұмыстан бос уақытында шек қоюсыз бірге бола алады. Оларға балаларымен бірге тұруға рұқсат берілуі мүмкін.

2. Сотталған әйелдердің келісімімен олардың балалары туған-туыстарына немесе қорғаншы және қамқоршы органдардың шешімі бойынша өзге адамдарға берілуі не балалары үш жасқа толған соң тиісті балалар мекемелеріне жіберілуі мүмкін.

3. Егер түзеу мекемесінің балалар үйіндегі бала үш жасқа толса, ал анасының жазасын өтеу мерзімінің аяқталуына бір жылдан аспайтын уақыт қалса, емдеу мекемесінің әкімшілігі баланың балалар үйінде болу уақытын анасының жазасын өтеу мерзімі аяқталған күнге дейін ұзарта алады.

4. Сотталған жүкті әйелдер мен бала емізуші сотталған аналардың саны мен түр-түрі медициналық қорытындыда айқындалған қосымша азық-түлік посылкалары мен сәлемдемелерін алуына болады. Сотталған жүкті әйелдер, сотталған әйелдер тууы уақытында және туғаннан кейінгі кезеңде мамандандырылған көмек алуға құқылы.

97-бап. Бас бостандығынан айыруға сотталғандардың медициналық-санитариялық жағынан қамтамасыз етілуі

1. Бас бостандығынан айыруға сотталған адамдарға санитариялық-індетке қарсы (профилактикалық) іс-шаралар жүргізу және медициналық көмек Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес ұйымдастырылады және беріледі.

2. Қылмыстық-атқару жүйесінде сотталған адамдарға медициналық қызмет көрсету үшін емдеу-профилактика мекемелері (ауруханалар, арнаулы психиатрия және туберкулезді емдеу ауруханалары; медициналық бөлімдер, медициналық пункттер), ал туберкулезбен ауыратын сотталған адамдарды ұстау және емханада емдеу үшін емдеу құқығындағы түзеу мекемелері ұйымдастырылады. Алкогольге салынумен, нашақорлықпен және уытқұмарлықпен ауыратын сотталған адамдарды мәжбүрлеп емдеу түзеу колонияларының медициналық бөлімінде жүзеге асырылуы мүмкін.

3. Түзеу мекемесінің әкімшілігі сотталғандардың денсаулығын сақтауды қамтамасыз ететін, белгіленген санитариялық-гигиеналық және эпидемияға қарсы талаптардың орындалуы үшін жауапты болады.

4. Бас бостандығынан айыруға сотталғандар жеке және жалпы гигиена ережелерін, санитария талаптарын орындауға міндетті.

5. Сотталған адамдарға медициналық көмек көрсету, санитариялық қадағалауды ұйымдастыру мен жүргізу, денсаулық сақтау органдарының емдеу-профилактикалық және санитариялық-профилактикалық мекемелерін пайдалану және осы мақсаттар үшін олардың медицина қызметкерлерін тарту тәртібін қылмыстық-атқару қызметі саласындағы уәкілетті орган мен денсаулық сақтау саласындағы уәкілетті орган аяқындайды.

6. Қылмыстық-атқару жүйесі мекемесінде жазасын өтеп жүрген шетелдік қайтыс болған жағдайда мекеменің әкімшілігі бас бостандығынан айыру орындарында заңдардың қолданылуын қадағалауды жүзеге асыратын прокурорға, сондай-ақ қайтыс болған адам азаматы болып табылатын мемлекеттің елшілігіне немесе өзге өкілдігіне дереу жазбаша түрде хабарлайды.

Ескерту. 97-бапқа өзгеріс енгізілді - ҚР 2000.05.05 N 47, 2001.07.16 N 244, 2002.12.21 N 363, 2007.03.26 N 240 (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-баптан қараңыз), 2012.01.18 N 547-IV (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңдарымен.

98-бап. Бас бостандығынан айыруға сотталғандардың материалдық жауаптылығы

1. Жазасын өтеу уақытында мемлекетке, түзеу мекемесіне немесе заңды және жеке тұлғаларға материалдық залал келтірген жағдайда сотталғандар заңда белгіленген тәртіппен материалдық жауапты болады.

2. Сотталушы мемлекетке, түзеу мекемесіне келтірген залалын, қашып шығушыны тыюға, сондай-ақ өзінің денсаулығына қасақана зиян келтірілген жағдайда өзін емдеуге байланысты қосымша шығындарды өтеуге тиіс.

3. Келтірілген материалдық залал үшін дұрыс ұсталмаған сома сотталушының жеке шотына есептеліп, оған қайтарылуға жатады.

14-тарау. БАС БОСТАНДЫҒЫНАН АЙЫРУҒА СОТТАЛҒАНДАРДЫҢ ЕҢБЕГІ, КӘСПТІК БІЛІМІ ЖӘНЕ КӘСПТІК ДАЯРЛЫҒЫ

99-бап. Бас бостандығынан айыруға сотталғандардың еңбегі

1. Бас бостандығынан айыруға сотталғандардың бәрі түзеу мекемесінің әкімшілігі белгілеген орындар мен жұмыстарда еңбек етуге міндетті. Сотталғандар өздерін тиісті күзетпен және оқшаулаумен қамтамасыз еткен жағдайда түзеу мекемелерінің кәсіпорындарында, мемлекеттік кәсіпорындарда немесе өзге де меншік нысанындағы кәсіпорындарда жұмысқа тартылады. Сотталғандар дербес еңбек қызметімен айналысуға құқылы.

2. Сотталғандарға еңбек жанжалдарын шешу мақсатында жұмысты тоқтатуға тыйым салынады. Жұмыстан бас тарту немесе жұмысты тоқтату жазаны өтеудің белгіленген тәртібін қасақана бұзушылық болып табылады және жазалау мен материалдық жауаптылық шараларын қолдануға әкеп соғуы мүмкін.

3. Түзеу мекемелерінің әкімшілігі сотталғандарды жынысын, жасын, еңбекке қабілеті мен мүмкіндігінше мамандығын ескере отырып, еңбекке орналастырады.

4. Сотталған еркектер мен әйелдер, сондай-ақ I және II топтағы мүгедектер еңбекке Қазақстан Республикасының еңбек заңнамасына сәйкес тартылады.

5. Жазасын түрмеде өтеуші сотталғандардың еңбегі түрме аумағында ғана ұйымдастырылады.

6. Сотталғандар тартылатын өндірістік қызмет оларды оқшаулау мен күзету талаптарын сақтай отырып ұйымдастырылады және түзеу мекемелерінің негізгі міндетін - сотталғандарды түзеуді орындауына кедергі келтірмеуге тиіс.

7. Сотталғандарды пайдалануға тыйым салынатын жұмыстар мен қызметтер тізбесі түзеу мекемелерінің Ішкі тәртіп ережелерімен белгіленеді.

8. Түзеу мекемелерінің ұйымдарында еркін жалданатын инженер-техника қызметкерлер мен білікті жұмысшылардың еңбегін пайдалануға жұмыс істеуші сотталғандар санының 15 процентіне дейінгі шекте жол беріледі.

100-бап. Бас бостандығынан айыруға сотталғандар еңбегінің жағдайлары

1. Түзеу мекемелерінде жазасын өтеуші адамдар үшін апталық жұмыс уақытының ұзақтығы Қазақстан Республикасының еңбек заңнамасында белгіленген нормадан аспауы керек. Жұмыстың (ауысымның) басталу және аяқталу уақыты әкімшілік белгілейтін ауысымдылық кестесімен айқындалады. Сотталғандар Қазақстан Республикасының еңбек заңнамасына сәйкес демалыс және мереке күндері жұмыстан босатылады.

2. Сотталғандарды демалыс және мереке күндері жұмысқа тарту қажет болған кезде оларға ай ішінде

басқа күндері демалыс беріледі.

3. Сотталғандардың орындайтын жұмысының сипаты ескеріліп, тәрбиелеу колонияларын қоспағанда, жұмыс уақытын жинақтап есептеуге жол беріледі. Есепті кезеңдегі жұмыс уақытының орташа ұзақтығы заңмен белгіленген күн сайынғы жұмыс ұзақтығынан аспауға тиіс.

4. Тәрбиелеу колонияларында жазасын өтеуші сотталғандардың жұмыс күнінің ұзақтығы, оларға апта сайынғы демалыс күндерінің, сондай-ақ өндірістен қол үзбей жалпы білім беретін мектепте үлгерімді оқушы адамдарға жеңілдіктердің берілуі Қазақстан Республикасының еңбек заңнамасына сәйкес белгіленеді.

5. Сотталғандардың ақы төленетін еңбекке тартылу уақыты олардың еңбек стажына есептеледі. Жұмыс істелген уақыттың есебін жүргізу жазаны атқарушы мекеменің әкімшілігіне жүктеледі және ол күнтізбелік жылдың қорытындысы бойынша жүргізіледі. Сотталушы белгіленген тапсырмаларды атқарудан ұдайы жалтарған жағдайда уақыттың тиісті кезеңі жазаны атқарушы мекеме әкімшілігінің ұсынысы бойынша сот шешімімен оның жалпы еңбек стажынан алынып тасталады.

6. Сотталған адамдардың ұзақтығы күнтізбелік жиырма төрт күн ақы төленетін жыл сайынғы еңбек демалысына құқығы бар. Демалыстар осы Кодекстің 93-бабына сәйкес түзеу мекемесінің шегінен тысқары шығатындай немесе шықпайтындай етіп беріледі.

7. Сотталған адамдарға:

1) ауыр жұмыстарға, зиянды (аса зиянды) және (немесе) еңбек жағдайлары қауіпті жұмыстарға қамтылғандарға ұзақтығы кемінде күнтізбелік алты күн;

2) бірінші және екінші топтағы мүгедектерге ұзақтығы кемінде күнтізбелік он бес күн ақы төленетін қосымша жыл сайынғы еңбек демалыстары беріледі.

8. Сотталғандардың еңбегі Қазақстан Республикасының еңбек заңнамасымен белгіленген еңбекті қорғау, қауіпсіздік техникасы және өндірістік санитария ережелерін сақтай отырып ұйымдастырылады.

Ескерту. 100-бапқа өзгерту енгізілді - ҚР 2009.12.10 N 228-IV (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-б. қараңыз) Заңымен.

101-бап. Бас бостандығынан айыруға сотталғандардың еңбегіне ақы төлеу

1. Сотталғандардың Қазақстан Республикасының заңдарына сәйкес еңбегіне ақы төленуге құқығы бар.

2. Жұмыс уақытының сол кезеңге белгіленген нормасын толық істеген және өздерінің еңбек міндеттерін (еңбек нормаларын) орындаған сотталғандардың айлық жалақысы белгіленген ең төменгі жалақы мөлшерінен төмен болмауы керек.

3. Толық емес жұмыс күнінде немесе толық емес жұмыс аптасында еңбекке ақы төлеу жұмыс істеген уақытқа пропорциялы түрде немесе істелген жұмысқа қарай жүргізіледі.

102-бап. Бас бостандығынан айыруға сотталғандарды еңбегіне ақы төленбейтін жұмыстарға тарту

1. Сотталғандар тек түзеу мекемелерін және оларға жапсарлас аумақтарды көркейту жөніндегі, сондай-ақ мәдени-тұрмыстық жағдайларды жақсарту жөніндегі жұмыстарға ғана еңбегіне ақы төленбей тартылады. Аталған жұмыстардан бас тарту осы Кодекстің 111-бабында көзделген жазалау шараларын қолдануға әкеліс оғады.

2. Сотталғандар бұл жұмыстарға әдетте жұмыс уақытынан тыс кезде кезектілік тәртібімен тартылады және оның ұзақтығы аптасына екі сағаттан аспауға тиіс. Сотталғандардың қалауы бойынша жұмыстың ұзақтығы арттырылуы мүмкін.

Ескерту. 102-бапқа өзгерту енгізілді - Қазақстан Республикасының 2007.03.26. N 240 (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-баптан қараңыз) Заңымен.

103-бап. Бас бостандығынан айыруға сотталған адамдардың кірісінен ұстап қалу

Сотталған адамдардың жалақысынан, зейнетақысынан, жәрдемақысынан және өзге де кірістерінен атқару парақтары немесе басқа да атқару құжаттары бойынша сомаларды ұстап қалу Қазақстан Республикасының заңнамасында көзделген тәртіппен жүргізіледі.

Түзеу мекемелерінде сотталған адамдардың жеке шотына ұстап қалғаннан кейін оларға есептелген жалақының, зейнетақының немесе өзге де кірістерінің кемінде елу проценті аударылады.

Ескерту. 103-бап жаңа редакцияда - Қазақстан Республикасының 2007.03.26. N 240 (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-баптан қараңыз) Заңымен.

104-бап. Бас бостандығынан айыруға сотталғандарға кәсіптік білім беру және оларды кәсіптік даярлау

1. Түзеу мекемелерінде кәсібі (мамандығы) жоқ сотталғандарды сол мекемеде немесе босанған соң сотталушы жұмыс істей алатын техникалық және кәсіптік білім беру немесе кәсіптік даярлау жүзеге асырылады.

2. Жұмыс істеуге тілек білдірген I және II топтағы мүгедектер, 60 жастан асқан еркектер мен 55 жастан асқан әйелдер кәсіптік даярлауға тартылуы мүмкін.

3. Сотталғандардың кәсіптік білім алу мен кәсіптік даярлауға көзқарасы олардың түзелу дәрежесін анықтау кезінде ескеріледі.

4. Сотталған адамдарға кәсіптік білім беруді және оларды кәсіптік даярлауды ұйымдастыру білім беру саласындағы уәкілетті органмен келісім бойынша қылмыстық-атқару қызметі саласындағы уәкілетті орган белгілейтін тәртіппен жүзеге асырылады.

Ескерту. 104-бапқа өзгеріс енгізілді - Қазақстан Республикасының 2001.07.16. N 244, 2007.07.27. N 320 (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-баптан қараңыз), 2012.01.18 N 547-IV (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңдарымен.

15-тарау. БАС БОСТАНДЫҒЫНАН АЙЫРУҒА СОТТАЛҒАНДАРҒА ТӘРБИЕЛІК ЫҚПАЛ ЕТУ

105-бап. Бас бостандығынан айыруға сотталғандармен тәрбие жұмысы

1. Бас бостандығынан айыруға сотталғандармен тәрбие жұмысы оларды түзеуге, сотталғандардың қоғамдық пайдалы қызметпен айналысуға ұмтылысын, еңбекке адал көзқарасын қалыптастыруға, заңдардың талаптарын және қоғамда қабылданған басқа да мінез-құлық ережелерін сақтауға, сотталғандардың білімін, олардың білім және мәдени деңгейін арттыруға және одан әрі дамытуға бағытталған.

2. Сотталғандардың жүргізілген тәрбие шараларына қатысуы олардың түзелу дәрежесін анықтау кезінде, сондай-ақ көтермелеу және жазалау шараларын қолдану кезінде ескеріледі.

3. Түзеу мекемесінің күн тәртібінде сотталғандардың қатысуы міндетті тәрбие шаралары көзделуі мүмкін.

4. Сотталған адамдармен тәрбие жұмысы түзеу мекемесінің түрі, жазалау мерзімі, ұстау жағдайлары, олардың жеке басының дара ерекшеліктері және олардың жасаған қылмыстарының мән-жайлары ескеріле отырып, қылмыстық-атқару қызметі саласындағы уәкілетті орган белгілейтін тәртіппен саралап жүргізіледі.

Ескерту. 105-бапқа өзгеріс енгізілді - ҚР 2009.12.10 N 228-IV (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-б. қараңыз), 2012.01.18 N 547-IV (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңдарымен.

106-бап. Бас бостандығынан айыруға сотталғандармен тәрбие жұмысының негізгі бағыттары, нысандары мен әдістері

1. Түзеу мекемелерінде адамгершілік, құқықтық, еңбек, дене тәрбиесі, сондай-ақ оның сотталғандарды түзеу мақсатына жетуге жағдай тудыратын басқа түрлері жүргізіледі.

2. Сотталған адамдармен тәрбие жұмысы қылмыстық-атқару қызметі саласындағы уәкілетті орган белгілеген тәртіппен психологиялық-педагогикалық әдістер негізінде дара, топтық және жаппай нысандарда ұйымдастырылады.

Ескерту. 106-бапқа өзгеріс енгізілді - ҚР 2009.12.10 N 228-IV (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-б. қараңыз), 2012.01.18 N 547-IV (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңдарымен.

107-бап. Бас бостандығынан айыруға сотталғандардың өздігінен қызмет ету ұйымдары

1. Сотталғандардың өзін-өзі басқару элементтерін дамыту мақсатында түзеу мекемелерінде сотталғандардың өздігінен қызмет ету ұйымдары ерікті негізде құрылады, олар түзеу мекемелері әкімшілігінің бақылауымен жұмыс істейді.

2. Сотталғандардың өздігінен қызмет ету ұйымдарына қатысуы түзелу дәрежесін анықтау кезінде ескеріледі.

3. Өздігінен қызмет ету ұйымдарының міндеттері мыналар болып табылады: қоғамға пайдалы бастамаларды ынталандыру және сотталғандардың түзелуіне ықпал жасау; еңбекті, тұрмысты және бос уақытты ұйымдастыру мәселелерін шешуге қатысу; тәртіппен реттілікті қолдауда әкімшілікке жәрдемдесу, сотталғандар арасында салауатты өзара қатынасты қалыптастыру; сотталғандарға және олардың туған-туысқандарына әлеуметтік көмек көрсету.

4. Сотталғандардың өздігінен қызмет ету ұйымдарының мүшелері қосымша жеңілдіктер мен артықшылықтарды пайдаланбайды. Өздігінен қызмет ету ұйымдары мен олардың мүшелері түзеу мекемесі әкімшілігінің өкілеттіктеріне ие бола алмайды.

5. Сотталған адамдардың өздігінен қызмет ету ұйымдарын құру мен олардың жұмысының тәртібін қылмыстық-атқару қызметі саласындағы уәкілетті орган айқындайды.

6. Түзеу мекемелерінде өзін жақсы көрсеткен сотталғандардың арасынан мекеме ұжымдары мен

топтарының кеңестері құрылады. Түзеу мекемелерінде қызметі жазаны атқарудың мақсатына, тәртібі мен ережелеріне қайшы келмесе, сотталғандардың өзге де өздігінен қызмет ету ұйымдары құрылуы мүмкін.

7. Түрмелерде және камералық үлгідегі үй-жайларда ұсталатын сотталғандар арасында өздігінен қызмет ету ұйымдары құрылмайды.

Ескерту. 107-бапқа өзгеріс енгізілді - ҚР 2001.07.16 N 244, 2007.03.26. N 240 (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-баптан қараңыз), 2012.01.18 N 547-IV (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңдарымен.

108-бап. Бас бостандығынан айыруға сотталғандардың бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білім алуын ұйымдастыру

1. Түзеу мекемелерінде 30 жасқа толмаған сотталғандардың міндетті бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білім алуы ұйымдастырылады.
2. Отыз жастан асқан сотталғандар мен I және II топтағы мүгедектер бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білімді өздерінің қалауы бойынша алады.
3. Емтихан тапсыру үшін оқушылар Қазақстан Республикасының еңбек заңнамасына сәйкес жұмыстан босатылады.
4. Сотталғандардың бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білім алуға ұмтылысы көтермеленеді және олардың түзелу дәрежесін анықтау кезінде ескеріледі.
5. Өмір бойы бас бостандығынан айыруды өтеуші сотталғандар бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білім алуға тартылмайды. Оларға өздігінен білімін көтеру үшін жазаны өтеудің тәртібі мен ережелеріне қайшы келмейтін жағдайлар жасалады.
6. Мектептердің педагогикалық ұжымдары тәрбие жұмысында түзеу мекемесінің әкімшілігіне көмек көрсетеді.
7. Сотталған адамдардың бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білім алуын ұйымдастыру білім беру саласындағы уәкілетті органмен келісім бойынша қылмыстық-атқару қызметі саласындағы уәкілетті орган белгілейтін тәртіппен жүзеге асырылады.

Ескерту. 108-бапқа өзгеріс енгізілді - ҚР 2001.07.16 N 244, 2007.07.27. N 320 (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-баптан қараңыз), 2012.01.18 N 547-IV (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңдарымен.

109-бап. Бас бостандығынан айыруға сотталғандарға қолданылатын көтермелеу шаралары

1. Сотталғандарға жақсы мінез-құлқы, еңбекке, оқуға адал қарағаны, өзіне-өзі қызмет ету ұйымдарының жұмысына және тәрбие шараларына белсене қатысқаны үшін мынадай көтермелеу шаралары қолданылуы мүмкін:
  - алғыс жариялау;
  - сыйлықпен марапаттау;
  - сыйақы беру;
  - қосымша посылка немесе сәлемдеме алуға рұқсат беру;
  - қосымша қысқа мерзімді немесе ұзақ мерзімді кездесуге рұқсат беру;
  - жүкті әйелдерді, жанында балалары бар әйелдерді, сондай-ақ I және II топтағы мүгедектер мен емдеу түзеу мекемелерінде ұсталатын сотталған адамдарды қоспағанда, мереке күндері тамақ өнімдері мен бірінші кезекте қажетті нәрселерді сатып алуға бір айлық есептік көрсеткішке дейінгі сомада қосымша ақша жұмсауға рұқсат беру;
  - бұрын қолданылған жазаны мерзімінен бұрын алып тастау.
2. Колония-қоныстарда жазасын өтеуші сотталғандарға, осы баптың 1-тармағында аталған көтермелеу шараларынан басқа, демалыс және мереке күндерін колония-қоныстың шегінен тыс жерде өткізуге рұқсат беру түрінде көтермелеу шарасы қолданылуы мүмкін.
3. Жақсы мінездемелі сотталғандарға осы Кодекстің 73-бабының 2-тармағында және 82-бабының 4-тармағында көзделген шаралар да қолданылуы мүмкін.
4. Құқық бұзбайтын мінез-құлқы, еңбекке (оқуға) адал қарағаны, көркемөнерпаздар ұйымдарының жұмысына және тәрбиелік іс-шараларға белсенді қатысқаны, жәбірленушінің денсаулығы мен мүлкіне, мемлекетке келтірген залалды өтеу жөнінде шаралар қолданғаны үшін, сот тағайындаған жазаны толық өтеуді қажет етпейтін сотталған адамдарды сот жазаны өтеуден шартты түрде мерзімінен бұрын босатуы, сондай-ақ жазаның өтелмеген бөлігін жазаның неғұрлым жұмсақ түрімен ауыстыруға ұсынуы мүмкін.
5. Жақсы мінездемелі сотталғандар жөнінде кешірім жасау туралы өтініш қозғалуы мүмкін.

Ескерту. 109-бапқа өзгерту енгізілді - Қазақстан Республикасының 2007.03.26. N 240 (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-баптан қараңыз) Заңымен.

110-бап. Бас бостандығынан айыруға сотталғандарға көтермелеу шараларын қолдану тәртібі

1. Алғыс түріндегі көтермелеу ауызша немесе жазбаша, қалған көтермелеу - тек жазбаша қолданылады.
2. Сотталғандарға көтермелеу ретінде жыл ішінде қосымша төрт посылкаға немесе сәлемдемеге дейін алуға рұқсат етілуі және қосымша төрт қысқа мерзімді немесе ұзақ кездесулер берілуі мүмкін.
3. Бұрын қолданылған жазаны мерзімінен бұрын алуға осы Кодекстің 111-бабының 1-тармағында аталған жазаларды өтей бастаған күнінен үш айдан ерте жол берілмейді. Бұрын қолданылған жазаны мерзімінен бұрын алу жазаны өтеудің белгіленген тәртібін қасақана бұзушылар деп танылған сотталған адамдарға қолданылмайды.

Ескерту. 110-бапқа өзгерту енгізілді - Қазақстан Республикасының 2007.03.26. N 240 (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-баптан қараңыз) Заңымен.

111-бап. Бас бостандығынан айыруға сотталғандарға қолданылатын жазалау шаралары

1. Сотталғандарға жазаны өтеудің белгіленген тәртібін бұзғаны үшін мынадай жазалау шаралары қолданылуы мүмкін:
ескерту немесе сөгіс;
екі айлық есептік көрсеткішке дейінгі мөлшерінде тәртіптік айыппұл;
түзеу колонияларында немесе түрмелерде ұсталатын сотталғандарды он бес тәулікке дейінгі мерзімге айыптылық оқшаулау орнына шығару;
жалпы және қатаң режимдегі түзеу колонияларында ұсталатын, жазаны өтеудің белгіленген тәртібін қасақана бұзушы сотталған еркектерді камералық үлгідегі үй-жайларға, ал қатаң режимдегі колонияларда - алты айға дейінгі мерзімге жалғыз адамдық камераларға ауыстыру;
жазаны өтеудің белгіленген тәртібін қасақана бұзушы сотталған әйелдерді үш айға дейінгі мерзімге камералық үлгідегі үй-жайларға ауыстыру.
2. Бас бостандығынан айыруды колония-қоныстарда өтеуші сотталғандарға жатақханалардан тыс тұру құқығының күшін жою және жұмыстан бос уақытта отыз күнге дейін мерзімге жатақхана шегінен шығуға тыйым салу түріндегі жаза қолданылуы мүмкін.
3. Жазаны өтеудің белгіленген тәртібін қасақана бұзушылар болып табылатын сотталғандарға осы Кодекстің 73-бабының 4-тармағында және 82-бабының 4-тармағында көзделген шаралар да қолданылуы мүмкін.

112-бап. Бас бостандығынан айыруға сотталғандардың жазаны өтеудің белгіленген тәртібін қасақана бұзуы

1. Сотталған адамның енбекақы төленбейтін жұмыстан негізсіз бас тартуы; алкогольді, есірткілерді, басқа да есеңгірететін заттарды пайдалануы; ұсақ бұзақылық; түзеу мекемесі әкімшілігінің өкілдерін қорқытуы немесе оларды қорлауы не оларға бағынбауы, соның ішінде өзіне қандай да бір қасақана жарақат салумен ұштасқан оларға бағынбауы; түзеу мекемелерінде пайдалануға рұқсат етілмеген нәрселерді жасауы, сақтауы немесе беруі (алуы); құмар ойындарға қатысуы; сот тағайындаған міндетті емделуден жалтаруы; емдеу-профилактикалық мекемесінің ішкі тәртіп ережелерін бұзуы; ереуілдер немесе өзге де топтасып бағынбауларды ұйымдастыруы, сол сияқты оларға белсене қатысуы; жыныстық сипаттағы лайықсыз іс-әрекеттерді жасауы; осы бапта көрсетілген бұзушылықтарды жасауға бағытталған сотталған адамдар топтарын ұйымдастыруы немесе оларға белсене қатысуы бас бостандығынан айыруға сотталған адамдардың жазаны өтеудің белгіленген тәртібін әдейі бұзуы болып табылады.
2. Алты ай ішінде айыптық, тәртіптік оқшаулау орнына, камералық үлгідегі үй-жайларға не жалғыз адамдық камераға шығару түріндегі жазаға тартылған сотталушының жазаны өтеудің белгіленген тәртібін өзге қайталап бұзушылығы қасақана бұзушылық деп танылуы мүмкін.
3. Осы баптың 1 және 2-тармақтарында аталған бұзушылықтарды жасаған сотталушы өзіне осы Кодекстің 111-бабының 1-тармағында және 132-бабында көзделген сотталған адамдарды айып изоляторына, тәртіп изоляторына орналастыру не сотталған еркектерді камералық үлгідегі үй-жайларға немесе жалғыз адамдық камераларға көшіру, сотталған әйелдерді камералық үлгідегі үй-жайларға көшіру сияқты жазалау шаралары тағайындалған жағдайда жазаны өтеудің белгіленген тәртібін қасақана бұзушы деп танылады.
4. Сотталушы түзеу мекемесі бастығының қаулысымен, айып салумен бірге тағайындалған жазаны өтеудің тәртібін қасақана бұзушы деп танылады.

Ескерту. 112-бапқа өзгерту енгізілді - ҚР 2002.12.21 N 363, 2007.03.26 N 240 (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-баптан қараңыз), 2009.12.10 N 228-IV (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-б. қараңыз) Заңдарымен.

113-бап. Бас бостандығынан айыруға сотталғандарға жазалау шараларын қолдану тәртібі

1. Бас бостандығынан айыруға сотталғандарға жазалау шараларын қолдану кезінде тәртіп бұзуды жасаудың мән-жайы, сотталушының жеке басы және бұрынғы мінез-құлқы ескеріледі. Қолданылатын жаза әрекеттің ауырлығы мен сипатына сәйкес болуға тиіс. Жаза әрекет анықталған күннен бастап он тәуліктен кешіктірілмей, ал тексеру жүргізілген болса - оның аяқталған күнінен бастап, бірақ әрекет жасалған күннен үш айдан кешіктірілмей қолданылады. Жаза әдетте, дереу орындалады және тек ерекше жағдайларда ғана - оны қолданған күннен бастап бір айдан кешіктірілмей орындалады. Бір тәртіп бұзушылық үшін бірнеше жаза қолдануға тыйым салынады.
2. Ескерту немесе сөгіс түріндегі жаза ауызша немесе жазбаша, ал қалған жазалар - тек жазбаша қолданылады. Жаза түзеу мекемесі бастығының немесе оның орнындағы адамның қаулысымен қолданылады.
3. Тәртіптік айыппұл түріндегі жаза осы Кодекстің 112-бабының 1-тармағында келтірілген жазаны өтеудің белгіленген тәртібін бұзғаны үшін ғана қолданылады. Қаулы сотталушыға қол қойдырылып жарияланады. Айыппұлдың өндіріп алынған сомасы республикалық бюджетке аударылады.
4. Сотталушыны камералық үлгідегі үй-жайға және жалғыз адамдық камераға көшіру онда ұстаудың мерзімі көрсетіліп жүргізіледі. Сотталған адамдарды айып изоляторына, тәртіп изоляторына орналастыру не камералық үлгідегі үй-жайға немесе жалғыз адамдық камераларға ауыстыру оларды айып, тәртіп изоляторында, камералық үлгідегі үй-жайда немесе жалғыз адамдық камерада ұстау мүмкіндігіне жасалған медициналық куәландырудан кейін жүргізіледі.
5. Камералық үлгідегі үй-жайға көшірілген сотталушыға камералық үлгідегі үй-жайға көшіруден басқа жазаның барлық шаралары қолданылуы мүмкін.
6. Колонияның балалар үйінде емізулі балалары бар әйелдер, жүктілігі және тууы бойынша жұмыстан босатылған әйелдер айыптық оқшаулау орнына және камералық үлгідегі үй-жайларға көшірілмейді.
7. Егер сотталушы тәртіптік жазаны өтеу күнінен бастап алты ай ішінде жаңа жазаға тартылмайтын болса, ол жазасы жоқ деп саналады, ал жазаны өтеудің белгіленген тәртібін қасақана бұзушы деп танылған сотталған адам олай деп саналмайды.

Ескерту. 113-бапқа өзгерту енгізілді - Қазақстан Республикасының 2002.12.21. N 363, 2007.03.26. N 240 (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-баптан қараңыз) Заңдарымен.

114-бап. Бас бостандығынан айыруға сотталғандарды айыптық оқшаулау орындарында, камералық үлгідегі үй-жайларда және жалғыз адамдық камераларда ұстау ережелері

1. Айыптық оқшаулау орнына көшірілген бас бостандығынан айыруға сотталғандарға кездесуге, телефон арқылы сөйлесуге, тамақ өнімдерін сатып алуына, посылкалар, сәлемдемелер мен бандерольдар алуға тыйым салынады. Олардың күн сайын ұзақтығы бір сағат сейілдеуге құқығы бар.
2. Жазалау тәртібімен камералық үлгідегі үй-жайға немесе жалғыз адамдық камераларға көшірілген сотталғандардың :
ай сайын тамақ өнімдері мен бірінші кезекте қажетті нәрселерді сатып алуға бас бостандығын өтеу кезеңінде тапқан қаражатынан төрт айлық есепті көрсеткіш мөлшерінде жұмсауға;
алты ай ішінде бір посылка немесе сәлемдеме мен бір бандероль алуға;
ұзақтығы бір жарым сағаттық күн сайынғы сейілдеуді пайдалануға;
қажетті медициналық көмек алуға;
түзеу мекемесі әкімшілігінің рұқсатымен алты айдың ішінде бір қысқа мерзімді кездесуге құқығы бар.
3. Айыптық оқшаулау орнына шығарылған, камералық үлгідегі үй-жайға немесе жалғыз адамдық камераларға көшірілген сотталғандар басқа сотталғандардан бөлек жұмыс істейді.
4. Сотталғандар айыптық оқшаулау орындарынан, камералық үлгідегі үй-жайлардан немесе жалғыз адамдық камералардан қылмыстық атқару жүйесінің емдеу-профилактикалық мекемелеріне, сондай-ақ денсаулық сақтау органдарының емдеу-профилактикалық мекемелеріне көшірілген жағдайда олардың аталған емдеу мекемелерінде болу мерзімі жазаның өтеу мерзіміне есептеледі.

Ескерту. 114-бапқа өзгерту енгізілді - Қазақстан Республикасының 2007.03.26. N 240 (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-баптан қараңыз) Заңымен.

115-бап. Түзеу мекемелерінің бас бостандығынан айыруға сотталғандарға көтермелеу және жазалау шараларын қолданатын лауазымды адамдары

1. Осы Кодекстің 109 және 111-баптарында атап өтілген көтермелеу және жазалау шараларын қолдану құқығын түзеу мекемелерінің бастықтары немесе олардың орнындағы адамдар пайдаланады.
2. Топ бастықтарының мынадай көтермелеу шараларын қолдануға құқығы бар:

а л ғ ы с

ж а р и я л а у ;

жылына қосымша бір посылка немесе сәлемдеме алуға рұқсат ету;
тамақ өнімдері мен бірінші кезекте қажетті нәрселерді сатып алуға қосымша ақша жұмсауға рұқсат ету;
топ бастығының бұрын қолданған жазасын мерзімінен бұрын алу.

3. Топ бастықтарының мынадай жазалау шараларын қолдануға құқығы бар:
е с к е р т у немесе с ө г і с .

16-тарау. АЛУАН ТҮРЛІ ТҮЗЕУ МЕКЕМЕЛЕРІНДЕГІ ЖАЗАЛАРДЫ АТҚАРУДЫҢ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ

116-бап. Жалпы режимдегі түзеу колониялары

1. Жалпы режимдегі түзеу колонияларында дағдылы жағдайларда осы түзеу мекемесіне келген сотталғандар, сондай-ақ жазасын өтеудің қатаң және жеңілдетілген жағдайларынан көшірілген сотталғандар жазасын өтейді.
2. Жазаны өтеудің белгіленген тәртібін бұзғаны үшін жазасы болмаған және дағдылы жағдайларда жаза мерзімінің кемінде алты айын өтегені бойынша еңбекке адал қараған жағдайда сотталушы жеңілдетілген жағдайларға көшірілуі мүмкін.
3. Өзінің түзелгенін дәлелдеген және тағайындалған жаза мерзімінің жартысын жеңілдетілген жағдайларда кемінде үш айын өтеген сотталғандар жеңілдікті жағдайларға көшірілуі мүмкін.
4. Дағдылы, жеңілдетілген және жеңілдікті жағдайларда жазасын өтеуші сотталған адамдар - жазаны өтеудің белгіленген тәртібін қасақана бұзушылар қатаң жағдайға көшірілуі мүмкін. Жеңілдетілген және жеңілдікті жағдайларда жазасын өтеуші сотталған адамдар - жазаны өтеудің белгіленген тәртібін бұзушылар дағдылы жағдайға көшіріледі.
5. Бас бостандығынан айыру орындарында әдейі жасаған қылмысы үшін сотталған адамдар да бастапқы кезеңде қатаң жағдайларда ұсталады.
6. Жазаны өтеудің қатаң жағдайларынан дағдылы жағдайларына көшіру жазаны өтеудің белгіленген тәртібін бұзғаны үшін жазасы болмаған кезде алты айдан ерте жүргізілмейді.
7. Жазаны өтеудің қатаң жағдайларынан дағдылы жағдайларына, дағдылы жағдайларынан жеңілдетілген және жеңілдікті жағдайларына қайта көшіру осы баптың 2, 3 және 6-тармақтарында белгіленген тәртіппен жүргізіледі.
8. Жалпы режимдегі басқа түзеу колониясынан ауыстырылған сотталғандар жазасын өздеріне ауыстырылғанға дейін белгіленген жағдайларда өтейді.

Ескерту. 116-бапқа өзгерту енгізілді - Қазақстан Республикасының 2002.12.21. N 363, 2007.03.26. N 240 (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-баптан қараңыз) Заңдарымен.

117-бап. Жалпы режимдегі түзеу колонияларында жазаны өтеудің жағдайлары

1. Жазасын жалпы режимдегі түзеу колонияларында дағдылы жағдайларда өтеуші сотталғандар жатақханаларда немесе құлыпталатын үй-жайларда тұрады. Оларға: тамақ өнімдері мен бірінші кезекте қажетті нәрселерді сатып алуға өздерінің жеке шоттарындағы қаражаттан ай сайын төрт айлық есептік көрсеткішке дейінгі мөлшерде жұмсауға; жыл ішінде төрт қысқа мерзімді және төрт ұзақ уақыт кездесуге; жыл ішінде алты посылка немесе сәлемдеме және алты бандероль алуға рұқсат етіледі.
2. Жазасын жеңілдетілген жағдайларда өтеуші сотталғандар жатақханаларда немесе құлыпталатын үй-жайларда тұрады. Оларға: тамақ өнімдері мен бірінші кезекте қажетті нәрселерді сатып алуға өздерінің жеке шоттарындағы қаражаттан ай сайын сегіз есептік көрсеткішке дейінгі мөлшерде жұмсауға; жыл ішінде алты қысқа мерзімді және алты ұзақ уақыт кездесуге; жыл ішінде он екі посылка немесе сәлемдеме және он екі бандероль алуға рұқсат етіледі.
3. Жазасын жеңілдікті жағдайларда өтеуші сотталғандарға бостандықтағы өмірге ойдағыдай бейімделуі мақсатында түзеу колониясы бастығының қаулысымен түзеу колониясы шегінен тыс қадағалауда арнаулы жатақханаларда тұруға рұқсат етіледі. Олар түзеу мекемесіне іргелес аумақтар шекаралары шегінде еркін жүріп-тұра алады, туған-туыстарымен кездесу құқықтары шектелмейді.
4. Жазасын қатаң жағдайларда өтеуші сотталғандар жабық үй-жайларда тұрады. Оларға: тамақ өнімдері мен бірінші кезекте қажетті нәрселерді сатып алуға ай сайын бас бостандығынан айыруды өтеу кезеңінде тапқан қаражатын ғана жұмсауға; жыл ішінде екі қысқа мерзімді және екі ұзақ уақыт кездесуге; жыл ішінде үш посылка немесе сәлемдеме және үш бандероль алуға; ұзақтығы бір жарым сағаттық күн сайынғы сейілдеуді пайдалануға рұқсат етіледі.

Ескерту. 117-бапқа өзгерту енгізілді - Қазақстан Республикасының 2002.12.21. N 363, 2007.03.26. N 240 (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-баптан қараңыз) Заңдарымен.

118-бап. Қатаң режимдегі түзеу колониялары

1. Қатаң режимдегі түзеу колонияларында дағдылы жағдайларда осы түзеу мекемесіне келген сотталғандар, сондай-ақ жазаны өтеудің қатаң және жеңілдетілген жағдайларынан көшірілген сотталғандар жазасын өтейді.
2. Сотталғандар жазаны өтеудің белгіленген тәртібін бұзғаны үшін жазасы болмаған және дағдылы жағдайларда жаза мерзімінің кемінде тоғыз айын өтеу бойынша еңбекке адал қараған жағдайда жеңілдетілген жағдайларға көшірілуі мүмкін.
3. Өзінің түзелгенін дәлелдеген және тағайындаған жаза мерзімінің үштен екісі мен кемінде үш айын жеңілдетілген жағдайларда өтеген сотталғандар жеңілдікті жағдайларға көшірілуі мүмкін.
4. Дағдылы, жеңілдетілген және жеңілдікті жағдайларда жазасын өтеуші сотталған адамдар - жазаны өтеудің белгіленген тәртібін қасақана бұзушылар қатаң жағдайға көшірілуі мүмкін. Жеңілдетілген және жеңілдікті жағдайларда жазасын өтеуші сотталған адамдар - жазаны өтеудің белгіленген тәртібін бұзушылар дағдылы жағдайға көшіріледі.
5. Бас бостандығынан айыру орындарында әдейі жасаған қылмыстары үшін сотталған адамдар да бастапқы кезеңде қатаң жағдайларда ұсталады.
6. Ұстаудың қатаң жағдайларын дағдылы жағдайларға көшіру жазаны өтеудің белгіленген тәртібін бұзғаны үшін жазалары болмаған кезде тоғыз айдан ерте жүргізілмейді.
7. Жазаны өтеудің қатаң жағдайларынан дағдылы жағдайларына немесе дағдылы жағдайларынан жеңілдетілген және жеңілдікті жағдайларына көшіру осы баптың 2, 3 және 6-тармақтарында белгіленген тәртіппен жүргізіледі.
8. Қатаң режимдегі басқа түзеу колониясынан ауыстырылған сотталғандар жазаларын өздеріне көшірілгенге дейін белгіленген жағдайларда өтейді.

Ескерту. 118-бапқа өзгерту енгізілді - Қазақстан Республикасының 2002.12.21. N 363 Заңымен.

119-бап. Қатаң режимдегі түзеу колонияларындағы жазаны өтеудің жағдайлары

1. Қатаң режимдегі түзеу колонияларында дағдылы жағдайларда жазасын өтеуші сотталғандар жатақханаларда немесе құлыпталатын үй-жайларда тұрады. Оларға: тамақ өнімдері мен бірінші кезекте қажетті нәрселерді сатып алуға өздерінің жеке шоттарындағы қаражаттан ай сайын үш айлық есептік көрсеткішке дейінгі мөлшерде жұмсауға; жыл ішінде үш қысқа мерзімді және үш ұзақ уақыт кездесуге; жыл ішінде төрт посылка немесе сәлемдеме және төрт бандероль алуға рұқсат етіледі.
2. Жазасын жеңілдетілген жағдайларда өтеуші сотталғандар жатақханаларда немесе құлыпталатын үй-жайларда тұрады. Оларға: тамақ өнімдері мен бірінші кезекте қажетті нәрселерді сатып алуға өздерінің жеке шоттарындағы қаражаттан ай сайын жеті айлық есептік көрсеткішке дейінгі мөлшерде жұмсауға; жыл ішінде төрт қысқа мерзімді және төрт ұзақ уақыт кездесуге; жыл ішінде алты посылка немесе сәлемдеме және алты бандероль алуға рұқсат етіледі.
3. Жазасын жеңілдікті жағдайларда өтеуші сотталғандарға түзеу колониясы бастығының қаулысымен түзеу колониясының шегінен тыс жерде қадағалауда арнаулы жатақханаларда тұруға рұқсат етіледі. Олар түзеу мекемесіне іргелес аумақтар шекаралары шегінде еркін жүріп-тұра алады, туған-туысқандарымен кездесу құқығы шектелмейді.
4. Жазасын қатаң жағдайларда өтеуші сотталғандар жабылатын үй-жайларда тұрады. Оларға: тамақ өнімдері мен бірінші кезекте қажетті нәрселерді сатып алуға ай сайын бас бостандығынан айыруды өтеу кезеңінде еңбекпен тапқан қаражатын ғана жұмсауға; жыл ішінде екі қысқа мерзімді және бір ұзақ уақыт кездесуге; жыл ішінде екі посылка немесе сәлемдеме және екі бандероль алуға; ұзақтығы бір жарым сағат күн сайынғы сейілдеуді пайдалануға рұқсат етіледі.

Ескерту. 119-бапқа өзгерту енгізілді - Қазақстан Республикасының 2007.03.26. N 240 (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-баптан қараңыз) Заңымен.

120-бап. Айрықша режимдегі түзеу колониялары

1. Айрықша режимдегі түзеу колонияларындағы дағдылы жағдайларда осы түзеу мекемесіне келген сотталғандар, сондай-ақ қатаң және жеңілдетілген жағдайлардан көшірілген сотталғандар жазасын өтейді.
2. Жазаны өтеудің белгіленген тәртібін бұзғаны үшін жазасы болмаған, еңбекке адал қараған жағдайда

дағдылы жағдайларда жаза мерзімінің кемінде бір жылын өтеуі бойынша сотталғандар жеңілдетілген жағдайларға көшірілуі мүмкін.

3. Дағдылы және жеңілдетілген жағдайларда жазасын өтеуші сотталған адамдар - жазаны өтеудің белгіленген тәртібін қасақана бұзушылар қатаң жағдайға көшірілуі мүмкін. Жеңілдетілген жағдайда жазасын өтеуші сотталған адамдар - жазаны өтеудің белгіленген тәртібін бұзушылар дағдылы жағдайға көшіріледі. < * >

4. Бас бостандығынан айыру орындарында әдейі жасаған қылмыстары үшін сотталған адамдар мен аса ауыр қылмыстары үшін сотталғандар бастапқы кезеңде қатаң жағдайларда ұсталады.

5. Қатаң жағдайлардан дағдылы жағдайларға көшіру жазаны өтеудің белгіленген тәртібін бұзғаны үшін жазасы болмаған жағдайда бір жылдан ерте жүргізілмейді.

6. Жазаны өтеудің қатаң жағдайларынан дағдылы жағдайларына немесе дағдылы жағдайларынан жеңілдетілген жағдайларына қайта көшіру осы баптың 2 және 5-тармақтарында белгіленген тәртіппен жүргізіледі.

7. Жалпы режимдегі басқа түзеу колониясынан ауыстырылған сотталғандар жазасын өздеріне ауыстырылғанға дейін белгіленген жағдайларда өтейді.

Ескерту. 120-бапқа өзгерту енгізілді - Қазақстан Республикасының 2002.12.21. N 363 Заңымен.

121-бап. Ерекше режимдегі түзеу колонияларында жазаны өтеудің жағдайлары

1. Ерекше режимдегі түзеу колонияларында дағдылы жағдайларда жазасын өтеуші сотталғандар жатақханаларда немесе құлыпталатын үй-жайларда тұрады. Оларға: тамақ өнімдері мен бірінші кезекте қажетті нәрселерді сатып алуға өздерінің жеке шоттарындағы қаражаттан ай сайын екі айлық есептік көрсеткішке дейінгі мөлшерде жұмсауға; жыл ішінде екі қысқа мерзімді және екі ұзақ уақыт кездесуге; жыл ішінде үш посылка немесе сәлемдеме және үш бандероль алуға рұқсат етіледі.

2. Ұстаудың жеңілдетілген жағдайларында жазасын өтеуші сотталғандар жатақханаларда немесе құлыпталатын үй-жайларда тұрады. Оларға:

тамақ өнімдері мен бірінші кезекте қажетті нәрселерді сатып алуға өздерінің жеке шоттарындағы қаражаттан ай сайын бес айлық есептік көрсеткішке дейінгі мөлшерде жұмсауға; жыл ішінде үш қысқа мерзімді және үш ұзақ уақыт кездесуге; жыл ішінде төрт посылка немесе сәлемдеме және төрт бандероль алуға рұқсат етіледі.

3. Ұстаудың қатаң жағдайларында жазасын өтеуші сотталғандар камералық үлгідегі үй-жайларда тұрады. О л а р ғ а :

тамақ өнімдері мен бірінші кезекте қажетті нәрселерді сатып алуға бас бостандығынан айыруды өтеу кезеңінде тапқан қаражатын ай сайын жұмсауға; жыл ішінде екі қысқа мерзімді кездесуге; жыл ішінде бір посылка немесе сәлемдеме және бір бандероль алуға; ұзақтығы бір жарым сағаттық күн сайын сейілдеуге рұқсат етіледі.

Ескерту. 121-бапқа өзгерту енгізілді - Қазақстан Республикасының 2007.03.26. N 240 (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-баптан қараңыз) Заңымен.

122-бап. Өмір бойы бас бостандығынан айыруды өтеуші сотталғандарға арналған ерекше режимдегі түзеу колониялары

Ерекше режимдегі түзеу колонияларында өмір бойы бас бостандығынан айыруға сотталғандар, сондай-ақ кешірім жасау тәртібімен өлім жазасы өмір бойы бас бостандығынан айыруға ауыстырылып сотталғандар жазасын басқа сотталғандардан бөлек өтейді.

123-бап. Өмір бойы бас бостандығынан айыруды өтеуші сотталғандарға арналған ерекше режимдегі түзеу колонияларында бас бостандығынан айыруды өтеудің жағдайлары

1. Өмір бойы бас бостандығынан айыруға сотталғандар, әдетте, камераларға екі адамнан артық орналастырылмайды. Сотталғандардың өтінішімен және өзге де қажетті жағдайларда түзеу колониясы бастығының қаулысы бойынша сотталғандардың жеке басының қауіпсіздігіне қатер төнген жағдайда олар жалғыз адамдық камераларда ұсталуы мүмкін. Аталған сотталғандардың еңбегі сотталғандарды камераларда ұстаудың талаптары ескеріле отырып ұйымдастырылады.

2. Сотталғандардың ұзақтығы бір жарым сағаттық күн сайынғы сейілдеуге құқығы бар. Сотталушының мінез-құлқы үлгілі және мүмкіндік болған жағдайда сейілдеу уақыты екі сағатқа дейін арттырылуы мүмкін.

3. Түзеу колониясына келген бойда барлық сотталғандар жазаны өтеудің қатаң жағдайларында

орналастырылады. Жазаны өтеудің қатаң жағдайларынан жазаны өтеудің дағдылы жағдайларына көшіру жазаны өтеудің қатаң жағдайларында кемінде он жылын өтеуі бойынша осы Кодекстің 120-бабының 5-тармағында аталған негіздер бойынша жүргізіледі.

4. Сотталғандар жазаны өтеудің дағдылы жағдайларында кемінде 10 жылын өтеуі бойынша осы Кодекстің 120-бабының 2-тармағында аталған негіздер бойынша жеңілдетілген жағдайларға көшірілуі мүмкін.

5. Жазаны өтеудің белгіленген тәртібін қасақана бұзушылар деп танылған, жазасын дағдылы және жеңілдетілген жағдайларда өтеуші сотталғандар жазаны өтеудің қатаң жағдайларына көшіріледі. Жазаны өтеудің дағдылы не жеңілдетілген жағдайларына қайта көшіру осы баптың 3 және 4-тармақтарында көзделген тәртіппен жүргізіледі.

6. Сотталғандардың дағдылы, жеңілдетілген және қатаң жағдайларда жазаны өтеудің тамақ өнімдері мен бірінші кезекте қажетті нәрселерді сатып алуға қаражат жұмсауына, кездесулердің саны мен түріне, посылкалардың, сәлемдемелер мен бандерольдардың санына қатысты бөлігіндегі тәртібі осы Кодекстің 121-бабымен белгіленеді.

124-бап. Колония-қоныстар

1. Абайсызда жасаған қылмыстары үшін сотталған адамдар және қасақана қылмыс жасағаны үшін бір жылға дейінгі мерзімге бас бостандығынан айыруға алғаш рет сотталған адамдар колония-қоныстарда жазасын өтейді; жақсы мінездемелі сотталғандарға арналған колония-қоныстарда осы Кодекстің 73-бабында көзделген тәртіппен жалпы және қатаң режимдердегі колониялардан ауыстырылған сотталғандар ж а з а с ы н ө т е й д і .

2. Колония-қоныстардың екі түрінде де дәл сол жағдайларда бас бостандығынан айыруға сотталғандар ж а з а с ы н ө т е й д і .

3. Сотталған еркектер мен сотталған әйелдер бір колония-қоныста ұсталуы мүмкін. Қатысып қылмыс жасап сотталғандар бас бостандығынан айыруды, әдетте, бөлек өтейді.

Ескерту. 124-бапқа өзгерту енгізілді - ҚР 2007.03.26 N 240 (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-баптан қараңыз), 2011.11.09 N 490-IV (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Зандарымен.

125-бап. Колония-қоныстарда бас бостандығынан айыруды өтеудің жағдайлары

1. Бас бостандығынан айыруға сотталғандар колония-қоныстарда: күзетсіз, бірақ колония-қоныс әкімшілігінің қадағалауында болады; түзеу мекемесінің ішкі тәртібі ережелерімен ұйқыға бөлінген уақыттан басқа кезде колония-қоныс аумағы шегінде еркін жүріп-тұру құқығын пайдаланады; колония-қоныс әкімшілігінің рұқсатымен егер олардың орындайтын жұмысының сипаты бойынша не оқуына байланысты қажет болса, түзеу мекемесіне іргелес аумақ шекаралары шегінде қадағалаусыз жүріп-тұра алады; азаматтық киім киіп жүре алады; өзінде ақша мен бағалы заттар ұстай алады; ақшаны шек қоюсыз пайдаланады; посылкалар, сәлемдемелер мен бандерольдар алады; санына ш е к қ о й ы л м а й к е з д е с е а л а д ы ;

әдетте өздеріне арналған жатақханаларда тұрады. Жазаны өтеудің белгіленген тәртібін бұзуға жол бермеген және отбасы бар сотталғандарға колония-қоныс бастығының қаулысы бойынша түзеу мекемесіне іргелес аумақта, не колония-қоныс орналасқан елді мекен шегінде жалға алған немесе өзінің тұрғын алаңында отбасымен тұруына рұқсат етілуі мүмкін. Аталған сотталғандар тіркелу үшін колония-қонысқа айына төрт ретке дейін келуге міндетті. Тіркелу кезеңі колония-қоныс бастығының қаулысымен белгіленеді. Сотталғандар тұратын тұрғын үй-жайларда колония-қоныс әкімшілігінің өкілі к е з к е л г е н у а қ ы т т а б о л а а л а д ы ;

сотталушының жеке басын куәландыратын белгіленген үлгідегі құжаты болады. Сотталушының жеке басының куәлігі, төлқұжаты мен басқа да жеке құжаттары олардың жеке істерінде сақталады.

2. Сотталғандарға тізбесі түзеу мекемелерінің Ішкі тәртіп ережелерімен белгіленген нәрселер мен заттарды колония-қоныс аумағына әкелуге, пайдалануға және сақтауға тыйым салынады.

3. Еңбек шартын жасасу мен тоқтатуды және басқа жұмысқа көшіруді қоспағанда, сотталғандардың еңбегі Қазақстан Республикасының еңбек заңнамасымен реттеледі. Сотталған адаммен еңбек шартын жасасуды, тоқтатуды және оны басқа жұмысқа ауыстыруды жұмыс беруші колония-қоныс әкімшілігінің рұқсатымен ж ү з е г е а с ы р а а л а д ы .

3-1. Колония-қоныс әкімшілігі сотталған адамдарды түзеу мекемесінің кәсіпорындарына жұмысқа орналастырады. Ондай мүмкіндік болмаған жағдайда, сотталған адам әкімшіліктің рұқсатымен колония-қоныс шегінен тыс, бірақ колония-қоныс орналасқан тиісті облыс (республикалық маңызы бар қала, астана) шегінде орналасқан ұйымдарға колония-қоныс әкімшілігі мен жұмыс беруші арасындағы

шарттардың негізінде және сотталған адамдарды тиісінше қадағалауды қамтамасыз ету жағдайында жұмысқа орналастырылуы мүмкін. Сотталған адамдар дара еңбек қызметімен айналыса алады. Колония-қоныс әкімшілігі мынадай жағдайларда: қылмыстық-атқару жүйесінің жоғары тұрған органдарының жазбаша нұсқауы бойынша; оны босату кезінде; төтенше немесе соғыс жағдайы енгізілген кезде; сотталған адам жазаны өтеудің белгіленген тәртібін бұзғанда; жұмыс беруші шарт бойынша міндеттемелерін орындамағанда сотталған адамды жұмыс объектісінен шақыртып алуға міндетті.

4. Сотталғандарға колония-қоныс орналасқан тиісті облыс (республикалық маңызы бар қала, астана) аумағының шегінде орналасқан жоғары және орта білімнен кейінгі ұйымдарда сырттай оқуға рұқсат етіледі.

Ескерту. 125-бапқа өзгерту енгізілді - Қазақстан Республикасының 2007.03.26. N 240 (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-баптан қараңыз), 2007.05.15. N 253, 2007.07.27. N 320 (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-баптан қараңыз) Заңдарымен.

126-бап. Түрмелер

1. Түрмелерде жаза мерзімінің бір бөлігін түрмеде өтеумен бес жылдан астам мерзімге бас бостандығынан айыруға сотталғандар, сондай-ақ жалпы, қатаң және ерекше режимдердегі түзеу колонияларында жазаны өтеудің белгіленген тәртібін бұзғаны үшін үш жылға дейінгі мерзімге түрмеге көшірілген сотталғандар, сондай-ақ өлім жазасын орындауға мораторий енгізілгенге дейін немесе мораторий қолданылған уақытта өздеріне қатысты өлім жазасы туралы үкім күшіне енген адамдар ұсталады. Түрмелерде сондай-ақ осы Кодекстің 72-бабында көрсетілген негіздер бойынша сондағы сотталғандар ұсталуы мүмкін.

2. Түрмелерде жалпы және қатаң режимдер белгіленеді.

3. Қатаң режимде осы түзеу мекемесіне келіп түскен сотталғандар мен жалпы режимнен көшірілген сотталғандар ұсталады.

4. Сотталған жүкті әйелдер мен жанында жас балалары бар сотталған әйелдерді, сондай-ақ I және II топтағы мүгедектер болып табылатын сотталғандарды қатаң режимде ұстауға болмайды.

5. Қатаң режимге жазалау мерзімінің кемінде бір жылын өтеуі бойынша сотталғандар жалпы режимге көшірілуі мүмкін.

6. Жалпы режимде жазасын өтеуші, жазаны өтеудің белгіленген тәртібін қасақана бұзушылар деп танылған сотталғандар қатаң режимге көшіріледі. Жалпы режимге қайта көшіру осы баптың 5-тармағында көзделген тәртіппен жүргізілуі мүмкін.

Ескерту. 126-бапқа өзгерту енгізілді - Қазақстан Республикасының 2004.03.10. N 529 Заңымен.

127-бап. Түрмелерде бас бостандығынан айыруды өтеудің жағдайлары

1. Бас бостандығынан айыруға сотталғандар түрмелерде жабылатын жалпы камераларда ұсталады. Сотталғандар қажет болған жағдайларда түрме бастығының дәлелді қаулысы бойынша және прокурордың келісімімен жалғыз адамдық камераларда ұсталуы мүмкін.

2. Сотталғандарды камералар бойынша орналастыру осы Кодекстің 75-бабында көзделген талаптар сақтала отырып жүргізіледі. Өлім жазасын орындауға мораторий енгізілгенге дейін немесе мораторий қолданылған уақытта өздеріне қатысты өлім жазасы туралы үкім күшіне енген адамдар басқа сотталғандардан оқшау, жалғыз адамдық камераларда ұсталады. Сонымен бірге жалпы және қатаң режимдегі сотталғандар бөлек ұсталады. Бір түзеу мекемесінен екіншісіне ауыстырылған сотталғандар, шаруашылық қызмет көрсету жөніндегі жұмыстарды орындау үшін түрмеде қалдырылған сотталғандар басқа сотталғандардан оқшау және бөлек ұсталады.

3. Түрмелерде ұсталатын сотталғандардың сейілдеуі камера бойынша күндізгі уақытта арнайы жабдықталған түрме аумағы бөлігінің ашық ауласында жүргізіледі. Сотталғанның сейілдеуі ол ішкі тәртіп ережелерін бұзған жағдайда мерзімінен бұрын тоқтатылуы мүмкін.

4. Жалпы режимде жазасын өтеуші сотталғандарға: тамақ өнімдері мен бірінші кезекте қажетті нәрселерді сатып алуға өздерінің жеке шоттарындағы қаражаттан ай сайын үш айлық есептік көрсеткішке дейінгі мөлшерде жұмсауға; жыл ішінде екі қысқа мерзімді кездесуге және екі ұзақ уақыт кездесуге; жыл ішінде екі посылка немесе сәлемдеме және екі бандероль алуға; ұзақтығы бір жарым сағаттық сейілдеуді пайдалануға рұқсат етіледі.

5. Жазасын қатаң режимде өтеуші сотталғандарға:

тамақ өнімдері мен бірінші кезекте қажетті нәрселерді сатып алуға өздерінің жеке шоттарындағы қаражаттан ай сайын бір айлық есептік көрсеткішке дейінгі мөлшерде жұмсауға; жыл ішінде екі қысқа мерзімді кездесуге; жыл ішінде бір посылка мен бір бандероль алуға; ұзақтығы бір сағаттық сейілдеуді пайдалануға рұқсат етіледі.

Ескерту. 127-бапқа өзгерту енгізілді - Қазақстан Республикасының 2004.03.10. N 529, 2007.03.26. N 240 (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-баптан қараныз) Заңдарымен.

17-тарау. КӘМЕЛЕТКЕ ТОЛМАҒАН СОТТАЛҒАНДАРДЫҢ БАС БОСТАНДЫҒЫНАН АЙЫРУ ТҮРІНДЕГІ ЖАЗАНЫ ӨТЕУ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ

128-бап. Тәрбиелеу колонияларында жазаны өтеу тәртібі

1. Тәрбиелеу колонияларында жазаны өтеудің дағдылы, жеңілдетілген, жеңілдікті және қатаң жағдайлары белгіленеді.

2. Тәрбиелеу колонияларында жазаны өтеудің дағдылы жағдайларына тәрбиелеу колонияларына келген сотталғандар, сондай-ақ жазаны өтеудің қатаң, жеңілдетілген немесе жеңілдікті жағдайларынан көшірілген сотталғандар жазасын өтейді.

3. Жазаны өтеудің белгіленген тәртібін бұзғаны үшін жазасы болмаған және еңбек пен оқуға адал қараған кезінде сотталғандар:

бас бостандығынан айыру түріндегі жазаны алғаш рет өтеуші еркек жынысты адамдар, сондай-ақ әйел жынысты сотталған адамдардың барлық санаты - дағдылы жағдайларда жаза мерзімінің кемінде үш айын өтеуі бойынша;

бұрын бас бостандығынан айыру түріндегі жазаны өтеген еркек жынысты адамдар - дағдылы жағдайларда жаза мерзімінің кемінде алты айын өтеуі бойынша дағдылы жағдайлардан жеңілдетілген жағдайларға көшірілуі мүмкін.

4. Жазасын жеңілдетілген жағдайларда өтеуші, жазаны өтеудің белгіленген тәртібін қасақана бұзушылар деп танылған сотталғандар дағдылы жағдайларға көшірілуі мүмкін. Жеңілдетілген жағдайларға қайта көшіру осы баптың 3-тармағында белгіленген тәртіппен жүргізіледі.

5. Жазасын жеңілдетілген жағдайларда өтеуші сотталғандар шартты-мерзімінен бұрын босатылуға әзірленуі үшін жеңілдікті жағдайларға көшіріледі.

6. Жазаны өтеудің белгіленген тәртібін қасақана бұзушылар деп танылған жазасын жеңілдікті жағдайларда өтеуші сотталғандар жеңілдетілген немесе дағдылы жағдайларға көшірілуі мүмкін. Жеңілдікті жағдайларға қайта көшіру жеңілдетілген жағдайларға оралғаннан кейін алты айдан ерте жүргізілмейді.

7. Жазаны өтеудің белгіленген тәртібін қасақана бұзушылар деп танылған сотталғандар дағдылы және жеңілдетілген жағдайлардан үш айдан алты айға дейінгі мерзімге қатаң жағдайларға көшірілуі мүмкін.

8. Бас бостандығынан айыру орындарында әдейі жасаған қылмыстары үшін сотталғандар жазаның алғашқы алты айын қатаң жағдайларда өтейді, бұдан соң жазаны өтеудің белгіленген тәртібін бұзғаны үшін жазасы болмаған кезде олар дағдылы жағдайларға көшіріледі.

9. Сотталғандарды жазаны өтеудің бір жағдайынан екіншісіне көшіруді колонияның оқу-тәрбие кеңесінің ұсынуы бойынша колония бастығы жүргізеді, бұған топ тәрбиешілері кеңесінің ұсынуы бойынша жүргізілетін дағдылы жағдайдан жеңілдетілген жағдайға көшіру қосылмайды.

129-бап. Тәрбиелеу колонияларында жазаны өтеудің жағдайлары

1. Жазасын дағдылы жағдайларда өтеуші сотталғандар жатақханаларда немесе құлыпталатын үй-жайларда тұрады. Оларға:

тамақ өнімдері мен бірінші кезекте қажетті нәрселерді сатып алуға өздерінің жеке шоттарындағы қаражаттан ай сайын жеті айлық есептік көрсеткішке дейінгі мөлшерде жұмсауға; жыл ішінде сегіз қысқа мерзімді және төрт ұзақ уақыт кездесуге; жыл ішінде он посылка немесе сәлемдеме және он бандероль алуға рұқсат етіледі.

2. Жазасын жеңілдетілген жағдайларда өтеуші сотталғандар жатақханаларда немесе құлыпталатын үй-жайларда тұрады. Оларға:

тамақ өнімдері мен бірінші кезекте қажетті нәрселерді сатып алуға өздерінің жеке шоттарындағы қаражаттан ай сайын он екі айлық есептік көрсеткішке дейінгі мөлшерде жұмсауға; жыл ішінде он бес қысқа мерзімді және алты ұзақ уақыт кездесуге рұқсат етіледі. Тәрбиелеу колониясы әкімшілігінің рұқсаты бойынша ұзақ уақыт кездесулерді тәрбиелеу колониясынан тыс жерде өткізуге болады;

жыл ішінде он төрт посылка немесе сәлемдеме және он төрт бандероль алуға рұқсат етіледі.
3. Жазасын жеңілдікті жағдайларда өтеуші сотталғандар әдетте күзетсіз, бірақ қадағаланып, тәрбиелеу колонияларынан тыс жерлерде жақсартылған тұрғын үй-жайларда тұрады. Оларға: тамақ өнімдері мен бірінші кезекте қажетті нәрселерді сатып алуға жеке шоттарындағы қаражатты шектеусіз жұмсауға; ақшаны пайдалануға; посылкаларды, сәлемдемелер мен бандерольдарды шектеусіз алуға; шектеусіз қысқа мерзімді кездесулерге, сондай-ақ жыл ішінде колониядан тыс тұрып алты ұзақ уақыт кездесуге;

азаматтық үлгідегі киім мен аяқ киімді пайдалануға рұқсат етіледі.
4. Жазасын қатаң жағдайларда өтеуші сотталғандар оқудан немесе жұмыстан бос уақытында жабылатын оқшауланған тұрғын үй-жайларда тұрады. Оларға: тамақ өнімдері мен бірінші кезекте қажетті нәрселерді сатып алуға өздерінің жеке шоттарындағы қаражаттан ай сайын төрт айлық есептік көрсеткішке дейінгі мөлшерде жұмсауға; жыл ішінде алты қысқа мерзімді және екі ұзақ уақыт кездесуге; жыл ішінде алты посылка немесе сәлемдеме және алты бандероль алуға рұқсат етіледі.

Ескерту. 129-бапқа өзгерту енгізілді - ҚР 2007.03.26 N 240 (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-баптан қараңыз), 2011.11.09 N 490-IV (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Зандарымен.

130-бап. Бас бостандығынан айыруға сотталғандарға тәрбиелеу колонияларында қолданылатын көтермелеу шаралары

Жақсы мінез-құлқы, оқу мен еңбекке адал қарағаны, өздігінен қызмет ету ұйымдарының жұмысына және тәрбиелік шараларға белсене қатысқаны үшін осы Кодекстің 109-бабында көзделгендермен қатар сотталғандарға мынадай көтермелеу шаралары қолданылады: колония қызметкерлері ертіп жүріп, тәрбиелеу колониясынан тыс жердегі мәдени ойын-сауық және спорт шараларына бару құқығын беру; ата-аналары немесе басқа жақын туыстары ертіп жүріп, колониядан тыс жерге шығу құқығын беру; тәртіптік оқшаулау орнынан мерзімінен бұрын босату.

131-бап. Бас бостандығынан айыруға сотталғандарға тәрбиелеу колонияларында көтермелеу шараларын қолданудың ерекшеліктері

1. Көтермелеу ретінде колония қызметкерлері ертіп жүріп, тәрбиелеу колониясынан тыс жердегі мәдени ойын-сауық және спорт шараларына бару немесе ата-аналары немесе басқа жақын туыстары ертіп жүріп, колониядан тыс жерге шығу құқығы берілген сотталғандарға өздеріне тиесілі азаматтық үлгідегі киім беріледі.

2. Көтермелеу ретінде түнгі уақытта өткізілетін мәдени ойын-сауық, спорт және өзге де шараларға баруға жол берілмейді.

3. Колониядан тыс жерге шығудың ұзақтығын колонияның бастығы белгілейді, бірақ бұл сегіз сағаттан аспауы керек.

132-бап. Бас бостандығынан айыруға сотталғандарға тәрбиелеу колонияларында қолданылатын жазалау шаралары

Жазаны өтеудің белгіленген тәртібін бұзғаны үшін сотталғандарға осы Кодекстің 111-бабында көзделгендермен қатар мынадай жазалау шаралары қолданылуы мүмкін: бір ай бойы кинофильмдер көру құқығынан айыру; оқуға шығарып, жеті тәулікке дейінгі мерзімге тәртіптік оқшаулау орнына орналастыру.

133-бап. Бас бостандығынан айыруға сотталғандарға тәрбиелеу колонияларында жазалау шараларын қолданудың тәртібі

1. Тәртіптік оқшаулау орнына шығарылған сотталғандарға ұзақ уақыт кездесулерге, телефон арқылы сөйлесуге, тамақ өнімдері мен бірінші кезекте қажетті нәрселерді сатып алуға, посылкалар, сәлемдемелер мен бандерольдар алуға, стол ойындарын пайдалануға және темекі тартуға тыйым салынады. Олар ұзақтығы екі сағаттық күн сайынғы сейілдеуді пайдалануға құқылы.

2. Тәртіптік оқшаулау орнына шығарылған сотталғандарға тәртіптік оқшаулау орнынан шығарудан басқа барлық жазалау шараларын қолдануға болады.

3. Сотталушыны тәртіптік оқшаулау орнынан мерзімінен бұрын босатуды көтермелеу шарасы ретінде осы жазалауды қолданған адам шешеді, сондай-ақ медициналық көрсеткіштер бойынша шешіледі.

134-бап. Сотталғандарға көтермелеу және жазалау шараларын қолданушы тәрбиелеу колониясының лауазымды адамдары

1. Көтермелеу және жазалау шараларын қолдану құқығын тәрбиелеу колониясының бастығы немесе оның орнындағы адам толық көлемінде пайдаланады.
2. Топтардың бастықтары мынадай көтермелеу шараларын қолдануға құқылы:
а л ғ ы с ж а р и я л а у ;
тамақ өнімдері мен бірінші кезекте қажетті нәрселерді сатып алуға қосымша ақша жұмсауға рұқсат ету;
топ бастығының бұрын қолданған жазасын мерзімінен бұрын алу.
3. Бөлімшелердің тәрбиешілері мынадай көтермелеу шараларын қолдануға құқылы:
а л ғ ы с ж а р и я л а у ;
бөлімше тәрбиешісінің бұрын қолданған жазасын мерзімінен бұрын алу.
4. Топтардың бастықтары мынадай жазалау шараларын қолдануға құқылы:
е с к е р т у н е м е с е с ө г і с ;
бір ай бойы кинофильмдер көру құқығынан айыру.
5. Бөлімшелердің тәрбиешілері мынадай жазалау шараларын қолдануға құқылы:
е с к е р т у н е м е с е с ө г і с .

Ескерту. 134-бапқа өзгерту енгізілді - Қазақстан Республикасының 2007.03.26. N 240 (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-баптан қараңыз) Заңымен.

135-бап. Кәмелетке толған, бас бостандығынан айыруға сотталғандарды тәрбиелеу колонияларында қалдыру

1. 18 жасқа толған, бас бостандығынан айыруға сотталғандар, әдетте, тәрбиелеу колонияларында қалдырылады, бірақ олар әрі дегенде 20 жасқа толғанға дейін болады.
2. 18 жасқа толған және тәрбиелеу колонияларында қалдырылған сотталғандарға сотталған кәмелетке толмағандар үшін жазаны өтеудің жағдайлары, тамақтандыру және материалдық-тұрмыстық қамтамасыз ету нормалары қолданылады. 18 жасқа толған адамдардың еңбек жағдайлары Қазақстан Республикасының еңбек заңнамасына сәйкес белгіленеді.
3. 18 жасқа толған сотталғандарды тәрбиелеу колониясында қалдыруды колония бастығының ұсынысы бойынша сот жүргізеді.

136-бап. Бас бостандығынан айыруға сотталғандарды тәрбиелеу колонияларынан түзеу колонияларына ауыстыру

1. 18 жасқа толған, өзін теріс жағынан көрсеткен сотталғандар жазаларын одан әрі өтеу үшін тәрбиелеу колониясынан жалпы режимдегі түзеу колониясына ауыстырылуы мүмкін.
2. 18 жасқа толған сотталушыны түзеу колониясына ауыстыру туралы шешімді Қазақстан Республикасының қылмыстық іс жүргізу заңдарында белгіленген тәртіппен сот қабылдайды.
3. 20 жасқа толған барлық сотталғандар жазаларын одан әрі өтеу үшін тәрбиелеу колониясы бастығының қаулысымен тәрбиелеу колониясынан жалпы режимдегі түзеу колониясына ауыстырылады.

137-бап. Оқу-тәрбие процесін ұйымдастыру

1. Бас бостандығынан айыруға сотталғандарды түзеу және оларды өз бетінше өмір сүруге даярлау мақсатында сотталғандардың бойында заңды бұзбау мінез-құлқын, еңбек пен оқуға адал қарауды қалыптастыруға, кәсіптік даярлауға, білімі мен мәдени деңгейін көтеруге бағытталған бірыңғай оқу-тәрбие процесі ұйымдастырылады.
2. Тәрбие жұмысы әрбір сотталушының жеке басының дара ерекшеліктері мен бостандықта өмірге ойдағыдай үйренісуі ескеріле отырып жүргізіледі.
3. Сотталғандардың бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білім алуы мен кәсіптік даярлануы тәрбиелеу колониясының кешкі мектептері мен кәсіпорындары негізінде жүзеге асырылады.

Ескерту. 137-бапқа өзгерту енгізілді - Қазақстан Республикасының 2007.07.27. N 320 (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-баптан қараңыз)

138-бап. Тәрбиелеу колонияларының жұмысына қоғамдық бірлестіктердің қатысуы

1. Оқу-тәрбие процесін ұйымдастыру және мекеменің материалдық-техникалық базасын нығайту ісіне, сотталғандарды әлеуметтік қорғау, босатылатындарды еңбекке және тұрмыста жайғастыру мәселелерін шешуде колония әкімшілігіне көмек көрсету үшін тәрбиелеу колониясының жанынан мемлекеттік кәсіпорындардың, мекемелердің, ұйымдардың, қоғамдық бірлестіктер мен азаматтардың өкілдерінен қамқоршылық кеңесі құрылады. Қамқоршылық кеңесін ұйымдастыру мен оның қызметі Қазақстан Республикасының Үкіметі бекітетін ережемен регламенттеледі.

2. Сотталғандарға тәрбие ықпалының тиімділігін арттыру және колония әкімшілігіне көмек көрсету мақсатында тәрбиелеу колониясында топтардың жанынан сотталғандардың ата-аналары мен басқа да жақын туыстарынан ата-аналар комитеті құрылуы мүмкін. Ата-аналар комитеттерінің қызметі тәрбиелеу колониясының бастығы бекітетін ережемен реттеледі.

5 БӨЛІМ. СОТТАЛҒАН ӘСКЕРИ ҚЫЗМЕТШІЛЕРГЕ ҚАТЫСТЫ ӘСКЕРИ ҚЫЗМЕТ БОЙЫНША ШЕКТЕУ, ГАУПТВАХТАДА ҰСТАУ ТҮРІНДЕГІ ЖАЗАЛАРДЫ А Т Қ А Р У

Ескерту. 5-бөлімнің тақырыбына өзгерту енгізілді - ҚР 2009.07.10 N 177-IV, 2011.01.18 № 393-IV (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңдарымен.

18-тарау. ӘСКЕРИ ҚЫЗМЕТ БОЙЫНША ШЕКТЕУ ТҮРІНДЕГІ ЖАЗАНЫ АТҚАРУ

139-бап. Әскери қызмет бойынша шектеу түріндегі жазаны атқарудың тәртібі мен ережелері

1. Соттың үкіміне сәйкес әскери бөлімнің командирі соттан үкімнің көшірмесі мен оны атқару туралы өкім келіп түскен соң үш күннен кешіктірмей бұйрық шығарады, онда сотталған әскери қызметші қандай негізде және қандай мерзім ішінде лауазымды өсіруге және әскери атақ беруге ұсынылмайтыны, кезекті әскери атақ беру үшін еңбек сіңірген жылдарына қандай мерзім есептелмейтіні түсіндіріледі. Сонымен бірге сот үкіміне сәйкес сотталған әскери қызметшінің ақшалай үлесінен әскери қызмет бойынша шектеуді өтеу кезеңінде тиісті бюджетке қандай мөлшер ұсталып қалатыны көрсетіледі. Бұйрық әскери бөлімде жарияланады, сотталған әскери қызметшінің назарына жеткізіледі және атқаруға қабылданады.

2. Үкімнің келіп түскені туралы, тиісті бұйрықтың шығарылғаны туралы және оның атқарылуға қабылданғаны туралы әскери бөлімнің командирі үкімді шығарған сотқа үш күн мерзімде хабарлайды. Бұйрықтың көшірмесі сотқа жіберіледі.

140-бап. Сотталған әскери қызметшінің ақшалай үлесінен ұстап қалу

Сотталған әскери қызметшінің ақшалай үлесінен соттың үкімімен белгіленген ұстап қалу лауазымдық айлықақысынан, әскери атағы бойынша үстемеақысынан, ай сайынғы және өзге үстемеақылары мен басқа да қосымша ақша төлемдерінен есептеледі.

141-бап. Сотталған әскери қызметшінің қызметін өзгерту

1. Әскери қызмет бойынша шектеуге сотталған әскери қызметшінің жазаны атқару тәртібінде соттың үкімімен белгіленген мерзім ішінде лауазымын жоғарылатуға болмайды.

2. Егер жасаған қылмысының сипаты мен өзге де мән-жайлар ескеріле отырып, сотталған әскери қызметшіні бағыныштыларға басшылық етуге байланысты қызметте қалдыру мүмкін болмаса, ол әскери бөлімнің тиісті командирінің шешімі бойынша әскери бөлімнің ішінде де, басқа бөлімге ауыстырылуына байланысты да басқа лауазымға ауыстырылады, бұл туралы үкімді шығарған сотқа хабарланады.

142-бап. Сотталған әскери қызметшімен тәрбие жұмысы

Сотталған әскери қызметшімен әскери бөлімнің командирі жасаған қылмысының сипаты мен қоғамдық қауіптілік дәрежесін, сотталған әскери қызметшінің жеке басын, сондай-ақ оның мінез-құлқы мен әскери қызметке көзқарасын ескере отырып тәрбие жұмысын жүргізеді.

143-бап. Әскери қызмет бойынша шектеу түріндегі жазаны атқарудың тоқтатылуы

Соттың үкімімен және әскери бөлім бойынша жарияланған бұйрықпен белгіленген мерзім аяқталғанға дейін үш күннен кешіктірмей әскери бөлімнің командирі әскери қызмет бойынша шектеу түріндегі жазаның атқарылуын тоқтату туралы оның тоқтатылатын күні көрсетілген бұйрық шығарады. Бұйрықтың көшірмесі үкімді шығарған сотқа жіберіледі.

144-бап. Әскери қызметтен босатылатын сотталған әскери қызметшіні әскери қызмет бойынша шектеу түріндегі жазадан босату немесе оны ауыстыру

Соттың үкімімен белгіленген мерзім аяқталғанға дейін сотталған әскери қызметші Қазақстан Республикасының заңдарында көзделген негіздер бойынша әскери қызметтен босатылуы мүмкін. Бұл жағдайда әскери бөлім командирі сотқа жазаның өтелмей қалған бөлігін жазаның неғұрлым жұмсағырақ түрімен ауыстыру туралы не жазадан босату туралы ұсыныс жолдайды.

19-тарау. СОТТАЛҒАН ӘСКЕРИ ҚЫЗМЕТШІЛЕРГЕ ҚАТЫСТЫ ГАУПТВАХТАДА ҰСТАУДЫ А Т Қ А Р У

Ескерту. 19-тараудың тақырыбына өзгерту енгізілді - ҚР 2011.01.18 № 393-IV (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңымен.

145-бап. Әскери қызметшілердің гауптвахтада ұстауды өтеу орындары

Ескерту. Тақырыпқа өзгерту енгізілді - ҚР 2011.01.18 № 393-IV (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңымен. Гауптвахтада ұстауға сотталған әскери қызметшілер жазаны гауптвахтада өтейді. Офицерлер, сержанттық, старшиналық және қатардағы құрамдардың әскери қызметшілері өзге негіздер бойынша гауптвахтада ұсталатын әскери қызметшілерден бөлек және жеке ұсталады.

Ескерту. 145-бапқа өзгерту енгізілді - ҚР 2007.05.22 N 255, 2011.01.18 № 393-IV (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңдарымен.

146-бап. Сотталғандарды гауптвахтаға жіберу тәртібі

Гауптвахтада ұстауға сотталған әскери қызметшілер жазаны өтеу үшін үкімді атқару туралы соттың өкімі алынғаннан кейін әскери жарғыларда белгіленген тәртіппен үш күн мерзімде гауптвахтаға жіберілуге тиіс.

Ескерту. 146-бапқа өзгерту енгізілді - ҚР 2011.01.18 № 393-IV (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңымен.

147-бап. Сотталғандарды гауптвахтада ұстау тәртібі мен шарттары

1. Гауптвахтада ұстауға сотталғандар құлыпталатын жалпы камераларда қатаң оқшаулау жағдайында жазасын өтейді. Еркектер мен әйелдер бөлек орналастырылады. Гауптвахтада ұстау түріндегі жазаны орындау жөніндегі қызметті ұйымдастыру тәртібі әскери жарғыларда айқындалады. Гауптвахтада ұстауға сотталғандардың айдауылсыз жүруіне тыйым салынады.
2. Гауптвахтада ұстау түріндегі жазаға сотталғандарға: өздерінің жеке шоттарындағы қаражатын ай сайын үш айлық есептік көрсеткішке дейінгі мөлшерде тамақ өнімдері мен бірінші кезекте қажетті заттарды сатып алуға жұмсауға; бірінші кезекте қажетті заттар мен маусымдық киім-кешек салынған посылкалар, сәлемдемелер, б а н д е р о л ь д е р а л у ғ а ; а д в о к а т т а р м е н к е з д е с у г е ; ұзақтығы кемінде бір жарым сағат болатын күнделікті серуен жасауға рұқсат етіледі. Сотталғандарды әскери оқыту әскери қызметші жауынгерлік қызметін өткеріп жүрген уәкілетті мемлекеттік орган әзірлейтін арнайы бағдарлама бойынша ұйымдастырылып, жүргізіледі. Сабақтарды өткізу үшін қажетті оқу-материалдық база жасалады.
3. Ерекше жеке мән-жайлар кезінде гауптвахтада ұстауға сотталғандарға жұбайымен (зайыбымен), жақын туыстарымен телефон арқылы сөйлесуге рұқсат етілуі мүмкін.

Ескерту. 147-бап жаңа редакцияда - ҚР 2011.01.18 № 393-IV (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңымен.

148-бап. Сотталғандарға қолданылатын көтермелеу және жазалау шаралары

1. Сотталғандарға үлгілі мінез-құлқы үшін алғыс немесе бұрын қолданылған жазаны мерзімінен бұрын алу түрінде көтермелеу шаралары қолданылады.
2. Жазаны өтеу тәртібін бұзғаны үшін сотталушыға сөгіс немесе он тәулікке дейінгі мерзімге жалғыз адамдық камераға көшіру түріндегі жаза қолданылуы мүмкін.
3. Көтермелеу және жазалау шараларын қолдану құқығын гарнизонның бастығы пайдаланады.

Ескерту. 148-бапқа өзгерту енгізілді - Қазақстан Республикасының 2007.05.22. N 255 Заңымен.

149-бап. Сотталған әскери қызметшілердің құқықтық жағдайының ерекшеліктері

1. Гауптвахтада ұстау түріндегі жазаны өтеу уақыты әскери қызметтің жалпы мерзіміне және кезекті әскери атақ беруге арналған еңбек сіңірген жылдарына есептелмейді.
2. Жазаны өтеу уақытында сотталушыны кезекті әскери атақ беруге, жоғары қызметке тағайындауға, жаңа қызмет орнына ауыстыруға және әскери қызметтен босатуға ұсынуға болмайды, бұған денсаулығы бойынша қызметке жарамсыз деп танылған жағдайлар қосылмайды.
3. Гауптвахтада ұстауға сотталған әскери қызметшілерге жазасын өтеу уақытында ақшалай үлес т ө л е н б е й д і .

Ескерту. 149-бапқа өзгерту енгізілді - ҚР 2011.01.18 № 393-IV (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңымен.

20-тарау. ТӘРТІПТІК ӘСКЕРИ БӨЛІМДЕ ҰСТАУ ТҮРІНДЕГІ ЖАЗАНЫ АТҚАРУДЫҢ ТӘРТІБІ МЕН ЖАҒДАЙЛАРЫ

150-164-баптар.

Ескерту. 20-тарау алып тасталды - ҚР-ның 2009.07.10. N 177-IV Заңымен.

6 БӨЛІМ. ӨЛІМ ЖАЗАСЫ ТҮРІНДЕГІ ЖАЗАНЫ ОРЫНДАУ

21-тарау. ӨЛІМ ЖАЗАСЫ ТҮРІНДЕГІ ЖАЗАНЫ ОРЫНДАУДЫҢ ТӘРТІБІ МЕН ЖАҒДАЙЛАРЫ

165-бап. Жалпы ережелер

1. Өлім жазасына сотталған адамды ұстаудың жағдайы оны күшейтілген күзетпен және жалғыз адамдық камерада оқшаулаумен қамтамасыз етілуге тиіс.
2. Сотталушы кешірім жасау туралы өтініш берген жағдайда үкімнің орындалуы Қазақстан Республикасының Президенті шешім қабылдағанға дейін тоқтатыла тұрады.
3. Сотталушы кешірім жасау туралы өтініш беруден бас тартқан жағдайда тергеушілік оқшаулау орнының әкімшілігі прокурордың қатысуымен тиісті акт жасайды. <*>
4. Сот үкімінің заңды күшіне енуі, Қазақстан Республикасы Бас прокурорының қадағалау тәртібімен соттың үкіміне қарсылық жасау үшін негіздердің жоқтығы туралы және істі қадағалау тәртібімен қарау үшін негіздердің жоқтығы туралы Қазақстан Республикасы Жоғарғы Соты Төрағасының қорытындылары, сондай-ақ кешірім жасау туралы өтініштің қабылданбағаны туралы хабарлама немесе сотталушының кешірім жасау туралы өтініш беруден бас тартқаны туралы акт өлім жазасы түріндегі жазаны орындау үшін негіз болып табылады.
5. Өлім жазасы туралы үкім ол күшіне енген кезден бастап ерте дегенде бір жыл өткеннен кейін, сондай-ақ өлім жазасын орындауға мораторийдің күші жойылғаннан соң ерте дегенде бір жыл өткеннен кейін орындалады.

Ескерту. 165-бапқа өзгерту енгізілді - Қазақстан Республикасының 2002.12.21. N 363, 2004.03.10. N 529 Заңдарымен.

166-бап. Өлім жазасына сотталған адамның құқықтық жағдайы

1. Үкім заңды күшіне енгеннен кейін сотталушының заңда белгіленген тәртіппен кешірім жасау туралы өтініш беруге құқығы бар. Қазақстан Республикасының Президенті өлім жазасын орындауға мораторий енгізген жағдайда, сотталғанның мораторий енгізілгенге дейін не ол қолданылған уақытта өтініш бергеніне немесе бермегеніне қарамастан, мораторийдің күші жойылғаннан кейін де бір жыл ішінде кешірім жасау туралы өтінішпен жүгінуге құқығы бар.

2. О л :

заңда көзделген тәртіппен қажетті азаматтық-құқықтық және неке-отбасылық қатынастарды ресімдеуге; заң көмегін алуға және олардың құпиялылығын қамтамасыз ететін жағдайларда, ұзақтығы мен санына шек қойылмай адвокатпен кездесуге; қажетті медициналық көмек алуға; хаттарды шек қойылмай алуға және жіберуге; зайыбымен, жақын туыстарымен ай сайын бір қысқа мерзімді кездесуге; дін қызметшісімен кездесуге; күн сайын ұзақтығы отыз минут болатын сейілдеуді пайдалануға; тамақ өнімдері мен бірінші кезекте қажетті нәрселерді сатып алуға қатаң режимдегі түзеу колониясында ұсталатын сотталғандар үшін көзделген мөлшерде ақша жұмсауға құқылы.

3. Өздері жөніндегі сот үкімі заңды күшіне енген, бірақ кешірім жасау мәселесі шешілмеген не кешірім жасау туралы өтініші қанағаттандырылған өлім жазасына сотталғандар жазасын одан әрі өтеу үшін түзеу мекемесіне жіберілгенге дейін осы Кодекстің 123-бабында көзделген жағдайларда ұсталады.
4. Өздері жөніндегі кешірім жасау туралы өтініш қабылданбаған өлім жазасына сотталғандар үкімді орындау үшін тиісті мекемелерге жіберілгенге дейін осы Кодекстің 127-бабының 5-тармағында көзделген жағдайларда ұсталады.

Ескерту. 166-бапқа өзгерту енгізілді - ҚР 2001.03.16 N 163, 2004.03.10 N 529, 2009.12.11 N 230-IV (2010 жылғы 1 қаңтардан бастап қолданысқа енгізіледі) Заңдарымен.

167-бап. Өлім жазасын орындау тәртібі

1. Өлім жазасы жария етпей ату жолымен орындалады. Бірнеше адамға қатысты өлім жазасын орындау әрбіреуіне қатысты жеке және өзгелері жоқта орындалады.
2. Өлім жазасын орындау кезінде прокурор, өлім жазасы атқарылатын мекеменің өкілі және дәрігер болады.
3. Сотталушының өлгенін дәрігер куәландырады. Сот үкімінің орындалғаны туралы хаттама жасалады, оған осы баптың 2-тармағында аталған адамдар қол қояды.
4. Жазаны атқарған органның әкімшілігі үкім шығарған сотқа, сондай-ақ сотталған адамның зайыбына немесе жақын туыстарының біріне өлім жазасының атқарылғаны туралы хабарлауға міндетті. Өліктің

жерленген жері туралы туыстарына жерленген кезден екі жыл өткен соң хабарланады.
5. Азаматтық хал актілерін жазу органына әкімшілік белгілеген үлгіде хабарлама жібереді және туыстарына олардың өлуі туралы куәлікті қайдан алуына болатын орынды хабарлайды.
Ескерту. 167-бапқа өзгерту енгізілді - ҚР 2009.12.10 N 228-IV (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-б. қараңыз) Заңымен.

7 БӨЛІМ. ЖАЗАНЫ ӨТЕУДЕН БОСАТУ. ЖАЗАСЫН ӨТЕУДЕН БОСАТЫЛҒАН СОТТАЛҒАНДАРҒА КӨМЕК ЖӘНЕ ОЛАРҒА БАҚЫЛАУ ЖАСАУ **22-тарау. ЖАЗАНЫ ӨТЕУДЕН БОСАТУ**

168-бап. Жазаны өтеуден босатудың негіздері

Жазаны өтеуден босатудың негіздері мыналар болып табылады:
сот үкімі бойынша тағайындалған жаза мерзімін өтеу;
іс бойынша ақтау үкімі шығарылған немесе іс жүргізудің қысқартылуына байланысты сот үкімі күшінің жоюлы;
жазаны өтеуден шартты-мерзімінен бұрын босату;
жазаның өтелмеген бөлігін жазаның неғұрлым жұмсақ түрімен ауыстыру;
кешірім жасау немесе рақымшылық жасау;
денсаулық сақтау саласындағы уәкілетті органмен келісім бойынша қылмыстық-атқару қызметі саласындағы уәкілетті орган бекітетін тізбеде көзделген, сотталған адамның мүгедектігі немесе сырқаты; заңда көзделген өзге де негіздер.

Ескерту. 168-бапқа өзгеріс енгізілді - ҚР 2007.03.26 N 240 (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-баптан қараңыз) , 2012.01.18 N 547-IV (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңдарымен.

169-бап. Жазаны өтеуден мерзімінен бұрын босатуға ұсыну тәртібі

1. Алынып тасталды - ҚР 2009.12.10 N 228-IV (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-б. қараңыз) Заңымен.

- 1-1. Сотталған заңда белгіленген жаза мерзімінің бір бөлігін өтеген кезде жазаны орындайтын орган бес күн мерзімде жазбаша түрде сотталғанға жазаны өтеуден мерзімінен бұрын шартты түрде босату туралы мәселені қарау немесе жазаның өтелмеген бөлігін жазалаудың неғұрлым жұмсақ түрімен ауыстыру үшін сотқа өтініш беру құқығының туындағаны туралы хабарлауға міндетті.
2. Кешірім жасауға ұсынылатын сотталушы жөнінде жазаны атқарушы мекеме немесе орган Қазақстан Республикасының заңдарында белгіленген тәртіппен тиісті өтініш енгізеді.
3. Сотталғанның жазаны өтеуден мерзімінен бұрын шартты түрде босату туралы, жазаның өтелмеген бөлігін жазаның неғұрлым жұмсақ түрімен ауыстыру туралы және кешірім жасау туралы өтінішіне жазаны орындайтын орган оның жазасын өтеу кезіндегі жеке басын, мінез-құлқын, еңбек пен оқуға қатынасын сипаттайтын деректерді қоса береді.
4. Рақымшылық жасауды қолдану тәртібін рақымшылық жасау туралы актіні шығарушы орган белгілейді.

5. Жүйке бұзылуы салдарынан жазаны өтеуден босату туралы ұсынысты сотқа жазаны атқарушы мекеменің немесе органның бастығы енгізеді. Ұсыныспен бірге медициналық комиссияның қорытындысы және сотталушының жеке ісі жолданады.

6. Ауыр сырқатқа байланысты жазаны өтеуден босату туралы ұсынысты сотқа жазаны атқарушы мекеменің немесе органның бастығы енгізеді. Ұсыныспен бірге сотқа медициналық немесе медициналық-әлеуметтік сараптау комиссиясының қорытындысы мен сотталушының жеке ісі жолданады. Ұсыныста сотталушының жазасын өтеу кезіндегі мінез-құлқын сипаттайтын деректер болуға тиіс.

7. Қоғамдық жұмыстарға, түзеу жұмыстарына тарту немесе бас бостандығын шектеу түріндегі жазаға сотталған адамдар I және II топтағы мүгедек деп танылған жағдайда жазаны атқарушы мекеме немесе орган оны жазасын өтеуден мерзімінен бұрын босату туралы ұсыныс енгізеді.

8. Қоғамдық жұмыстарға, түзеу жұмыстарына тарту немесе бас бостандығын шектеу түріндегі жазаға сотталған әйелдердің жүктілігі анықталған жағдайда жазаны атқарушы мекеменің немесе органның бастығы сотқа жүктілігі мен тууы бойынша демалыс берген күннен бастап оның жазасын өтеуін кейінге қалдыру туралы ұсыныс енгізеді.

9. Сотталған жазаны өтеуден мерзімінен бұрын шартты түрде босату туралы немесе жазаның өтелмеген бөлігін жазаның неғұрлым жұмсақ түрімен ауыстыру туралы өтініш бергеннен кейін он күннің ішінде, жазаны орындайтын орган осы баптың үшінші бөлігінде аталған материалдарды және сотталғанның жеке ісін қоса бере отырып, оны сотқа жіберуге, сондай-ақ бас бостандығынан айыру орындарында заңдардың

қолданылуын қадағалауды жүзеге асыратын прокурорды жазбаша нысанда хабардар етуге міндетті.

10. а л ы п т а с т а л д ы

11. Сот шартты-мерзімінен бұрын босатудан, жазаның өтелмеген бөлігін неғұрлым жұмсағырақ түрімен ауыстырудан бас тартқан жағдайда, осы негіздердің кез келгені бойынша қайта өтініш енгізу бас тарту туралы қаулы шығарылған күннен бастап алты айдан ерте орын алмауы керек.

12. Шартты-мерзімінен бұрын босатылғандар, сондай-ақ бас бостандығын шектеу түріндегі жазаға сотталғандар, егер олар заңда көзделген жағдайларда түзеу мекемелеріне жіберілген болса, жазаны өтеуден шартты-мерзімінен бұрын босатуға немесе жазаның өтелмеген бөлігін неғұрлым жұмсағына ауыстыруды шартты-мерзімінен бұрын босатудан бас тарту туралы сот шешімі шығарылған күннен бастап ерте дегенде бір жыл өткен соң қайта ұсынуға болады.

Ескерту. 169-бапқа өзгерту енгізілді - ҚР 2000.05.05 N 47, 2007.03.26 N 240 (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-баптан қараңыз), 2009.12.10 N 228-IV (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-б. қараңыз), 2011.11.09 N 490-IV (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңдарымен.

170-бап. Өмір бойы бас бостандығынан айыруға сотталғандарды шартты-мерзімінен бұрын босатуға ұсынудың ерекшеліктері

1. Өмір бойы бас бостандығынан айырудан шартты-мерзімінен босату сотталушының алдыңғы үш жылдың ішінде жазаны өтеудің белгіленген тәртібін қасақана бұзушылығы болмаған жағдайда ғана қ о л д а н ы л а д ы .

2. Өмір бойы бас бостандығынан өтеу кезеңінде жаңадан ауыр немесе аса ауыр қылмыс жасаған сотталғандар шартты-мерзімнен бұрын босатуға ұсынылмайды.

3. Сот сотталушыны шартты-мерзімнен бұрын босатудан бас тартқан жағдайда сот бас тарту туралы шешім қабылдаған күннен бастап ерте дегенде үш жыл өткен соң қайталап ұсыныс енгізу орын алуы мүмкін.

171-бап. Жүкті әйелдер және жас балалары бар әйелдер және жас балаларды жалғыз өзі тәрбиелейтін еркектер жөнінде жазаның атқарылу мерзімін кейінге қалдыру

1. Түзеу колониясында жазасын өтеуші жүкті әйелдер мен жас балалары бар әйелдерге және жас балаларды жалғыз өзі тәрбиелейтін еркектерге сот тиісінше бес жылға дейінгі, бірақ бала он төрт жасқа толғаннан аспайтын мерзімге жазаның атқарылуын кейінге қалдыруы мүмкін.

2. Жазаның атқарылуын кейінге қалдыру жеке адамға қарсы ауыр және аса ауыр қылмыстар жасағаны үшін бес жылдан артық мерзімге сотталған адамдарға қолданылмайды.

3. Түзеу колониясының әкімшілігі сотқа сотталған адамға жазаны қолдануды кейінге қалдыру туралы ұсыныс немесе оның тиісті өтінішін жолдайды. Оған қылмыстық-атқару инспекциясы жасаған сотталған адамның мінездемесі, сотталған адамды және баланы қабылдауға, оларға тұрғын үй беруге және тұруы үшін қажетті жағдайлар жасауға келіскен туысқандарының тұрғын үй-тұрмыстық жағдайларын тексеру актісі, жүктілігі туралы медициналық қорытынды не баласының бар екендігі туралы анықтама, сондай-ақ сотталған адамның жеке ісі қоса тіркеледі.

4. Түзеу колониясының әкімшілігі сотталған адам жөнінде жазаның атқарылуын кейінге қалдыру туралы сот қаулысын алған соң оны босатады. Сотталған адамнан өзінің тұратын жері бойынша қылмыстық-атқару инспекциясына барып жеткен күнінен бастап үш күн мерзімде баруы туралы қолхат а л ы н а д ы .

5. Сотталған адам тұратын жеріне мемлекет есебінен өзі барады.

6. Босатылған күнінде сотталған адамның тұратын жері бойынша қылмыстық-атқару инспекциясына босатылған күні көрсетіліп, жазаның атқарылу мерзімін кейінге қалдыру туралы сот ұйғарымының к ө ш і р м е с і ж і б е р і л е д і .

7. Қылмыстық-атқару инспекциясы сотталған адам келген соң үш тәулік ішінде оны есепке алуға, босатылған орны бойынша түзеу колониясынан жеке ісін сұратуға міндетті және бұдан әрі оның жүріс-тұрысын бақылауды жүзеге асырады.

Ескерту. 171-бапқа өзгерту енгізілді - ҚР 2000.05.05 N 47, 2002.12.21 N 363, 2009.12.10 N 228-IV (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-б. қараңыз), 2011.11.09 N 490-IV (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңдарымен.

172-бап. Жазасын атқаруды кейінге қалдыру ережелерін сақтамаудың салдары

Ескерту. Тақырыпқа өзгерту енгізілді - ҚР 2009.12.10 N 228-IV (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-б. қараңыз), 2011.11.09 N 490-IV (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңдарымен.

1. Сотталған адам, осы Кодекстің 171-бабында көрсетілгеніндей, босаған күнінен бастап екі апта мерзімде келмеген жағдайда қылмыстық-атқару инспекциясы белгіленген тәртіппен іздеу жариялайды.
2. Қоғамдық тәртіпті бұзуға жол берген, өзіне жазаны атқаруды кейінге қалдыру қолданылған сотталған адам, егер өзі жөнінде мерзімін кейінге қалдыру кезеңінде әкімшілік жазалары не тәртіптілік немесе қоғамдық ықпал ету шаралары қолданылған болса, не егер бұл адам баланы тәрбиелеуден немесе оны күтіп-бағудан жалтарса, қылмыстық атқару инспекциясы жазбаша ескерту жасайды.
3. Егер сотталған адам баласынан бас тартса, не жасырынса немесе баланы тәрбиелеуден, немесе қылмыстық-атқару инспекциясы шығарған екі мәрте жазбаша ескертуден кейін қоғамдық тәртіпті бұзуды жалғастырса, инспекция сотқа оның тұрғылықты жері бойынша жазаны атқаруды кейінге қалдырудың күшін жою және сотталған адамды сот үкімімен тағайындалған жазаны өтеуге жіберу туралы ұсыныс енгізеді. Ұсынысқа жазаны атқаруды кейінге қалдыру туралы сот шешімінің көшірмесі қоса тіркеледі.
4. Жазаны өтеуді кейінге қалдыру мерзімі аяқталғаннан кейін немесе бала өлген жағдайда не жүктілік үзілген ретте қылмыстық-атқару инспекциясы сотталған адамның тұратын жері бойынша оның мінез-құлқын ескере отырып, сотталған адамды жазасының қалған бөлігін өтеуден босату туралы не жазаның өтелмеген бөлігін неғұрлым жұмсағымен ауыстыру туралы, не оны түзеу мекемесіне жіберу туралы ұсыныс жолдайды.

Ескерту. 172-бапқа өзгерту енгізілді - ҚР 2002.12.21 N 363, 2009.12.10 N 228-IV (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-б. қараңыз), 2011.11.09 N 490-IV (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңдарымен.

173-бап. Жазаны өтеудің тоқтатылуы және босату тәртібі

1. Белгілі бір лауазымда болу немесе белгілі бір қызметпен айналысу құқығынан айыру, қоғамдық жұмыстарға, түзеу жұмыстарына тарту, бас бостандығын шектеу, гауптвахтада ұстау, бас бостандығынан айыру, сондай-ақ әскери қызмет бойынша шектеу түріндегі жазаны өтеу заңға сәйкес жазаның мерзіміне енгізілуі мүмкін өзгерістер ескеріле отырып, жаза мерзімінің соңғы күнінде тоқтатылады.
2. Гауптвахтада ұстауға және бас бостандығынан айыруға сотталғандар жаза мерзімінің соңғы күнінің бірінші жартысында босатылады. Егер жаза мерзімі демалыс немесе мереке күні бітетін болса, сотталушы жазаны өтеуден демалыс алдындағы немесе мереке алдындағы күні босатылады. Жазаның мерзімі айлармен есептелген жағдайда ол соңғы айдың тиісті күнінде, ал егер бұл айда тиісті күн болмаса - сол айдың соңғы күнімен бітеді.

3. Сотталушыға босатылған кезде оған тиесілі заттары мен құндылықтары, оның жеке шотында сақтаулы ақшасы мен жеке құжаттары, сондай-ақ жазасын өтегені туралы немесе жазадан босатылғаны туралы құжат беріледі.

4. Гауптвахтада ұстауға немесе бас бостандығынан айыру түріндегі жазадан босатылатын сотталушы адамның жеке ісінде сақтаулы тұрған төлқұжаты немесе жеке басының куәлігі, еңбек кітапшасы мен зейнеткерлік куәлігі, сондай-ақ өзге де жеке құжаттары оған босатылған кезде қолына беріледі. Сотталушының жеке ісінде төлқұжаты, жеке басының куәлігі, еңбек кітапшасы мен зейнеткерлік куәлігі болмаған жағдайда жазаны атқарушы мекеменің әкімшілігі олардың алынуына алдын-ала шаралар қолданады.

5. Жазаны өтеуден мерзімінен бұрын босату тиісті құжаттар түскен күні, ал егер құжаттар жұмыс күні аяқталған соң алынса - келесі күні таңертең жүргізіледі.

6. Қылмыстық-атқару инспекциясы түзеу жұмыстары түріндегі жазаның аяқталған күнінде, ал бұл жазадан басқа негіздер бойынша босатылған жағдайда тиісті құжаттарды алған соң келесі жұмыс күнінен кешіктірмей сотталушы жазасын өтеп жатқан кәсіпорынның, мекеменің немесе ұйымның әкімшілігіне оның жалақысынан ұсталып қалатындарды тоқтатуды ұсынуға міндетті. Сотталушыға жазасын өтегені туралы құжат беріледі.

7. Ақтау негіздері бойынша қылмыстық істің қысқартылуына, ақтау үкімінің шығарылуына байланысты үкімнің күші жойылуы себепті жазаны өтеуден босатылған адамға жазаны атқарушы органның бастығы оның мүлік, еңбек, тұрғын үй және айрылған өзге де құқықтарын қалпына келтіру құқығын түсіндіреді. Босату туралы құжатта сотталушыға мемлекет атынан ресми кешірім сұратылады.

Ескерту. 173-бапқа өзгерту енгізілді - ҚР 2009.07.10 N 177-IV, 2009.12.10 N 228-IV (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-б. қараңыз), 2011.01.18 № 393-IV (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңдарымен.

174-бап. Сотталған әскери қызметшілерді жазасын өтеуден босату

1. Әскери қызмет бойынша шектеуді, гауптвахтада ұстауды өтеуші сотталған әскери қызметшілер жазаны одан әрі өтеуден оларды әскери қызметке жарамсыз ететін ауру болған жағдайда босатылады. Жазаның өтелмеген бөлігі оларға жазаның неғұрлым жұмсағырақ түрімен ауыстырылуы мүмкін.

2. Әскери қызметтен өту кезінде жазаны өтеуші сотталған әскери қызметшілерді Қазақстан Республикасының заңдарында көзделген әскери қызметтен босату үшін өзге де негіздер туындаған жағдайда жазадан сот жазаның өтелмеген бөлігін жазаның неғұрлым жұмсақ түрімен ауыстырып немесе онсыз белгіленген тәртіппен мерзімінен бұрын босатуы мүмкін.

Ескерту. 174-бапқа өзгерту енгізілді - ҚР 2009.07.10 N 177-IV, 2011.01.18 № 393-IV (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңдарымен.

175-бап. Жазасын өтеген адамдардың құқықтық жағдайы

Жазасын өтеген адамдар соттылығы бар адамдар үшін көзделген шектеулермен Қазақстан Республикасының азаматтары үшін белгіленген міндеттерді орындап, құқықтарды пайдаланады. Мұндай шектеулер тек заңда ғана көзделуі мүмкін.

23-тарау. ЖАЗАНЫ ӨТЕУДЕН БОСАТЫЛАТЫН СОТТАЛҒАҢДАРҒА КӨМЕК ЖӘНЕ О Л А Р Д Ы Б А Қ Ы Л А У

Ескерту. Тақырыпқа өзгерту енгізілді - ҚР 2011.11.09 N 490-IV (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңымен.

176-бап. Жазаны атқарушы мекемелер әкімшілігінің босатылатын сотталғандарды еңбекке және тұрмыста орналастыру жөніндегі міндеттері

1. Жазаны атқарушы мекеменің әкімшілігі бас бостандығынан айыру мерзімі біткенге дейін алты айдан кешіктірмей, сотталушы таңдап алған тұрғылықты жері бойынша республикалық маңызы бар қаланың, астананың, аудандардың (облыстық маңызы бар қалалардың) жергілікті атқарушы органдарына оның алдағы уақытта босатылатыны, оның тұрғын үйінің бар-жоқтығы, оның еңбек қабілеті мен алған м а м а н д ы ғ ы т у р а л ы х а б а р л а й д ы .

2. Сотталушыны босатуға әзірлеу мақсатында онымен жіті тәрбие жұмысы жүргізіледі, оған құқықтары мен м і н д е т т е р і т ү с і н д і р і л е д і .

3. I және II топтағы мүгедектерді, сондай-ақ 60 жастан асқан еркектер мен 55 жастан асқан әйелдерді олардың өтініші мен жазаны атқарушы мекеменің ұсынуы бойынша әлеуметтік қорғау органдары мүгедектер мен қарттар үйіне жібереді.

Ескерту. 176-бапқа өзгерту енгізілді - ҚР 2004.12.20 N 13 (2005.01.01 бастап қолданысқа енгізіледі), 2009.12.10 N 228-IV (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-б. қараңыз), 2011.01.18 № 393-IV (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңдарымен.

177-бап. Жазаны өтеуден босатылатын сотталғандарға көмек көрсету

1. Гауптвахтада ұстау немесе бас бостандығынан айыру түріндегі жазаларды өтеуден босатылатын адамдар тұратын жерлеріне немесе жұмысына дейін тегін жолақымен, сондай-ақ Қазақстан Республикасының Үкіметі белгілеген тәртіппен жолда жүргенде азық-түлікпен немесе ақшамен қ а м т а м а с ы з е т і л е д і .

2. Қажетті маусымдық киімі, аяқкиімі мен оларды сатып алуға қаражаты болмаған жағдайда бас бостандығынан айыру орындарынан босатылатын адамдар мемлекеттік қаражат есебінен киіммен және аяқкиіммен қамтамасыз етіледі. Оларға Қазақстан Республикасының Үкіметі белгілеген мөлшерде бір жолғы ақшалай жәрдемақы берілуі мүмкін.

3. Жазадан босатылатын адамдарды тамақпен, киіммен, аяқкиіммен қамтамасыз етуді, бір жолғы ақшалай жәрдемақы беруді, сондай-ақ жолына ақы төлеуді жазаны атқарушы мекеме жүзеге асырады.

4. I және II топтағы мүгедектерді, жүкті әйелдер мен жас балалары бар әйелдерді, сондай-ақ кәмелетке толмағандарды бас бостандығын шектеу немесе бас бостандығынан айыру түріндегі жазаны өтеуден босату кезінде жазаны атқарушы мекеменің әкімшілігі олардың туыстарын не өзге адамдарды алдын ала х а б а р д а р е т е д і .

5. Түзеу мекемелерінен босатылатын, денсаулық жағдайы бойынша ұдайы күтімге мұқтаж адамдар, сондай-ақ он алты жасқа дейінгі кәмелетке толмағандар тұратын жеріне туыстарына немесе алып кетуге келген өзге адамға не түзеу мекемесі қызметкеріне ертіп жіберіледі.

Ескерту. 177-бапқа өзгерту енгізілді - ҚР 2007.03.26 N 240 (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-баптан қараңыз), 2011.01.18 № 393-IV (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңдарымен.

178-бап. Жазаны өтеуден босатылған адамдарға жұмысқа орналасуда және тұрмысын жайластыруда, әлеуметтік көмектің басқа түрлерін көрсетуде жәрдемдесу

Аудан (облыстық маңызы бар қала), республикалық маңызы бар қала, астана әкімдігі жазаны өтеуден босатылған адамдарға жұмысқа орналасуда және тұрмысын жайластыруда, сондай-ақ әлеуметтік көмектің басқа түрлерін көрсетуде жәрдемдеседі.

Ескерту. 178-бап жаңа редакцияда - Қазақстан Республикасының 2004.12.20. N 13 (2005 жылғы 1 қаңтардан бастап қолданысқа енгізіледі) Заңымен.

178-1-бап. Шартты түрде мерзімінен бұрын босатылған адамның жүріс-тұрысын бақылау

1. Жазасын өтеуден шартты түрде мерзімінен бұрын босатылған адамның жүріс-тұрысын бақылауды босатылған адамның тұрғылықты жері бойынша Қазақстан Республикасы Ішкі істер министрлігі айқындайтын тәртіппен - ішкі істер органдары, ал әскери қызметшілерге қатысты Қазақстан Республикасы Қорғаныс министрлігі айқындайтын тәртіппен әскери бөлімдер мен мекемелердің командованиясі (бұдан әрі - уәкілетті органдар) жүзеге асырады.

Шартты түрде мерзімінен бұрын босатылған адамдарды тиісінше бақылауды қамтамасыз ету және олардың орналасқан жері туралы ақпарат алу үшін ішкі істер органдары Қазақстан Республикасының Үкіметі түрлерін айқындайтын электрондық байқау құралдарын пайдалануға құқылы. Оларды қолдану тәртібін және ішкі істер органдарының қадағалауды жүзеге асыру жөніндегі қызметін ұйымдастыруды Қазақстан Республикасы Ішкі істер министрлігі айқындайды.

2. Осы баптың 1-тармағында көрсетілген органдар шартты түрде мерзімінен бұрын босатылған адамдарды жазасының өтелмеген қалған бөлігі ішінде жеке есепке алуды жүзеге асырады, оларға жүктелген міндеттердің орындалуын бақылайды.

3. Шартты түрде мерзімінен бұрын босатылған адам бақылаудан жалтарған жағдайда уәкілетті орган оның тұратын жерін және жалтару себептерін анықтау бойынша бастапқы іс-шараларды жүргізеді.

4. Шартты түрде мерзімінен бұрын босатылған адамның осы Кодекстің 178-2-бабында көрсетілген міндеттердің бірін дәлелді себепсіз екі реттен артық орындамауы оның міндеттерді орындаудан қасақана жалтаруы болып табылады.

5. Егер, шартты түрде мерзімінен бұрын босату қолданылған адам жазасының өтелмеген қалған бөлігі ішінде бірнеше мәрте әкімшілік құқық бұзушылық не сол үшін оған әкімшілік қамау қолданылған құқық бұзушылық жасаса немесе міндеттерді орындаудан қасақана жалтарса, уәкілетті орган сотқа шартты түрде мерзімінен бұрын босатудың күшін жою және жазасының өтелмеген қалған бөлігін атқару туралы ұсыным енгізеді.

Ескерту. 178-1-баппен толықтырылды - ҚР 2007.03.26. N 240 (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-баптан қараңыз) Заңымен; өзгеріс енгізілді - ҚР 2011.01.18 № 393-IV (2012.07.01 бастап қолданысқа енгізіледі) Заңымен.

178-2-бап. Жазасын өтеуден шартты түрде мерзімінен бұрын босатылған адамдардың міндеттері

1. Жазасын өтеуден шартты түрде мерзімінен бұрын босатылған адамдар:

1) тұрғылықты жеріндегі ішкі істер органдарында белгіленген тәртіппен тіркеуден өтуге;

2) ішкі істер органдары белгілеген уақытта тұрғылықты жерінен кетпеуге;

3) ішкі істер органдарын жазбаша хабардар етпей тұрғылықты жерін, жұмыс және оқу орнын ауыстырмауға;

4) жұмыстан және оқудан бос уақытта ішкі істер органдары белгілеген жерлерге бармауға;

5) ішкі істер органдарының жазбаша рұқсатынсыз басқа жерлерге шықпауға;

6) жәбірленушінің денсаулығына, мүлкіне келтірген залалды немесе мемлекетке келтірген материалдық залалды өтеу жөнінде шаралар қолдануға;

7) ішкі істер органдарының талабы бойынша шартты түрде мерзімінен бұрын босатылған адамның жүріс-тұрысын бақылауды жүзеге асыруға қажетті түсініктер мен өзге де құжаттарды беруге;

8) ішкі істер органдарына шақырту бойынша келуге міндетті. Дәлелді себептерсіз келмеген кезде, шартты түрде мерзімінен бұрын босатылған адам күштеп әкелінуі мүмкін;

9) Қазақстан Республикасының салық заңнамасында белгіленген тәртіппен тұрғылықты жері бойынша мемлекеттік кіріс органына табыстары және салық салу объектісі болып табылатын және Қазақстан Республикасының аумағындағы да, оның шегінен тыс жерлердегі де мүлкі туралы декларацияны табыс етуге міндетті. Көрсетілген декларация жазаның қалған өтелмеген бөлігі өткенге дейін табыс етіледі. Бұл ретте, көрсетілген адамдар ішкі істер органына мемлекеттік кіріс органының декларацияны алғаны туралы анықтамасын ұсынады.

2. Жазасын өтеуден шартты түрде мерзімінен бұрын босатылған адамға сот оның түзелуіне септігін тигізетін басқа да міндеттерді орындауды:

- 1) алкогольизмге салынуудан, нашакорлықтан, уытқұмарлықтан емделу курсынан өтуді;
- 2) жыныс жолдары арқылы жұғатын аурулардан емделу курсынан өтуді;
- 3) отбасын материалдық қолдауды жүзеге асыруды жүктей алады.

3. Жазасын өтеуден шартты түрде мерзімінен бұрын босатылған әскери қызметшілердің міндеттері Қазақстан Республикасының әскери қызмет туралы заңдарымен белгіленеді.

Ескерту. 178-2-баппен толықтырылды - ҚР 2007.03.26 N 240 (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-баптан қараңыз) Заңымен, өзгерістер енгізілді - ҚР 2008.12.10 N 101-IV (01.01.2009 бастап қолданысқа енгізіледі); 28.11.2014 N 257-V (қолданысқа енгізілу тәртібін 10-баптың 12) тармақшасынан қараңыз) Заңдарымен.

179-бап. Бас бостандығынан айыру орындарынан босатылған адамдарды әкімшілік қадағалау

Бас бостандығынан айыру орындарынан босатылған, аса қауіпті қайталап жасаған қылмысы үшін, сондай-ақ экстремизмнің белгілері бар қылмыстары үшін, ауыр және аса ауыр қылмыстары үшін жазаларын өтеуші немесе қасақана жасаған қылмыстары үшін бас бостандығынан айыруға екі және одан да көп рет сотталған адамдарға, егер олардың жазасын өтеу кезіндегі мінез-құлқы өздерінің түзелу жолына қасақана түскісі келмейтіндігін және қоғам үшін қауіпті болып қала беретіндігін дәлелдесе, әкімшілік қадағалау тағайындалады.

Ескерту. 179-бапқа өзгерту енгізілді - Қазақстан Республикасының 2005 жылғы 8 шілдедегі N 67 (Заңның қолданысқа енгізілу тәртібін 2-баптан қараңыз) Заңымен.

180-бап. Ішкі істер органдарының әкімшілік қадағалауын белгілеу қажет адамдар жөніндегі материалдарды әзірлеу және ресімдеу

1. Түзеу мекемесінің әкімшілігі жазалау мерзімі аяқталуына дейін бір айдан кешіктірмей ішкі істер органдарының әкімшілік қадағалауын тағайындау қажет адамдарды анықтайды.
2. Түзеу мекемесінің бастығы бас бостандығынан айыру орындарынан босатылатын осы Кодекстің 179-бабында аталған адамдар жөнінде әкімшілік қадағалау тағайындау туралы сотқа ұсыныс жолдайды.
3. Бас бостандығынан айыру орындарынан босату алдында әкімшілік қадағалау тағайындалған адамдар жөнінде түзеу мекемесінің әкімшілігі қадағалауға алынушының өзі таңдаған тұратын жері бойынша ішкі істер органына сотталушының барып жететін уақытын көрсете отырып, әкімшілік қадағалау тағайындау туралы судьяның қаулысын жібереді.

180-1-бап. Туберкулездің төңірегіндегілерге қауіп туғызатын, жұқпалы түрімен ауыратын адамдарды қылмыстық-атқару жүйесі мекемесінен босату

1. Қылмыстық-атқару жүйесі мекемесінен босатылатын, туберкулездің төңірегіндегілерге қауіп туғызатын, жұқпалы түрімен ауыратын, ерікті емделуден жазбаша түрде бас тартқан адамдар босатылғаннан кейін Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес мәжбүрлеп емделуге жатады.
2. Қылмыстық-атқару жүйесі мекемесінің әкімшілігі осы баптың 1-тармағында көрсетілген адамдарға қатысты жаза мерзімі аяқталардан кемінде бір ай бұрын, Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес мәжбүрлеп емдеуді тағайындау туралы мекеменің орналасқан жері бойынша сотқа ұсыныс жібереді.
3. Туберкулездің жұқпалы түрімен ауыратын, сот шешімімен мәжбүрлеп емдеу белгіленген адамдарды қылмыстық-атқару жүйесі мекемелерінен босату туралы хабарлама туберкулезді емдейтін мамандандырылған емдеу-профилактикалық ұйымына және мекеменің орналасқан жері бойынша ішкі істер органдарына жіберіледі.

Ескерту. 180-1-баппен толықтырылды - ҚР 2007.03.26 N 240 (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-баптан қараңыз) Заңымен, өзгерту енгізілді - ҚР 2011.11.09 N 490-IV (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңымен.

8 БӨЛІМ. ШАРТТЫ СОТТАЛҒАН АДАМДАРҒА БАҚЫЛАУ ЖАСАУ **24-тарау. ШАРТТЫ СОТТАЛҒАНДАРДЫҢ ЖҮРІС-ТҰРЫСЫНА БАҚЫЛАУДЫ ЖҮЗЕГЕ АСЫРУ**

181-бап. Шартты түрде сотталған әскери қызметшілердің жүріс-тұрысына бақылауды жүзеге асыру тәртібі

1. Сынақ мерзімі ішінде шартты түрде сотталған әскери қызметшілердің жүріс-тұрысына бақылауды олардың әскери бөлімдерінің командованиесі жүзеге асырады.
2. Шартты түрде сотталғандар әскери бөлімдердің командованиесіне өзінің жүріс-тұрысы туралы есеп беруге, сот жүктеген міндеттерді орындауға, айына екі рет тіркелу үшін келуге міндетті. Дәлелсіз себептермен келмеген жағдайда шартты түрде сотталған адам мәжбүрлеп келтірілуі мүмкін.

Ескерту. 181-бап жаңа редакцияда - ҚР 2012.02.15 N 556-IV (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңымен.

182-бап. Шартты түрде сотталған адамдардың жүріс-тұрысын пробациялық бақылауды жүзеге асыру және оларға әлеуметтік-құқықтық көмек көрсету тәртібі

1. Пробациялық бақылау – бұл сынақ мерзімі кезеңінде әлеуметтік-құқықтық көмек алуға жәрдем көрсете отырып, шартты түрде сотталғандарға сот жүктеген міндеттердің орындалуына және олардың жүріс-тұрысына бақылауды жүзеге асыру жөніндегі қылмыстық-атқару инспекциясы пробация қызметінің жұмысы.
2. Қылмыстық-атқару инспекциясының пробация қызметі пробациялық бақылауда тұрған шартты түрде сотталған адамды есепке қойған кезде:
  - 1) сотталған адамның денсаулық жағдайын, білім деңгейін және еңбекпен қамтылғандығын, тұрғылықты жерінің бар-жоғын анықтай отырып, жеке басын зерделейді, сондай-ақ әлеуметтік-құқықтық көмектің көлемін айқындау үшін қажетті өзге де мәліметтерді анықтайды;
  - 2) әлеуметтік-құқықтық көмек көрсету, оған қатысты пробациялық бақылауды жүзеге асыру және тоқтату тәртібін түсіндіреді, сондай-ақ тіркелу үшін қылмыстық-атқару инспекциясының пробация қызметіне келу күндерін белгілейді;
  - 3) сот жүктеген міндеттерді орындау тәртібін, оларды орындамағаны, сондай-ақ пробациялық бақылау тәртібін бұзғаны үшін жауапқа тарту тәртібін түсіндіреді.Қылмыстық атқару инспекциясының пробация қызметінің жұмысын ұйымдастыру қылмыстық-атқару қызметі саласындағы уәкілетті орган айқындайтын тәртіппен жүзеге асырылады.
3. Шартты түрде сотталған адамның жеке басын және тіршілік жағдайын зерделеу нәтижесі бойынша қылмыстық-атқару инспекциясының пробация қызметі әлеуметтік-құқықтық көмек көрсетудің жеке бағдарламасын жасайды.
4. Білім алуға, мамандық меңгеруге, жұмысқа орналасуға, сондай-ақ құқықтық көмекпен қамтамасыз етуге жәрдем беру шартты түрде сотталған адамдарға әлеуметтік-құқықтық көмек көрсетудің негізгі бағыттары болып табылады.
5. Жеке әзірленген бағдарламаға сәйкес шартты түрде сотталған адамдарға әлеуметтік-құқықтық көмек көрсетуді жүзеге асыру кезінде қылмыстық-атқару инспекциясының пробация қызметіне жергілікті атқарушы органдар, үкіметтік емес және өзге де ұйымдар жәрдем береді.
6. Шартты түрде сотталған адамдарға әлеуметтік-құқықтық көмек көрсету тәртібін Қазақстан Республикасының Үкіметі айқындайды.
7. Шартты түрде сотталған адамға қосымша жаза ретінде белгілі бір лауазымда болу немесе белгілі бір қызметпен айналысу құқығынан айыру тағайындалған жағдайда, қылмыстық-атқару инспекциясы осы Кодекстің 24-29-баптарында көзделген іс-шараларды толық көлемде жүзеге асырады.
8. Шартты түрде сотталған адамдар қылмыстық-атқару инспекциясы пробация қызметінің алдында өзінің жүріс-тұрысы туралы есеп беруге, сот жүктеген міндеттерді орындауға, тіркелу үшін қылмыстық-атқару инспекциясының пробация қызметіне айына екі рет, ал күшейтілген пробациялық бақылау кезінде төрт рет, сондай-ақ шақыру бойынша келуге міндетті. Дәлелсіз себептермен келмеген жағдайда шартты түрде сотталған адам мәжбүрлеп келтірілуі мүмкін.
9. Тиісті пробациялық бақылауды қамтамасыз ету және сотталған адамдардың орналасқан жері туралы ақпарат алу үшін қылмыстық-атқару инспекциясының пробация қызметі Қазақстан Республикасының Үкіметі түрлерін айқындайтын электрондық бақылау құралдарын пайдалануға құқылы. Қылмыстық-атқару инспекциясы пробация қызметінің пробациялық бақылауды жүзеге асыру кезінде оларды қолдану тәртібін қылмыстық-атқару қызметі саласындағы уәкілетті орган айқындайды.
10. Шартты түрде сотталған адам пробациялық бақылаудан жалтарған жағдайда қылмыстық-атқару инспекциясының пробация қызметі оның орналасқан жері мен жалтару себептерін анықтау бойынша алғашқы іс-шараларды жүргізеді.

Ескерту. 182-бап жаңа редакцияда - ҚР 2012.02.15 N 556-IV (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңымен.

183-бап. Сынақ мерзімінің және пробациялық бақылау мерзімінің есептелуі

1. Сынақ мерзімі және пробациялық бақылау мерзімі сот үкімі заңды күшіне енген кезден бастап есептеледі.
2. Сынақ мерзімі біткен соң шартты түрде сотталған адамның жүріс-тұрысына пробациялық бақылау тоқтатылады және ол қылмыстық-атқару инспекциясы пробация қызметінің есебінен шығарылады.

3. Сотталған адамды міндетті әскери қызметке шақырған жағдайда жергілікті әскери басқару органына үкімнің көшірмесі, ал қажет болған жағдайларда қызмет өткеретін орны бойынша шартты түрде сотталған адамның жүріс-тұрысына бақылауды жүзеге асыру үшін талап етілетін өзге де құжаттар жіберіледі. Әскери бөлімнің командованиясы он күн мерзімде қылмыстық-атқару инспекциясының пробация қызметіне шартты түрде сотталған адамды есепке қойғаны, қызмет аяқталған соң – оның әскери бөлімнен кеткені туралы хабарлауға міндетті.

4. Сынақ мерзімінің өтуі соттың шартты түрде сотталған адамды іздестіруді жариялау туралы қаулысы шыққан кезден бастап тоқтатылады және сот шешімі бойынша қайта басталады. **Ескерту. 183-бап жана редакцияда - ҚР 2012.02.15 N 556-IV (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңымен.**

184-бап. Шартты түрде сотталған адамдардың жауапкершілігі

1. Шартты түрде сотталған адам өзіне сол үшін әкімшілік жаза қолданылған, қоғамдық тәртіп пен имандылыққа, кәмелетке толмағандардың құқықтарына, жеке тұлғаға қол сұғатын және отбасылық-тұрмыстық қарым-қатынастар саласында әкімшілік құқық бұзушылық жасаған, электрондық бақылау құралдарын қасақана зақымдаған (бүлдірген), дәлелсіз себептермен тіркелуге келмеген, сотталушыға сот жүктеген міндеттерді орындамаған, қылмыстық-атқару инспекциясы пробация қызметінің рұқсатынсыз тұрғылықты жерін ауыстырған жағдайда, қылмыстық-атқару инспекциясының пробация қызметі сынақ мерзімін ұзарту және күшейтілген пробациялық бақылау белгілеу, бірақ бір жылдан аспайтын уақытқа белгілеу туралы сотқа ұсыным енгізеді, сондай-ақ шартты түрде соттаудың күшін жою мүмкіндігі туралы жазбаша нысанда ескерту шығарады.

2. Қылмыстық-атқару инспекциясының пробация қызметі жеткілікті негіздер болған жағдайда сотқа сынақ мерзімін ұзарту және бір жылға дейін күшейтілген пробациялық бақылау белгілеу туралы ұсыным жібереді.

3. Шартты түрде сотталған адам осы баптың 1-тармағында көрсетілген бұзушылықтарды сынақ мерзімі ішінде қайталап жасаған, заңды талапқа бағынбаған, сол сияқты шартты түрде сотталған адамның жүріс-тұрысына бақылауды жүзеге асыратын орган қызметкерлерін қорлаған не оларға қатысты зорлық-зомбылық іс-әрекеттерін жасаймын деп қорқытқан жағдайда не егер сотталған адам бақылаудан жасырынса, сотқа шартты түрде соттаудың күшін жою және сот үкімімен тағайындалған жазаны орындау туралы ұсыным жіберіледі.

4. Қылмыстық-атқару инспекциясының пробация қызметіне тіркелу үшін келмеген кезден бастап он бес күннен астам уақыт ішінде орналасқан жері анықталмаған шартты түрде сотталған адам бақылаудан жасырынған адам деп танылады.

5. Шартты түрде сотталған адам электрондық бақылау құралдарын зақымдаған (бүлдірген) жағдайда қылмыстық-атқару инспекциясының пробация қызметі тиісті акт жасайды. Электрондық бақылау құралдарын қасақана зақымдаған (бүлдірген) жағдайда сотталған адамдар заңда белгіленген тәртіппен материалдық жауапқа тартылады.

Ескерту. 184-бап жаңа редакцияда - ҚР 2012.02.15 N 556-IV (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңымен.

Қ а з а қ с т а н

Р е с п у б л и к а с ы н ы ң

Президенті

Қосымша

Сот үкімі бойынша тәркіленуге жатпайтын мүліктер ТІЗБЕСІ

Сотталушы мен оның асырауындағы адамдар үшін қажетті, оған жеке меншік құқығында тиесілі немесе оның ортақ меншіктегі үлесі болып табылатын мынадай мүлік түрлері мен нәрселер тәркіленуге жатпайды:

Р Қ А О - н ы ң

е с к е р т п е с і !

1-тармақ 01.01.2018 бастап күшін жойды - ҚР 05.07.2014 № 234-V Кодексімен.

1. Егер сотталушы мен оның отбасы тұрақты тұрып жатса, тұрғын үйі, пәтері немесе олардың жекелеген бөліктері.

2. Тәркіленуге жатпайтын үй мен шаруашылық құрылыстары орналасқан жер учаскелері, сондай-ақ жеке қосалқы шаруашылық жүргізуге қажетті жер учаскелері.
3. Негізгі кәсібі ауыл шаруашылығы болып табылатын адамдарда - шаруашылық құрылыстары мен саны оның отбасының қажеттерін қанағаттандыруға қажетті үй малы, сондай-ақ малға арналған жемшөп.
4. Кезекті ауыл шаруашылық дақылдарын егуге қажетті тұқым.
5. Үй жабдығы заттары, керек-жарақтар, киімдер:
  - а) киіліп жүрген киім, аяқкиім, ішкіім, қолданылатын көрпе-төсек, ас үй және асхана заттары. Мех және басқа қымбат киім-кешек, асхана сервизи, қымбат металдардан жасалған, сондай-ақ көркемдік жағынан құнды нәрселер тәркіленуі мүмкін;
  - б) сотталушы мен оның отбасы мүшелері үшін қажеті шамалы жиһаз;
  - в) балалардың барлық керек-жарақтары.
6. Сотталушы мен оның отбасы мүшелері үшін, егер сотталушының негізгі кәсібі ауыл шаруашылығы болса, жаңа өнімге дейін қажетті мөлшердегі азық-түлік, ал қалған жағдайларда - азық-түлік өнімдері мен жалпы сомасы Қазақстан Республикасының Үкіметі белгілеген мөлшердегі ақша.
7. Ас дайындауға және отбасының тұрғын-жайын жылытуға арналған отын.
8. Сотталушының кәсіптік ісін жалғастыруға қажетті мұқамал (оның ішінде оқулықтар мен кітаптар), бұған сотталушы тиісті қызметпен айналысу құқығынан айырылған немесе мұқамал оның қылмыс жасауы үшін пайдаланылған жағдайлар қосылмайды.
9. Мүгедектердің жүріп-тұруына арнайы арналған көлік құралдары.
10. Сотталушы марапатталған халықаралық, мемлекеттік және өзге де сыйлықтар.